

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/18703> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Walaardt Sacré van Lummel, Tycho

Title: Geruisloos inwilligen : argumentatie en speelruimte in de Nederlandse asielprocedure, 1945-1994

Date: 2012-04-24

Bijlage I

Overzicht van kabinetten en bewindslieden van Justitie en BuZa, 1945 en 1994

Kabinet (periode)	Minister van Justitie	Staatssecretaris van Justitie	Minister van BuZa	Staatssecretaris van BuZa
Kabinet Gerbrandy III (1945)	Pieter Gerbrandy (ARP)	–	Eelco van Kleffens (partijloos)	–
Kabinet Schermerhorn-Drees (1945-1946) (KVP, SDAP, ARP, VDB)	Henri Kolfschoten (KVP)	–	Eelco van Kleffens (partijloos) en Jan van Roijen (partijloos)	–
Kabinet Beel 1 (1946-1948) (KVP, PVDA)	Johannes van Maarseveen (KVP)	–	Pim van Boetzelaer van Oosterhout (partijloos)	–
Kabinet Drees- van Schaik (1948-1951) (KVP, PVDA, CHU, VVD)	Johannes van Maarseveen (KVP) (tot 6-1949) en Antoon Struycken (KVP)	–	Dirk Stikker (VVD)	Nico Blom (PVDA)
Kabinet Drees 1 (1951-1952) (PVDA, KVP, CHU, VVD)	Hendrik Mulderij (CHU)	–	Dirk Stikker (VVD)	Nico Blom (PVDA)
Kabinet Drees 2 (1952- 1956) (PVDA, KVP, ARP, CHU)	Leendert Donker (PVDA), Louis Beel (KVP) en Julius van Oven (PVDA)	–	Johan Beyen (partijloos)	–
Kabinet Drees 3 (1956-1958) (PVDA, KVP, ARP, CHU)	Ivo Samkalden (PVDA)	–	Joseph Luns (KVP)	Ernst van der Beugel (PVDA)
Kabinet Beel 2 (1958-1959) (KVP, ARP, CHU)	Antoon Struycken (KVP)	–	Joseph Luns (KVP)	–
Kabinet de Quay (1959-1963) (KVP, VVD, ARP, CHU)	Albert Beerman (CHU)	–	Joseph Luns (KVP)	Hans van Houten (VVD)
Kabinet Marijnen (1963-1965) (KVP, VVD, ARP, CHU)	Ynso Scholten (CHU)	–	Joseph Luns (KVP)	Leo de Block (KVP) en Isaïc Diepenhorst (CHU)

Kabinet Cals (1965-1966) (KVP, PVDA, ARP)	Ivo Samkalden (PVDA)	Leo de Block (KVP)	Joseph Luns (KVP)	Leo de Block (KVP) en M. van der Stel (PVDA)
Kabinet Zijlstra (1966-1967) (KVP, ARP)	Antoon Struycken (KVP)	–	Joseph Luns (KVP)	Leo de Block (KVP)
Kabinet de Jong (1967-1971) (KVP, VVD, ARP, CHU)	Carel Polak (VVD)	Klaas Wiersma (VVD)	Joseph Luns (KVP)	Hans de Koster (VVD)
Kabinet Biesheuvel 1 (1971-1972) (KVP, VVD, ARP, CHU, DS'70)	Dries van Agt (KVP)	Hans Grosheide (ARP)	Norbert Schmelzer (KVP)	Tjerk Westerterp (KVP)
Kabinet Biesheuvel 2 (1972-1973) (KVP, VVD, ARP, CHU)	Dries van Agt (KVP)	Hans Grosheide (ARP)	Norbert Schmelzer (KVP)	Tjerk Westerterp (KVP)
Kabinet Den Uyl PVDA(1973-1977) (PVDA, KVP, ARP, PPR, D66)	Dries van Agt (KVP) (tot 9-1977) en Wilhelm de Gaay Fortman (ARP)	Jan Glastra van Loon (D66) (tot 5-1975) en Henk Zeevalking (D66)	Max van der Stoel (PVDA)	Laurens Jan Brink- horst (D66) en Peter Kooijmans (arp)
Kabinet van Agt 1 (1977-1981) (CDA, VVD)	Job de Ruiter (CDA)	Bert Haars (CDA)	Chris van der Klauw (VVD)	Durk van der Mei (CHU/CDA)
Kabinet van Agt 2 (1981-1982) (CDA, PVDA, D66)	Job de Ruiter (CDA)	Michiel Schel- tema (D66)	Max van der Stoel (PVDA)	Hans van den Broek (CDA)
Kabinet van Agt 3 (1982) (CDA, D66)	Job de Ruiter (CDA)	Michiel Schel- tema (D66)	Dries van Agt (CDA)	Hans van den Broek (CDA)
Kabinet Lubbers 1 (1982-1986) (CDA, VVD)	Frits Kortés Altes (VVD)	Virginie Korte- van Hemel (CDA)	Hans van den Broek (CDA)	Wim van Eekelen (VVD)
Kabinet Lubbers 2 (1986-1989) (CDA, VVD)	Frits Kortés Altes (VVD)	Virginie Korte- van Hemel (CDA)	Hans van den Broek (CDA)	Rene van der Linden (CDA) en Berend- Jan van Voorts tot Voorts (CDA)
Kabinet Lubbers 3 (1989-1994) (CDA, PVDA)	Ernst Hirsch Ballin (CDA) (tot 5-1994) en Aad Kosto (PVDA)	Aad Kosto (PVDA)	Hans van den Broek (CDA) en Pieter Kooijmans (CDA)	Piet Dankert (PVDA)
Kabinet Kok 1 (1994- 1998) (PVDA, VVD, D66)	Winnie Sorgdrager (D66)	Elizabeth Schmitz (PVDA)	Hans van Mierlo (D66)	Michiel Patijn (VVD)

Bijlage 2

Aantallen asielzoekers in Nederland na 1950

Jaar	Aantallen asielzoekers	Jaar	Aantallen asielzoekers	Jaar	Aantallen asielzoekers
1950	10	1969	628	1988	7486
1951	13	1970	464	1989	13.898
1952	26	1971	408	1990	21.208
1953	49	1972	271	1991	21.615
1954	38	1973	280	1992	20.350
1955	60	1974	350	1993	35.400
1956	87	1975	390	1994	52.580
1957	91	1976	470	1995	29.260
1958	175	1977	575	1996	22.860
1959	74	1978	775	1997	34.440
1960	68	1979	993	1998	45.220
1961	60	1980	1.330	1999	39.300
1962	71	1981	754	2000	43.560
1963	26	1982	1.214	2001	32.580
1964	7	1983	2.015	2002	18.670
1965	36	1984	2.603	2003	13.400
1966	25	1985	5.644	2004	9.780
1967	10	1986	5.865	2005	12.350
1968*	628	1987	13.460	2006	14.470

* 1968-1970=1256

Bronnen: Berghuis, *Onbaatzuchtigheid*, 172 en 181 (voor de periode 1945-1956); Swart, *De toelating en uitzetting*, 502 (voor de periode 1957-1968); Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 207 (vanaf 1968); Statline.nl (vanaf 1975).

Noten

Noten hoofdstuk 1: Inleiding

- 1 *Met het oog op morgen* (2/11/2010) (fragment radio-uitzending).
- 2 J.A. Hoeksma, *Tussen vrees en vervolging. Een inleiding in het vluchtelingenrecht* (Assen 1982); J.W. ten Doeschate, *Asielbeleid en belangen. Het Nederlandse asielbeleid ten aanzien van vluchtelingen in de jaren 1968-1982* (Hilversum 1993); K. Bem, *Defining the refugee. American and Dutch case-law 1975-2005* (Amsterdam 2007).
- 3 A. Böcker en L. Clermonts, *Poortwachter van de Nederlandse arbeidsmarkt. Recht en Samenleving* 12 (Nijmegen 1995) 144.
- 4 E.F. Kunz, 'The analytical framework. Exile and resettlement. Refugee theory', *IMR* 15: 1/2 (1981) 42-51, 48.
- 5 C. Tilly, 'Mechanisms in political processes', *Annual Review of Political Science* 4 (2001) 21-41.
- 6 A.E. Shacknove, 'American duties towards refugees. Their scope and limits', In: M. Gibney (red.), *Open borders? Closed societies? The ethical and political issues* (New York 1988) 131-150.
- 7 R. van de Griend, 'Kunt u uitleggen waarom? Getraumatiseerde asielzoekers', *Vrij Nederland* (25/6/2011).
- 8 S.A.M. Oostvogels, 'Foreighn deserters and asylum in the Netherlands. The case of Ralph J. Waver', *Netherlands Yearbook of International Law* 4 (1973) 143-192, 147.
- 9 D. Ghidei Biidu, *Door het oog van de naald. Een commentaar op de praktijk van de asielprocedure* (Utrecht 1995).
- 10 M. Schrover, *Om de meisjes, voor de meisjes. Een historisch perspectief op problematisering en bagatellisering van onderwerpen die te maken hebben met migratie en integratie*. Oratie 2011 Universiteit Leiden (23/5/2011) 3.
- 11 *Hart van Nederland* (6/3/2011) (fragment televisie-uitzending).
- 12 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 13-14.
- 13 Nationaal Archief, Archief van de Nederlandse Immigratie Dienst en voorgangers Toelating van vreemdelingen (1906-) 1945-1985 (1999), (verder NA), 5.023.5027, inv. nr. 1329, Nota loco SGvJ Fonteijn aan MvJ, kenmerk: 59/328314/5 (14/4/1969).
- 14 N. Doornbos en L.E. de Groot-van Leeuwen, *Beslissen over kansloos geachte Asielzaken. Verslag van een panelonderzoek* (Nijmegen 1998); T. Holzer, G. Schneider en T. Widmer, 'Discriminating decentralization. Federalism and the handling of asylum applications in Switzerland, 1988-1996', *The Journal of Conflict Resolution* 44: 2 (2000) 250-276; P. Mascini, 'Regionale verschillen in uitvoering van asielbeleid', *Sociologische Gids* 49: 3 (2002) 292-312.
- 15 S. Schmeidl, 'Exploring the causes of forced migration. A pooled time series analysis', *Social Science Quarterly* 78: 2 (1997) 284-308; E. Neumayer, 'Bogus refugees? The determinants of asylum migration to Western Europe', *International Studies Quarterly* 49: 4 (2005) 389-409.
- 16 M. Heintze, W. Kiestra, M. Kool, G. Lam en C. Termeer, *Tamils in Nederland? Doctoraalscriptie Antropologie*. Universiteit Utrecht (niet gepubliceerd) (Utrecht 1985) 57-75; L.H. Malkki, 'Speechless emissaries. Refugees, humanitarianism and dehistoricization', *Cultural Anthropology* 11: 3 (1996) 377-404; K. Geuijen, *De asielcontroversie. Argumenten over mensenrechten en nationale belangen* (Amsterdam 2004); B. van Gorp, *Framing asiel. Indringers en slachtoffers in de pers* (Leuven 2006); B. van Gorp, 'The constructionist approach to framing. Bringing culture back in', *Journal of Communication* 5: 17 (2007) 60-78; H.C. Nickels, 'Framing asylum discourse in Luxemburg', *JRS* 20: 1 (2007) 37-59; H. van den Berg, 'Frameanalyse van open interviews over asielzoekers', In: T. Decorte en D. Zaitch (red.), *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie* (Leuven 2009) 326-327.
- 17 IOM, *World migration 2003. Managing migration – challenges and responses for people on the move* (Genève 2003).
- 18 M. Mattson, 'Refugees in Germany. Invasion or invention?', *New German critique. Germany: East, West, and Other* 64 (Winter 1995) 61-85; J. Sztucki, 'Who is a refugee? The Convention definition. Universal or obsolete?', In: F. Nicholson en P. Twomey (red.), *Refugee rights and realities. Evolving international concepts and regimes* (Cambridge 1999) 55-80, 70.
- 19 Term genoemd door woordvoerder NfV. NA: 5.09.42, inv. nr. 368, Verslag onderhoud tussen MvMw en MvJ en NfV (12/11/1957).
- 20 R. Zetter, 'Labelling refugees. Forming and transforming a bureaucratic identity', *JRS* 4: 1 (1991) 39-62, 40;

- A. Grahl-Madsen, 'The European tradition of asylum and the development of refugee law', *Journal of Peace Research* 3: 3 (1966) 278-289.
- 21 A. Roberts, 'More refugees, less asylum. A regime in transformation', *JRS* 11: 4 (1998) 375-395, 391; E. Haddad, *Who is (not) a refugee?*, European University Institute Working Paper 6 (2004) 1-27, 1-2.
- 22 G. Goodwin-Gill, *The refugee in international law* (Oxford 1996, tweede editie) 2.
- 23 M. Leenders, *Ongenode gasten. Van traditioneel asielrecht naar immigratiebeleid* (Hilversum 1993); C. van Eijl, *Al te goed is buurmans gek. Het Nederlandse vreemdelingenbeleid 1840-1940* (Amsterdam 2005).
- 24 S. Debaeke, *Vluchten voor de Groot Oorlog. 1,5 miljoen Belgen op de vlucht, 1914-1918* (Brugge 2004).
- 25 D. Ghidai Biidu, *Door het oog van de naald. Een commentaar op de praktijk van de asielprocedure* (Utrecht 1995) 18.
- 26 Voor meer informatie hierover: G. Jaeger, 'On the history of the international protection of refugees', *International Review of the Red Cross*, 83: 843 (2001) 727-737; G. Loescher, *Beyond charity. International cooperation and the global refugee crisis* (Oxford 1996) 38.
- 27 A. Helton, 'Forced displacement, humanitarian intervention, and sovereignty', *SAIS Review* 20: 1 (2000) 61-86, 63.
- 28 Helton, 'Forced displacement', 63.
- 29 Leenders, *Ongenode gasten*, 238.
- 30 Leenders, *Ongenode gasten*, 245.
- 31 Van Eijl, *Al te goed is buurmans gek*.
- 32 H. Obdeijn en M. Schrover, *Komen en gaan. Immigratie en emigratie in Nederland vanaf 1550* (Amsterdam 2008).
- 33 J.C. Hathaway, 'The evolution of refugee status in international law: 1920-1950', *The International and Comparative Law Quarterly* 33: 2 (1984) 348-380; H.E. Bouscher, *In het belang van de politiek. Humanitaire motieven bij het tot stand komen van het Verdrag Betreffende de Status der Vluchtelingen van 1951?* Doctoraalscriptie Geschiedenis. Universiteit Leiden (niet gepubliceerd) (Leiden 2006).
- 34 C.K. Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid. Het Nederlandse toelatingsbeleid voor vluchtelingen en Displaced Persons van 1945 tot 1956* (Amsterdam 1999); J. Compaijen, *Het Nederlandse asielbeleid inzake Oosteuropese vluchtelingen, 1955-1983. Het bouwproject van 1955, de Hongaren van 1956, de Tsjecho-Slowaken van 1968, en de Polen van 1981*, Doctoraalscriptie Nieuwste Geschiedenis. Universiteit van Groningen (niet gepubliceerd) (Groningen 1985).
- 35 F. Alink, A. Boin en P. 't Hart, 'Institutional crisis and reforms in policy sectors. The case of asylum policy in Europe', *Journal of European Policy* 8: 2 (2001) 286-306, 288; Geuijen, *De asielpolitiek, 55*.
- 36 J. Jansen, *Bepaalde huisvesting. Een geschiedenis van opvang en huisvesting van immigranten in Nederland, 1945-1995* (Leiden 2006) 116; M. Hollands, *Leren uit de ontmoeting. Nederlanders in contact met asielzoekers en vluchtelingen* (Amsterdam 2006) 144-145 en 147-148; F. B. Alink, *Crisis als Kans? Over de relatie tussen crisis en hervormingen in het vreemdelingenbeleid van Nederland en Duitsland* (Amsterdam 2006) 80.
- 37 M. Fillet, *Nederland kent zijn grenzen. Over vluchtelingen en asielzoekers* (Den Bosch 1989) 6.
- 38 S. van der Werf, *Allochtonen in de multiculturele samenleving* (Bussum 2002) 208.
- 39 L. Barnett, *New issues in refugee research. Global governance and the evolution of the international refugee regime*. Working Paper 54 (Genève 2002) 1-23, 2, 6 en 9.
- 40 S.R. Chowdhury, 'A response to the refugee problems in the post Cold War era. Some existing and emerging norms of International Law', *IJRL* 7: 1 (1995) 100-118, 102-103.
- 41 C.B. Keely, 'The international refugee regime(s). The end of the Cold War matters', *IMR* 35: 1 (Special Issue. UNHCR at 50. Past, present and future of refugee assistance) (2001) 303-315, 306-307.
- 42 E. Stewart, 'Deficiencies in United Kingdom asylum data. Practical and theoretical challenges', *JRS* 17: 1 (2004) 29-49, 29.
- 43 K. Koser, 'Het toelatingsbeleid. Ervaringen van Iraanse asielzoekers in Nederland', *Migrantenstudies* 13: 1 (1997) 42-55, 42-43.
- 44 D. Joly, 'A new asylum regime in Europe', In: F. Nicholson en P. Twomey (red.), *Refugee rights and realities* (Cambridge 1999) 336-356, 355; Jansen, *Bepaalde huisvesting*, 119.
- 45 J. Sztucki, 'The conclusions on the international protection of refugees adopted by the executive committee of the UNHCR programme', *IJRL* 1: 3 (1989) 285-318, 286; J. Mertus, 'The state and the post-Cold War refugee regime. New models, new questions', *IJRL* 10: 3 (1998) 321-348, 328.
- 46 Mertus, 'The state and the post-Cold War refugee regime', 337.
- 47 A. R. Zolberg, A. Suhrke en S. Aguayo, *Escape from violence. Conflict and the refugee crisis in the developing world* (Oxford 1989); D. Joly, 'Odyssean and Rubicon refugees. Toward a typology of refugees in the land of exile', *IM* 40: 6 (2002) 3-23, 7.
- 48 C. Skran en C.N. Daughtry, 'The study of refugees before "refugee studies"', *RSQ* 26: 3 (2007) 15-35.
- 49 Zie bijvoorbeeld: E. van der Hoeven en H. de Kort, *Over Vietnamezen in Nederland. Een beschrijving van 720 Vietnamese vluchtelingen* (Den Haag 1983); N.V. Dao, *De eenzaamheid van Vietnamezen in Nederland* (Utrecht 1987); J. Kleinen, *Vietnamezen in Nederland* (Den Haag 1988).

- 50 U. Björklund, *North to another country. The formation of a Suryoyo community in Sweden* (Stockholm 1981); J. Schukking, *De Suryoye. Een verborgen gemeenschap. Een historisch-antropologische studie van een Enschedese vluchtelingengemeenschap afkomstig uit het Midden-Oosten* (Amsterdam 2003).
- 51 Zie bijvoorbeeld: J. Gortworst, *Tamils op je stop. Noodsprong der geliefden* (Amstelveen 1986); J.-E. Dubbelman, "De filosofie is indammen". De eerste reacties op de komst van de Tamils', In: J.-E. Dubbelman en J. Tanja (red.) *Vreemd gespuis* (Amsterdam 1987) 176-187; T.A. van Dijk, 'Semantics of a press panic. The Tamil 'invasion'', *European Journal of Communication* 3: 2 (1988) 167-187; O. Fluglerud, 'Ambivalent incorporation. Norwegian policy towards Tamil asylum-seekers from Sri Lanka', *JRS* 10: 4 (1997) 443-461.
- 52 E. F. Kunz, 'The refugee in flight. Kinetic models and forms of displacement', *IMR* 7: 2 (1973) 125-146, 130; Zolberg, Suhrke en Aguayo, *Escape from violence*, 30.
- 53 J. Hein, 'Refugees, immigrants, and the state', *Annual Review of Sociology* 19: 1 (1993) 43-59, 44; B. Hayden, 'What's in a name? The nature of the individual in refugee studies', *JRS* 19: 4 (2006) 471-487, 472.
- 54 A. Dowty, *Closed borders. The contemporary assault on freedom of movement* (New Haven 1987); A. H. Richmond, 'Reactive migration. Sociological perspectives on refugee movement', *JRS* 6: 1 (1993) 7-24, 17; J. Lucassen en L. Lucassen, 'Migration, migration history, history. Old paradigms and new perspectives', In: J. Lucassen en L. Lucassen (red.), *Migration, migration history, history. Old paradigms and new perspectives* (Bern 2005, derde druk 2005) 16-17.
- 55 UNHCR, *The State of the world's refugees 2000. Fifty years of humanitarian action* (Genève 2001) 155-156; D. Bertrand, 'Refugees and migrants, migrants and refugees. An ethnological approach', *IM* 36: 1 (1998) 107-113, III.
- 56 Zolberg, *Escape from violence*, 149.
- 57 Bijvoorbeeld: S.K. Olfers, *Arbeidsmigrant of vluchteling? Achtergronden van de Spaanse migratie naar Nederland, 1960-1980*. Centrum voor de Geschiedenis van Migranten. Working Paper 5 (Amsterdam 2004); Jansen, *Bepaalde huisvesting*, 119.
- 58 Kunz, 'The analytical framework', 42-51; Richmond, 'Reactive migration', 7-24; Joly, 'Odyssee and Rubicon refugees', 3-23.
- 59 A. H. Richmond, 'Sociological theories of international migration. The case of refugees', *Current Sociology* 36: 2 (1988) 7-25, 10 en 19-20.
- 60 Kunz, 'The refugee in flight', 131-135.
- 61 Richmond, 'Reactive migration', 10 en 17.
- 62 Neumayer, 'Bogus refugees?', 389-409; A.J. Rottman, C.J. Fariss en S.C. Poe, 'The path to asylum in the US and the determinants for who gets in and why?', *IMR* 43: 1 (2009) 3-34; C. Grütters, 'De hoogste tijd. Over de aantallen asielzoekers en niet bestaande fenomenen als aanzuigende werking', in: A. Terlouw en K. Zwaan (red.), *Tijd en asiel. 60 jaar vluchtelingenverdrag* (Nijmegen 2011) 263-286.
- 63 A. Escalona en R. Black, 'Refugees in Western Europe. Bibliographic review and state of the art', *JRS* 8: 4 (1995) 364-389, 367-368.
- 64 M. Kromhout, V. Wijkhuis en H. Wubs, 'Omvang en achtergronden van de asielinstroom. Inzichten vanuit de Migratiekaart', *Jaarboek Vreemdelingenrecht* 3 (2009) 153-160, 155 en 158-160.
- 65 E. Odhiambo Abuaya, 'Past reflections, future insights. African asylum law and policy in historical perspective', *IJRL* 19: 1 (2007) 51-95, 2.
- 66 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*.
- 67 T. Basok, 'Welcome some and reject others. Constraints and interests influencing Costa Rican policies on refugees', *IMR* 24: 4 (1990) 722-747, 726.
- 68 C. van Esterik, *Het zout der aarde. UAF 1948-1998. Vijftig jaar hulp aan vluchteling-studenten* (Amsterdam 1998).
- 69 Berghuis, *Geheel ontgaan van onbaatzuchtigheid*.
- 70 D. Bronkhorst, *Een tijd van komen. De geschiedenis van vluchtelingen in Nederland* (Amsterdam 1990).
- 71 Voor een uitzondering zie: R. Black, 'Fifty Years of refugee studies. From theory to policy', *IMR* 35: 1 (2001) 57-78; Loescher en J. Scanlan, *Calculated kindness*.
- 72 Kampmark liet overeenkomsten zien tussen de xenofobische tendensen in Australië in de jaren dertig en de bejegening van islamitische vluchtelingen in de jaren negentig. B. Kampmark, "Spying for Hitler" and 'Working for Bin Laden'. Comparative Australian discourses on refugees', *JRS* 19: 1 (2006) 1-21.
- 73 Kunz, 'The refugee in flight', 129; B.N. Stein, 'The refugee experience. Defining the parameters of a field study', *IMR* 15: 53/54 (1981) 320-330, 320.
- 74 C. Boswell, 'European values and the asylum crisis', *International Affairs* 76: 3 (2000) 537-557, 550.
- 75 Autonoom centrum, *Over de grens. Verwijdering van vluchtelingen en migranten uit Nederland* (maart 2004). Gezien op (26/9/2010)Vindplaats: <http://www.xs4all.nl/~ac/overdegrens/2/index.html>.
- 76 Geuijen, *De asielcontroverse; Hollands, Leren uit de ontmoeting; Alink, Crisis als Kans?; I. van Liempt, Navigating borders. Inside perspectives on the smuggling of human beings into the Netherlands* (Amsterdam 2007).
- 77 B.S. Chimni, 'The geopolitics of refugee studies. A view from the South', *JRS* 11: 4 (1998) 349-374, 357 en 369.

- 78 M. Leenders, "Gesol met de rechten van vervolgte mensen". Emoties in het asieldebat 1938-1999', *Jaarboek Parlementaire Geschiedenis* 2003 (Den Haag 2003) 57-68, 66.
- 79 G. P. Freeman, 'Migration policy and politics in the receiving states', *IMR* 26: 4 (1992) 1144-1167, 1162; Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*; Alink, *Crisis als kans?*.
- 80 Boswell, 'European values and the asylum crisis', 559.
- 81 R. Cohen en D. Joly, 'Introduction. The 'New Refugees' of Europe', In: D. Joly en R. Cohen, *Reluctant hosts. Europe and its refugees* (Aldershot 1989) 5-18, 6-8; Freeman, 'Migration policy and politics in the receiving states', 1155; Boswell, 'European values and the asylum crisis', 559; Alink, Boin en 't Hart, 'Institutional crises and reforms in policy sectors', 291.
- 82 Alink, *Crisis als kans?*, 86-114.
- 83 Black, 'Fifty Years of refugee studies. From theory to policy', 69.
- 84 Hoeksma, *Tussen vrees en vervolging*; Bem, *Defining the refugee*.
- 85 J. Widgren, 'International migration and regional stability', *International Affairs* 66: 4 (1990) 749-766, 762; Mertus, 'The state and the post-Cold War refugee regime', 343.
- 86 R. Rogers, 'The future of refugee flows and policies', *IMR* 26: 4 (1992) 1112-1143, 1122.
- 87 Haddad, 'Who is (not) a refugee?', 10.
- 88 Haddad, 'Who is (not) a refugee?', 17.
- 89 D. Gallagher, 'The evolution of the international refugee system', *IMR* 23: 3 (1989) 579-598, 593; M. Gibney, V. Dalton en M. Vockell, 'USA refugee policy. A human rights analysis update', *JRS* 5: 1 (1992) 33-46, 33; Chimni, 'The geopolitics of refugee studies', 356; A. E. Shacknove, 'Who is a refugee?', *Ethics* 95: 2 (1985) 274-284, 275 en 277.
- 90 D. Wilsher, 'Non-state actors and the definition of a refugee in the UK. Protection, accountability or culpability?', *IJRL* 15: 1 (2003) 68-112.
- 91 C. Brun, 'Local citizens or internally displaced persons? Dilemmas of long term displacement in Sri Lanka', *JRS* 16: 4 (2003) 376-397.
- 92 UNHCR Handboek, *Guidelines, Procedures for the Determination of Refugee Status*. Part II (Genève 2005), 205. Vindplaats: <http://www.unhcr.org/4317223c9.pdf>
- 93 E. Neumayer, 'Asylum recognition rates in Western Europe. Their determinants, variation and lack of convergence', *Journal of Conflict Resolution* 49: 1 (2005) 43-66, 64.
- 94 Freeman, 'Migration policy and politics in the receiving states', 1144.
- 95 P. Scheepers, 'Botsende culturen in Nederland. Longitudinale trends in etnocentrische reacties onder kerkelijke mensen', In: J. van der Ven (red.), *Botsende culturen. Een morele en religieuze uitdaging* (Nijmegen 1996) 16-43, 21; Boswell, 'European values and the asylum crisis', 541-542.
- 96 C. Rousseau, F. Crépeau, P. Foxen en F. Houle, 'The complexity of determining refugeehood. A multidisciplinary analysis of the decision-making process of the Canadian Immigration and refugee Board', *JRS* 15: 1 (2002) 43-70, 43.
- 97 Neumayer, 'Asylum Recognition rates in Western Europe', 64-65.
- 98 Bem, *Defining the refugee*, 175.
- 99 Rousseau, Crépeau, Foxen en Houle, 'The complexity of determining refugeehood', 44.
- 100 M.E. Price, 'Persecution complex. Justifying asylum law's preference for persecuted people', *Harvard International Law Journal* 47: 2 (2006) 413-466, 415.
- 101 Achtereenvolgens: Duitsland, UK, België en Frankrijk, zie: S. Weidlich, 'First instance asylum proceedings in Europe. Do bona fide refugees find protection?', *Georgetown Immigration Law Journal* 14: 3 (2000) 643-672, 647 en noot 22 tot 26.
- 102 Holzer, Schneider en Widmer, 'Discriminating decentralization', 270.
- 103 Tulsy aangehaald in: B.J. Fischer, B.J., 'Albanian refugees seeking political asylum in the United States. Process and problems', *JEMS* 31: 1 (2005) 193-208, 202.
- 104 J. Preston, 'Wide disparities found in judging of asylum cases. Asylum seekers face uneven outcomes in U.S. immigration courts, study reports', *The New York Times* (31/5/2007).
- 105 J. Ramji-Nogales, A.I. Schoenholtz en P. Schrag, *Refugee roulette. Disparities in asylum adjudication*. Paper SSRN (2007) 47-51 (gezien op 8 juni 2010): http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=983946
- 106 Mascini, 'Regionale verschillen in uitvoering van asielbeleid', 292-312; Doornbos en de Groot-van Leeuwen, *Beslissen over kansloos geachte Asielzaken*; Holzer, Schneider en Widmer, 'Discriminating decentralization'; Rottman, Fariss en Poe, 'The path to asylum in the US'.
- 107 Doornbos en de Groot-van Leeuwen, *Beslissen over kansloos geachte Asielzaken*.
- 108 A. Ramdas, 'Over de rationaliteit van de adviescommissie voor vreemdelingenzaken', In: Amnesty International, (red.) *Het nadeel van de twijfel. De rol van informatie in de Nederlandse asielprocedure* (Amsterdam 1990) 141-158, 144 (noot 8).
- 109 A.R. Zolberg, A. Suhrke en S. Aguayo, 'International factors in the formation of refugee movements', *IMR* 20: 2 (1986) 151-169, 154-155.
- 110 Neumayer, 'Asylum recognition rates in Western Europe', 48-49.

- 111 N. Vink en F. Meijerink, 'Asylum applications and recognition rates in EU Member States 1982-2001. A quantitative analysis', *JRS* 16: 3 (2003) 297-315, 312-313; R. Zetter, D. Griffiths, S. Ferretti en M. Pearl, 'An assessment of the impact of asylum policies in Europe, 1990-2000', *Home Office Research Study* 259 (Londen 2003) 118-119; E. Thielemann, 'The effectiveness of governments' attempts to control unwanted migration', In: C.A. Parsons en T.M. Smeeding (red.), *Immigration and the transformation of Europe* (Cambridge 2006) 444-474, 458-459.
- 112 V. Robinson en J. Segrott, 'Understanding the decision-making of asylum seekers', *Home Office Research Studies. Findings* 172 (Londen 2002) 1-4, 1.
- 113 E.R. Thielemann, *Does policy matter? On governments' attempts to control unwanted migration*, The Centre for Comparative Immigration Studies. University of California, San Diego Working Paper 112 (2004) 2-4, 25-28.
- 114 Neumayer, 'Bogus refugees?', 395-396.
- 115 A. Böcker en T. Havinga, 'Asylum applications in the European Union. Patterns and trends and the effects of policy measures', *JRS* 11: 3 (1998) 245-266; Robinson en Segrott, 'Understanding the decision-making of asylum seekers', 1; T. Hatton, 'The rise and fall of asylum. What happened and why?', *The Economic Journal* 119: 535 (2009) 183-213, 205.
- 116 K. Koser, 'Social networks and the asylum cycle. The case of the Iranians in the Netherlands', *IMR* 31: 3 (1997) 591-611, 600.
- 117 Hayden, 'What's in a name?', 476-477.
- 118 Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 148-149 (zie tabel 5 en 6).
- 119 P.N. Lymann, 'Refugees in the world. Today and tomorrow', *SAIS Review* 11: 2 (1991) 165-177, 170.
- 120 P.I. Rose, 'Tempest-tost. Exile, ethnicity, and the politics of rescue', *Sociological Forum* 8: 1 (1993) 5-24, 16.
- 121 G.S. Goodwin-Gill, 'International law and human rights. Trends concerning international migrants and refugees', *IMR* 23: 3 (1989) 526-546, 545.
- 122 W.H. Moore en S. M. Shellman, 'Fear of persecution. Forced migration, 1952-1999', *Journal of Conflict Resolution* 40: 5 (2004) 723-745, 724-725.
- 123 Moore en Shellman, 'Fear of persecution', 723-745.
- 124 Neumayer, 'Asylum recognition rates in Western Europe', 64.
- 125 Schmeidl, 'Exploring the causes of forced migration', 284-308; C. Apodaca, 'Human rights abuses. Precursor to refugee flight?', *JRS* 11: 1 (1998) 80-93, 88; Neumayer, 'Asylum recognition rates in Western Europe', 64.
- 126 C.A. Davenport, W.H. Moore en S.C. Poe, 'Sometimes you just have to leave. Domestic threats and forced migration, 1964-1989', *International Interactions* 29: 1 (2003) 27-55.
- 127 W.H. Moore en S. M. Shellman, 'Whither they will go? A global study of refugees' destinations, 1965-1995', *International Studies Quarterly* 51: 4 (2007) 811-834, 828.
- 128 Hatton, 'The rise and fall of asylum.', 190-191.
- 129 Kunz, 'The analytical framework', 48.
- 130 Loescher en Scanlan, *Calculated kindness*, 217-218, Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 166-174; Lucassen en Lucassen, 'Migration, migration history, history', 16.
- 131 Lucassen en Lucassen, 'Migration, migration history, history', 17.
- 132 Irena Omelaniuk geciteerd in: Barnett, 'New issues. Global governance', 255.
- 133 Kunz, 'The refugee in flight. Kinetic models and forms of displacement', 137-139.
- 134 S. Pedraza, 'Cuba's refugees. Manifold migrations', In: ASCE (red.), *Cuba in transition* (1995) 311-329.
- 135 Rose, 'Tempest-tost', 14 en 20-21.
- 136 A. Shuman en C. Bohrer, 'Representing trauma. Political asylum narrative', *Journal of American Folklore* 117: 466 (2004) 394-414.
- 137 B.M. Yarnold, 'Federal court outcomes in asylum-related appeals 1980-1987. A highly 'politicized' process', *Policy Sciences* 23: 4 (1990) 291-306, 302-303.
- 138 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 205.
- 139 V. Pupavac, 'Refugee advocacy. Traumatic representations and political disenchantment', *Government and Opposition* 43: 2 (2008) 270-292, 285.
- 140 B. Harrell-Bond, 'Humanitarianism in a straitjacket', *African Affairs* 343 (1985) 3-13; Hollands, *Leren uit de ontmoeting*, 151-175.
- 141 Leenders, 'Gesol met de rechten van vervolgte mensen', 65-66.
- 142 Zetter, 'Labelling refugees', 39-62; R. Zetter, 'More labels, fewer refugees. Remaking the refugee label in an era of globalization', *JRS* 20: 2 (2007) 172-192.
- 143 E. Lammers, *Refugees, gender and human security. A theoretical introduction and annotated bibliography* (Utrecht 1999) 33.
- 144 UNFPA, *State of world population 2006. A passage to hope. Women and international migration*.
- 145 <http://statline.cbs.nl/StatWeb/start.asp?lp=Search/Search>; M. Hulshof, L. de Ridder en P. Krooneman, *Asielzoekers in Nederland*. Amsterdam Sociaal-Geografische Studies 39 (Amsterdam 1993) 14.

- 146 Haddad, 'Who is (not) a refugee?', 2.
- 147 I. Gedalof, 'Unhomely homes. Women, family and belonging in UK Discourses of migration and asylum', *JEMS* 33: 1 (2007) 77-, 88-92.
- 148 Gedalof, 'Unhomely homes', 82-83 en 88-92.
- 149 Van Baalen, 'Asiel in wonderland', 419.
- 150 T. Spijkerboer, 'Sheherazade en haar zusters', *Nemesis* 14 (1994) 95-106; T. Spijkerboer, *Women and refugee Status. Beyond the public/private distinction* (Den Haag 1994); T. Spijkerboer, *Gender and asiel* (Nijmegen 1999).
- 151 E. Montgomery en A. Foldspang, 'Predictors of the authorities' decision to grant asylum in Denmark', *JRS* 18: 4 (2005) 454-467, 461 en 465.
- 152 A. Leiss en R. Boesjes, *Female asylum seekers. A Comparative study concerning policy and jurisprudence in the Netherlands, Germany, France, the United Kingdom. Also dealing summarily with Belgium and Canada* (Amsterdam 1994) 5.
- 153 H. Crawley, 'Gender, persecution and the concept of politics in the asylum determination process', *Forced Migration Review* 9 (Gender and Displacement) (2000) 17-20.
- 154 J. Greatbatch, 'The gender difference. Feminist critiques of refugee discourse', *IJRL* 1: 4 (1989) 518-527, 518; N. Kelly, 'Gender-related persecution. Assessing the asylum claims of women', *Cornell International Law Journal* 26 (1993) 625-674; W. Evenhuis, *De Zij-kant van het asielbeleid* (Utrecht 1996); A. van Baalen, 'Asiel in Wonderland. De patriarchalisering van vluchtelingen', *Tijdschrift voor Vrouwenstudies* 18: 4 (1997) 418-432, 419; A. Macklin, 'Comparative approaches to gender-based persecution in Canada, Australia and the United States', In: D. Indra (red.), *Engendering forced migration. Theory and practice* (New York 1999) 272-307; Spijkerboer, *Gender and asylum*; A. Bloch, T. Galvin en B. Harrell-Bond, 'Refugee women in Europe. Some aspects of the legal and policy dimensions', *IM* 38: 2 (2000) 169-188; E. Clarence, 'Ignored and isolated. Women and asylum policy in the United Kingdom', In: J. Freedman, *Gender and insecurity. Migrant women in Europe* (Cornwall 2003) 19-34; N. Valji, L.-A. de la Hunt en H. Moffett, 'Where are the women? Gender discrimination in refugee policies and practises', *Agenda* 55 (2003) 61-72; J. Bhabha, 'Demography and rights. Women, children and access to asylum', *IJRL* 16: 2 (2004) 227-243, 237; S. Kneebone, 'Women within the refugee construct. 'Exclusionary inclusion' in Policy and practice – the Australian experience', *IJRL* 17: 1 (2005) 7-42; C.G. Oxford, 'Protectors and victims in the gender regime of asylum', *NWSA Journal* 17: 3 (2005) 18-38; K. Calavita, 'Gender, migration, and law. Crossing borders and bridging disciplines', *IMR* 40: 1 (2006) 104-132.
- 155 Voor een beschrijving van verschillende soorten geweld gericht tegen vrouwen zie: A. Macklin, 'Refugee women and the imperative of categories', *Human Rights Quarterly* 17: 2 (1995) 213-277.
- 156 J. van Wetten, C.J.H. Bijleveld. F. Heide en N. Dijkhoff, 'Female asylum-Seekers in the Netherlands. An empirical study', *IM* 39: 3 (2001) 85-98; Mascini, 'Regionale verschillen in uitvoering van asielbeleid', 303; Bhabha, 'Demography and rights', 236.
- 157 Van Wetten, 'Female asylum seekers in the Netherlands', 92-93.
- 158 Van Eijl, *Al te goed is buurmans gek*; C. van Eijl, 'Tracing back 'illegal aliens' in the Netherlands, 1850-1940', in: M. Schrover, J. van der Leun, L. Lucassen en C. Quispel (red.), *Illegal migration and gender in a global and historical perspective* (Amsterdam 2008) 39-56.
- 159 Bhabha, 'Demography and rights', 237.
- 160 Spijkerboer, *Gender and refugee status*, 194.
- 161 Van Wetten (en anderen), 'Female asylum seekers in the Netherlands', 93.
- 162 P. Mascini en M. van Bochove, 'Gender en asiel. "Zelfstandige" mannen en "afhankelijke" vrouwen', *Sociologie* 3: 1 (2007) 111-130, 122-123; Zie ook: Hulshof, de Ridder en Krooneman, *Asielzoekers in Nederland*, 23.
- 163 Zie ook: Bhabha, 'Demography and rights', 237.
- 164 Van den Bedem geciteerd in Spijkerboer, *Gender and refugee status*, 26; Mascini en van Bochove, 'Gender en asiel', 125; Spijkerboer, *Gender and refugee status*, 195.
- 165 M. Kagan, 'Is truth is the eye of the beholder? Objective credibility assessment in refugee status determination', *Georgetown Immigration Law Journal* 17: 3 (2003) 367-415, 367-369.
- 166 P.A. Granharg, L.A. Strömwall en M. Hartwig, 'Granting asylum or not? Migration board personnel's beliefs about deception', *JEMS* 31: 1 (2005) 29-50, 41-42.
- 167 Kagan, 'Is truth is the eye of the beholder?', 368-369.
- 168 Granharg, Strömwall en Hartwig, 'Granting asylum or not?', 30.
- 169 A. Vrij, *Detecting lies and deceit. The psychology of lying and its implications for professional practice* (Chichester 2000) 179.
- 170 Kagan, 'Is truth is the eye of the beholder?', 414.
- 171 Hayden, 'What's in a name?', 475-476.
- 172 J. Herlihy, P. Scragg en S. Turner, 'Discrepancies in autobiographical memories-implications for the assessment of asylum seekers. Repeated interviews study', *British Medical Journal* 324 (2002) 324-327, 325-326.
- 173 R. Cohen, 'Questions of credibility. Omissions, discrepancies and errors of recall in the testimony of asy-

- lum seekers', *IJRL* 13: 3 (2002) 293-309, 310.
- 174 J. Herlihy en S. Turner, 'Asylum claims and memory of trauma. Sharing our knowledge', *British Journal of Psychiatry* 191 (2007) 3-4, 3.
- 175 W. Cornelius, P. Martin en J. Hollifield, 'Introduction. The ambivalent quest for immigration control', In: W. Cornelius, P. Martin en J. Hollifield (red.), *Controlling immigration. A global perspective* (Stanford 1994) 3-41, 9-11.
- 176 Cornelius, Martin en Hollifield, 'Introduction. The ambivalent quest for immigration control', 3.
- 177 C. Joppke, 'Commentary', In: W.A. Cornelius (red.), *Controlling immigration. A global perspective* (Stanford 2004; tweede druk) 381-385, 385.
- 178 W.A. Cornelius en T. Tsuda, 'Controlling immigration. The limits of government intervention', In: W.A. Cornelius (red.), *Controlling immigration. A global perspective* (Stanford 2004; tweede druk) 3-48, 29.
- 179 A. Böcker en L. Clermonts, *Poortwachters van de Nederlandse arbeidsmarkt*. Recht en Samenleving 12 (Nijmegen 1995) 144.
- 180 D.A. Martin, 'Effects of international law on migration policy and practice: The Uses of Hypocrisy', *IMR* 23: 3 (Special silver anniversary issue. International migration an assessment for the 90's) (1989) 547-578, 559; W. Willems en L. Lucassen. *Ongewenste vreemdelingen. Buitenlandse zigeuners en de Nederlandse overheid* (Den Haag 1990) 158; S. Teles en M. Kaliner, 'The public policy of skepticism', *Perspectives on Politics* 2: 1 (2004) 39-53, 43; D. Broeders en G. Engbersen, 'The fight against illegal migration. Identification policies and immigrants' counterstrategies', *American Behavioral Scientist* 50 (2007) 1592-1609; M. Schrover, 'Why make a difference? Migration policy and making differences between migrant men and women (The Netherlands 1945-2005)', in: Marlou Schrover en Eileen Janes Yeo (red.), *Gender, migration and the public sphere 1850-2005* (New York 2010) 76-96.
- 181 A. Ringeling, *Beleidsvrijheid van ambtenaren. Het spijtoptantenprobleem als illustratie van de activiteiten van ambtenaren bij de uitvoering van beleid* (Alphen aan den Rijn 1978).
- 182 Cornelius en Tsuda, 'Controlling immigration. The limits of government intervention', 4 en 11-14.
- 183 Cornelius en Tsuda, 'Controlling immigration. The limits of government intervention', 4-5.
- 184 S. Bonjour, *Grens en gezin. Beleidsvorming inzake gezinsmigratie in Nederland 1955-2005* (Maastricht 2009) 31-34 en 312; Zie ook: T. de Lange, *Staat, markt en migrant. De regulering van arbeidsmigratie naar Nederland 1945-2006* (Nijmegen 2007) 399-404.
- 185 Cornelius, *Controlling immigration* (2004), 7-15; J. van der Leun, 'Excluding illegal migrants in the Netherlands. Between national policies and local implementation', *West European Politics* 29: 2 (2006) 304-320; Bonjour, *Grens en gezin*, 313-319.
- 186 A. Betts, *Conceptualising interconnections in global governance. The case of refugee protection*. Refugee Studies Centre Working Paper 38 (Oxford 2006); A. Betts, *International cooperation in the global refugee regime*. GEG Working Paper 44 (Oxford 2008).
- 187 M. Schrover, 'Family in Dutch migration policy 1945-2005', *The History of the Family* 14: 2 (2009) 191-202; Schrover, 'Why make a difference?', 76-96.
- 188 Andere auteurs kozen voor soortgelijke indeling. Bronkhorst verdeelde de periode van 1945 tot 1990 in vier stukken. Zijn eerste periode duurde tot 1968, daarna had hij het over een groei aan verscheidenheid in de jaren zeventig, een grote groei in de jaren tachtig en de komst van Europa eind jaren tachtig (Bronkhorst, *Een tijd van komen*, VIII-IX); In een studie over België was gekozen voor een indeling, waarin de periode 1952-1980 als één geheel werd bekeken. In 1980 lag de breuk, gelet op de asielcrisis in Europa. F. Caestecker en D. Vanheule, 'Een geïnstitutionaliseerd vluchtelingenbeleid in volle beweging', *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis* 60: 3 (2010) 449-488.
- 189 H. Boogaart, *Ontwikkelingen in het asielrecht*. Gezien op (29/6/2011); Zie <http://rechten.eldoc.ub.rug.nl/FI-LES/root/Tijdschriften/Ontmoetingen/Nr03/Boogaart/Boogaart.pdf>.
- 190 Barnett, 'New issues. Global governance', 245.
- 191 Leenders, 'Gesol met de rechten van vervolgte mensen', 62-63; Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid*, 88-89.
- 192 A. H. J. Swart, *De toelating en uitzetting van vreemdelingen* (Deventer 1978) 139 en 502.
- 193 Compaijen, *Het Nederlandse asielbeleid inzake Oost-Europese vluchtelingen, 1955-1983*, 51.
- 194 Compaijen, *Het Nederlandse asielbeleid inzake bijzondere Oosteuropese vluchtelingen*, 68-69; Ten Doesschate, *Asielbeleid en Belangen*, 49.
- 195 Barnett, 'New issues. Global governance', 250.
- 196 Voor meer informatie hierover zie: K. Franssen, *Tijdelijke bescherming van asielzoekers in de EU. Recht en praktijk in Duitsland, Nederland en het Verenigd Koninkrijk en richtlijn 2001/55/EG* (Nijmegen 2011).
- 197 A. McKeown, *Melancholy order. Asian migration and the globalization of borders* (New York 2008) 356.
- 198 L. Barnett, 'Global governance and the evolution of the international refugee regime', *IJRL* 14: 2/3 (2002) 238-262, 245.
- 199 N. Doornbos, 'On being heard in asylum cases. Evidentiary assessment through asylum interviews', In: G. Noll (red.), *Proof, evidentiary assessment and credibility in asylum procedures* (Leiden en Boston 2005) 103-122, 103.

- 200 Shuman en Bohmer, 'Representing trauma. Political asylum narrative', 408.
- 201 J. Blommaert, 'Investigating narrative inequality. African asylum seekers' stories in Belgium', *Discourse and Society* 12: 3 (2001) 413-449, 436.
- 202 W. Kälin, 'Troubled communication. Cross-cultural misunderstandings in the asylum-hearing', *IMR* 20: 2 (1989) 230-241; E. Twint, *Cultuurverschillen in de asielprocedure. Spraakverwarring tussen asielpzoekers en asielverleners*. Doctoraalscriptie Culturele Antropologie en niet-westerse Sociologie. Universiteit van Amsterdam (niet gepubliceerd) (Amsterdam 1990); M. van der Haspel, *Het recht te worden gehoord. Over het belang van de door een asielzoeker afgelegde verklaringen in de Nederlandse asielprocedure* (Tilburg 1994). Doctoraalscriptie Sociologie. Universiteit van Tilburg (niet gepubliceerd) (Tilburg 1999); Kagan, 'Is truth is the eye of the beholder?', 384-386; N. Doornbos, *Op verhaal komen. Institutionele communicatie in de asielprocedure* (Nijmegen 2006).
- 203 Doornbos, 'On being heard in asylum cases', 119.
- 204 Een mooi voorbeeld van een Somalische man: Doornbos, 'On being heard in asylum cases', 117; Zie ook: Amnesty International, 'Inleiding. Het nadeel van de twijfel', In: Amnesty International (red.), *Het nadeel van de twijfel* (Amsterdam 1990) 10-14, 12; Twint, *Cultuurverschillen in de asielprocedure*.
- 205 NA, 5.023.5027. inv.nr. 309, Nota hoofd RVD aan MvBuZa, onderwerp: positie vluchtelingen, kenmerk: 232/2 (19/2/1953).
- 206 Sztucki, 'The conclusions on the international protection of refugees', 287; A. Grahl-Madsen, 'Identifying the world's refugees', *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 467 (The global refugee problem. US and the world response) (1983) 11-23, 12-13 en 15; R. Hansen en D. King, 'Illiberalism and the new policies of asylum. Liberalism's dark side', *Political Quarterly* 71: 4 (2000) 396-403, 403.
- 207 E. Winkler, 'Voluntary agencies and government policy', *IMR* 15: 1 (1981) 95-98, 95.
- 208 R. Rogers, 'The future of refugee flows and policies', *IMR* 26: 4 (1992) 1112-1143, 1116.
- 209 Alink, Boin en 't Hart, 'Institutional crises', 289.
- 210 R. Zetter en M. Pearl, 'The minority within the minority. Refugee community-based organisations in the UK and the impact of restrictionism on asylum seekers', *JEMS* 26: 4 (2000) 675-697, 690.
- 211 M. Asmellah, 'Verslagen van werkgroepen. Nederlands vluchtelingen- en asielsebeleid', In: Vluchtelingen Organisaties Nederland (red.), *Verslag van het seminar. De positie van de vluchtelingen in Nederland* (Utrecht 1987) 43-47, 44-45.
- 212 Leenders, 'Gesol met de rechten van vervolgdde mensen', 66; Geuijen, *De asielsecontroverse*, 123.
- 213 'Farida vond geen bescherming in Nederland', *De Volkskrant* (6/8/2011).
- 214 Fischer, 'Albanian refugees seeking political asylum in the United States', 197 en 201.
- 215 E. Acer, 'Making a difference. A legacy of pro bono representation', *JRS* 17: 3 (2004) 347-366, 347; Hollands, *Leren uit de ontmoeting*, 69-138.
- 216 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Brief mevr. C. (Hoogerheide) aan SvJ (10/12/1979); Brief mevr. H. (Rotterdam) aan SvJ (21/4/1981); NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. H. (Huizen) aan SvJ (3/9/1979).
- 217 Fernhout, *Erkenning en toelating als vluchteling*, 140.
- 218 Th. Holterman, *Vreemdelingenrecht. Toelating en verblijf van vreemdelingen in Nederland* (zesde druk Dordrecht 2002) 179.
- 219 A. Böcker, 'Gedogen als instrument van het vreemdelingenbeleid', *Migrantenstudies* 14: 1 (1998) 248-261.
- 220 Vergelijk: Fischer, 'Albanian refugees seeking political asylum in the United States', 200.
- 221 Ramdas, 'Over de rationaliteit van de adviescommissie voor vreemdelingenzaken', 141 (noot 3) en 156
- 222 Zie over de rol van de Canadese Board: Rousseau, Crépeau, Foxen en Houle, 'The complexity of determining refugeehood', 65; over de ACV, zie: Ramdas, 'Over de rationaliteit van de ACV'.
- 223 T.A. van Dijk, 'The Tamil panic in the press', In: Erlbaum (red.), *New analysis. Case studies of international and national news in the media* (Londen 1988) 215-254.
- 224 Vergelijk: Hayden, 'What's in a name?', 475.
- 225 Malkki, 'Speechless emissaries', 385-390.
- 226 Zoals bij de actie '26.000 gezichten' (<http://www.26000gezichten.nl>)
- 227 Willems en Lucassen onderscheiden bij het debat over toelating van Buitenlandse zigeuners: Justitie, WVC, Binnenlandse Zaken, (opvang)-gemeentes, Tweede Kamer, belangengroepen, rechtspraak en de media. Willems en Lucassen, *Ongevenste vreemdelingen*, 157-169.
- 228 C. Berghuis en M. Schrover, 'Persoonsdossiers in het archief van de Immigratie- en Naturalisatiedienst en haar Rechtsvoorgangers', In: M. Schrover (red.), *Broncommentaren 5. Bronnen betreffende de registratie van vreemdelingen in Nederland in de negentiende en twintigste eeuw, (1906-) 1945-1985 (-1999)* 5 (Den Haag 2002) 135-156, 150.
- 229 L. Lucassen, "'Vreemdelingendossiers" en de mogelijkheden tot reductie (1975-1995)', in: P.M. Klep (red.), *Steekproeven uit massale archiefbestanden ter wille van historisch belang* (Den Haag 1997) 129-139.
- 230 Belangrijk is dat er in de loop der jaren steeds meer landen tot de EEG gingen behoren. In 1957 bestond de EEG uit België, Frankrijk, West-Duitsland, Nederland, Luxemburg en Italië. In 1973 kwamen daar Denemarken (inclusief Groenland tot 1985) Ierland en het Verenigd Koninkrijk bij, in 1981 Griekenland, en in

- 1986 Portugal en Spanje. In 1990 vond de hereniging van Oost en West Duitsland plaats, en in 1995 traden Finland, Oostenrijk en Zweden toe, gevolgd door Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechoë in 2004 en Bulgarije en Roemenië in 2007. Japanners, Amerikanen, Surinamers, Chinezen blijven wel steeds in de dossiers aanwezig.
- 231 NIDI, *Asylum seekers and Refugees. A Statistical Report 1: EC Member States* (Brussel 1994) 148.
- 232 C.K. Berghuis, W. Hoffstädt en W.D. Müller, *De toelating van vreemdelingen. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein toelating van vreemdelingen, 1945-1993*, PIVOT-rapport nr. 23 (Den Haag 1993).
- 233 Lucassen, "Vreemdelingendossiers" en de mogelijkheden tot reductie'.
- 234 *Het Parool* (19/21999); *Historisch Nieuwsblad* (10/5/1999), *NRC* (2/21999) en *Trouw* (6/3/1999).
- 235 M. Hulshof, L. de Ridder en P. Krooneman, *Asielzoekers in Nederland* (Amsterdam 1992); Spijkerboer, *Gender and asylum*; L. Doornhein en N. Dijkhoff, *Toevlucht zoeken in Nederland 148* (1996); J. van Wijk, 'Luanda – Holanda. Irregular migration from Angola to the Netherlands', *IM* 48: 2 (2008) 1-30.
- 236 Spijkerboer, *Gender and refugee status*.
- 237 Van Wetten (en anderen), 'Female asylum seekers in the Netherlands', 85-98.
- 238 Mascini en van Bochove, 'Gender en asiel: "zelfstandige" mannen en "afhankelijke" vrouwen', 111-130.
- 239 K. Koser, 'Asylum Policies, Trafficking and Vulnerability', *IM* (2000) 91-109.
- 240 T. de Lange, *Staat, markt en migrant. De regulering van arbeidsmigratie naar Nederland 1945-2006* (Nijmegen 2007).
- 241 Vergelijk: A. White, 'Geographies of asylum, legal knowledge and legal practises', *Political Geography* 21: 8 (2002) 1055-1073, 1059.
- 242 Zie ook: Leenders, 'Gesol met de rechten van vervolgte mensen', 66.
- 243 Leiss en Boesjes, *Female asylum seekers*, 21.
- 244 Ten Doesschate, *Asielbeleid en Belangen*.
- 245 L. Doornhein en N. Dijkhoff, *Toevlucht zoeken in Nederland*. WODC rapport 148 (Gouda 1995).
- 246 B. de Hart, 'Maria Toet en andere verhalen. De nationaliteit van de gehuwde vrouw en de constructie van de natiestaat', *Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis* (1999) 183-206.
- 247 C.K. Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid. Het Nederlandse toelatingsbeleid voor vluchtelingen en Displaced Persons van 1945 tot 1956* (Amsterdam 1999) 139-143.
- 248 Bonjour, *Gezin en grens*.
- 249 T. Gitlin, *The whole world is watching. Mass media in the making and unmaking of the New Left* (Los Angeles en Londen 1980) 6.
- 250 H.A. Semetko en P.M. Valkenburg, 'Framing European politics. A content analysis of press and television news', *Journal of Communication* 50 (2000) 93-109; L. d'Haenens en M. de Lange, 'Framing of asylum seekers in Dutch regional newspapers', *Media, Culture & Society* 23: 6 (2001) 847-60; N. Lynn en S. Lea, 'A phantom menace and the new apartheid'. The social construction of asylum seekers in the United Kingdom', *Discourse and Society* 14 (2003) 425-52; H. C. Nickels, 'Framing asylum discourse in Luxemburg', *JRS* 20: 1 (2007) 37-59; W. G. J. Duyvendak en P. W. A. Scholten, 'Beyond national models of integration. The coproduction of integration policy frames in the Netherlands', *Journal of International Migration and Integration* 12: 3 (2011) 331-348.
- 251 Nickels, 'Framing asylum discourse in Luxemburg', 49-57.
- 252 d'Haenens en de Lange, 'Framing of asylum seekers in Dutch regional newspapers', 850.
- 253 B. van Gorp, *Framing asiel. Indringers en slachtoffers in de pers* (Leuven 2006) 124-129.
- 254 Schrover, *Om de meisjes. Voor de meisjes*.
- 255 S. Baglay, 'International refugee law and socio-economic rights. Refuge from deprivation', *International Migration & Integration* 10: 3 (2008) 341-343, 341.
- 256 D. Martin, 'Reforming asylum adjudication. On navigating the coast of Bohemia', *University of Pennsylvania Law Review* 138: 5 (1990) 1247-1381, 1287.
- 257 Rousseau, Crépeau, Foxen en Houle, 'The complexity of determining refugeehood', 64; R. Cohen, 'Questions of credibility. Omissions, discrepancies and errors of recall in the testimony of asylum seekers', *IJRL* 13: 3 (2002) 293-309; Doornbos, 'On being heard in asylum cases', 103.
- 258 Nickels, 'Framing asylum discourse in Luxemburg', 42.
- 259 Shuman en Bohmer, 'Representing trauma. Political asylum narrative', 394-414.
- 260 J.-Y. Carlier, 'General report', in: J.-Y. Carlier, D. Vanheule, K. Hullman en C. Galiano (red.), *Who is a refugee? A comparative case law study* 697 (Den Haag 1997) 708; Kagan, 'Is truth is the eye of the beholder?', 381.
- 261 D. Anker, 'Determining asylum claims in the United States', *Review of law and social change* 19 (1992) 433-528; Rousseau, Crépeau, Foxen en Houle, 'The complexity of determining refugeehood', 44.
- 262 Kagan, 'Is truth is the eye of the beholder?', 384.
- 263 Cohen, 'Questions of credibility', 293-309.
- 264 Kagan, 'Is truth is the eye of the beholder?', 386.
- 265 D. Anker, *Law of asylum in the United States* (Harvard, derde druk 1999) 153.
- 266 Price, 'Persecution complex', 413 en 416.

- 267 Vink en Meijerink, 'Asylum applications and recognition rates', 312; Roberts, 'More refugees, less asylum', 375 en 391.
- 268 Freeman, 'Migration Policy and Politics in the Receiving States', 1155.
- 269 Schrover, *Om de meisjes, voor de meisjes*, 4.
- 270 Van Dijk, 'Semantics of a press panic', 182; 'Minder asielzoekers, geen nieuws? De mediahypes over de asielzoekers keren telkens weer terug. Maar hoe reageert de pers wanneer de cijfers over de alsmaar groeiende instroom niet blijken te kloppen?' *HP/De Tijd* (13/5/1994).
- 271 Vergelijk: Willems en Lucassen, *Ongewenste vreemdelingen*, 157.
- 272 Melander, 'Responsibility for examining an asylum request', 220.
- 273 Gallagher, 'The evolution of the international refugee system', 593.
- 274 Shuman en Bohmer, 'Representing trauma. Political asylum narrative', 394-414.
- 275 C.J. Laban (en anderen), 'Invloed van de duur van de asielpprocedure op de prevalentie van psychiatrische stoornissen bij Irakese asielzoekers in Nederland.', *Tijdschrift voor Psychiatrie* 47: 11 (2005) 743-752, 748.
- 276 T. Gerritsen, 'The tradition of human rights and humanitarian action in the Netherlands', *RSQ* 26: 4 (2007) 214-219, 214.
- 277 Hulshof, de Ridder en Krooneman, *Asielzoekers in Nederland*, 3.
- 278 Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 2-19 en 138.
- 279 J.-E. Dubbelman, 'Inleiding', In: J.-E. Dubbelman en J. Tanja (red.), *Vreemd gespuis* (Amsterdam 1987) 1-13.
- 280 Onderzoek naar recente Europese cijfers liet zijn dat het inwilligingspercentage niet naar beneden ging, wanneer rechtse partijen verkiezingen wonnen: Neumayer, 'Asylum recognition rates in Western Europe', 64; W.R. Louis (en anderen), 'Why do citizens want to keep refugees out? Threats, fairness and hostile norms in the treatment of asylum seekers', *European Journal of Social Psychology* 37 (2007) 53-73, 66.
- 281 Ghidei Biidu, *Door het oog van de naald*, 67.
- 282 Mascini en van Bochove, 'Gender en asiel'.
- 283 B. Harrell-Bond, 'Refugees' experiences as aid recipients', In: A. Ager (red.), *Refugees perspectives on the experiences of forced migration* (Londen 1999) 136-139.
- 284 Lammers, *Refugees, gender and human security*, 36 en 388.
- 285 H. Ghorashi, 'Agents of change or passive victims. The impact of welfare states (the case of the Netherlands) on refugees', *JRS* 18: 2 (2005) 181-198.
- 286 Fillet, *Nederland kent zijn grenzen*, 15.
- 287 A.G. Kloppers, 'Zonder de actiegroep is de vluchteling nergens', *NRC Handelsblad* (6/11/1972).
- 288 NA, 5.023.5026, inv. nr. 143, Brief voorzitter Tsjecho-Slowaaks Hulpcomité voor Politieke Vluchtelingen aan hoofdcommissaris van politie te Amsterdam (23/4/1949).
- 289 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief dhr. S. (Schijndel) aan SvJ (30/1/1983).
- 290 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2165, Brief anonieme man (Den Dolder) aan SvJ (15/9/1986).

Noten hoofdstuk 2: 1945-1956: Asielzoekers als 'het paard van Troye'

- 1 NA, 5.023.5026, inv. nr. 2421, Nota SGvJ aan PG Den Haag een hoofd RVD (19/2/1953).
- 2 *Gdansk* (22-23/10/1954); Vindplaats: NA, 5.023.5028, inv. nr. 862.
- 3 *Zierikzeesche Nieuwsbode* (12/11/1949) 2.
- 4 *Leeuwarder Courant* (20/7/1949).
- 5 NA, 5.023.5026, inv. nr. 427, Nota hoofd RVD aan MvJ (25/9/1945).
- 6 NA 5.023.5026.3, Nota hoofdcommissaris van politie aan PG Amsterdam, kenmerk: 3170/1950 (18/3/1950).
- 7 P. M. Malin, 'The refugee. A problem for international protection', *International Organization* 1: 3 (1947) 443-459, 443-444.
- 8 Deze leidde in 1997 uiteindelijk tot een publicatie: H. Verwey-Jonker en P.O.M. Brackel, *The assimilation and integration of pre- and post-war refugees in the Netherlands* (Den Haag 1957).
- 9 Zolberg, Suhrke en Aguayo, *Escape from violence*, 30.
- 10 S.L. Carruthers, 'Between camps. Eastern Bloc 'Escapées' and Cold War borderlands', *American Quarterly* 23: 3 (*Special issue: Legal borderlands law and the construction of American borders*) (2005) 911-942.
- 11 Carruthers, 'Between camps. Eastern Bloc 'escapées' and Cold War borderlands', 917-920.
- 12 Gallagher, 'The evolution of the international refugee system', 581-582.
- 13 Polen: 11, Tsjecho-Slowakije: 8, SU: 6, Joegoslavië: 5, Hongarije: 4, Bulgarije: 2, Roemenië: 2, Oost-Duitsland: 1, Oekraïne: 1, China: 1 en Griekenland: 1.
- 14 NA, 5.023.5026, inv. nr. 401, Brief Stichting Herstel Zeeland aan MvSoZa (16/9/1946); Brief MvJ aan MP (7/10/1946).
- 15 Obdeijn en Schrover, *Komen en gaan*, 196.
- 16 K. Schuyt en E. Taverne, 1950: *Welvaart in zwart-wit* (Den Haag 2000) 224.
- 17 Schuyt en Taverne, 1950: *Welvaart in zwart-wit*, 226.

- 18 Schrover en van Faassen, 'Invisibility and selectivity', 3-31.
- 19 Schuyt en Taverne, 1950: *Welvaart in zwart-wit*, 44.
- 20 M. Chotkowski, "Baby's kunnen we niet huisvesten, moeder en kind willen we niet scheiden". De rekrutering door Nederland van vrouwelijke arbeidskrachten uit Joegoslavië, 1966-1979', *Tijdschrift voor Sociale Geschiedenis* 26: 1 (2000) 76-100.
- 21 J.P. Chamberlain, 'The fate of refugees and Displaced Persons', *Proceedings of the Academy of Political Science* 22: 2 (1947) 84-94, 84-85; Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 24; K. Salomon, *Refugees in the Cold War. Toward a new international refugee regime in the early Post-war Era* (Lund 1991) 175-176.
- 22 Archief BuZa 1945-1954 (Hierna alleen BuZa), 19278, Brief Nederlandse Ambassadeur te Canada over werwing van DP's en de reactie van de Sovjet autoriteiten (29/10/1947).
- 23 Malin, 'The refugee. A problem for international protection', 453; R. Stadulis, 'The resettlement of DP's in the United Kingdom', *Population Studies* 5: 3 (1952) 207-237, 208-209.
- 24 Stadulis, 'The resettlement of Displaced Persons in the United Kingdom', 209.
- 25 Swart, *De toelating en uitzetting van vreemdelingen*.
- 26 A. Grahl-Madsen, 'The European tradition of asylum and the development of refugee law', *Journal of Peace Research* 3: 3 (1966) 278-289, 283.
- 27 Voor de tot standkoming van het Verdrag zie: P. Weiss, 'The international protection of refugees', *The American Journal of International Law* 48: 2 (1954) 193-221.
- 28 G. Mak, 'Vluchtelingenbeleid in Overijssel tijdens het Interbellum', *Overijsselse Historische Bijdragen* 115 (2000) 7-32, 23.
- 29 NA, 5.023.5026, inv. nr. 2521, VC 4A betreffende het verblijf hier te lande van Poolse onderdanen en onderdanen van enige andere Oost-Europese en Zuidoost Europese staten (5/11/1945).
- 30 NA, 5.023.5026, inv. nr. 427, Wijzigingen VC 4A, betreffende het verblijf hier van Poolse onderdanen en onderdanen van enige andere Oost-Europese en Zuidoost Europese staten (9/4/1946).
- 31 De vluchtelingen die voor, tijdens of kort na de Tweede Wereldoorlog in Nederland aankwamen, ontvingen volgens deze VC een verblijfsvergunning van drie maanden. De gewijzigde VC 4A uit 1948 schreef voor dat een vergunning voor één jaar kregen.
- 32 Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid*, 126-127.
- 33 NA, 5.023.5026, inv. nr. 438, Wijzigingen VC 4A, kenmerk: 66/8, Nota met instructies RVD (namens MvJ) aan politie, onderwerp: verblijf in Nederland van vluchtelingen en verplaatste personen (31/3/1948).
- 34 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Brief medewerker RVD aan SGvJ, onderwerp: komst van Poolse zeelieden, kenmerk: RVD 379/8 (14/12/1951).
- 35 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Brief medewerker RVD Meijer aan hoofd van RVD, onderwerp: aankomst van een groep Poolse zeelieden en de mogelijke reacties van de Nederlandse autoriteiten (14/12/1951).
- 36 NA, 5.023.5026, inv. nr. 306, Nota MvJ Donker aan PGs, in aanvulling op Grensbewakingcirculaire 6 (8/9/1953).
- 37 Pas in 1958 was de VC 4A van 1948 officieel vervangen. Zie: S. van der Meij, *Een dozijn Polen. Interneringskamp De Rozenhof, 1953-1956. Een tehuis voor vluchtelingen*. Doctoraalscriptie Sociale Geschiedenis. Universiteit van Leiden (niet gepubliceerd) (Leiden 2003) 41; Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid*, 176.
- 38 NA, 5.023.5026, inv. nr. 436, Ontwerp VC 4A, bijlage 3 verlening van asyl aan vluchtelingen (66/8a) (versie 27/3/1953).
- 39 Dit was in Bijlage 6 van Uitleidingcirculaire 14, Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid*, 179.
- 40 MvJ aan PG, onderwerp: 'bijzondere verhoren van te verwijderen vreemdelingen', behorende bij VC nr. 14/1955, kenmerk: 386/B-1(6/12/1954).
- 41 Informatie gevonden in digitale versie van de Nederlandse Grondwet (gezien 30/8/2011): Vindplaats: <http://www.denederlandsegrondwet.nl/9353000/1/j9vvhlfz99qosr/vgo9llzvednp>
- 42 NA, 5.023.5027, inv. nr. 309, Nota hoofd RVD aan MvBuZa, onderwerp: positie van vluchtelingen, kenmerk: 232/2 (19/2/1953).
- 43 NA, 5.023.5026, inv. nr. 3, Rapport PG Amsterdam aan RVD, kenmerk: 1045/1951 (19/10/1951).
- 44 Bron: NA, 5.023.5026, inv. nr. 2426, Lijst van bestaande verenigingen en stichtingen die zich bezighouden met de behartiging van de belangen van vreemdelingen c.q. vluchtelingen (1954): Het Comité ter Behartiging van de Belangen van de Joodse Vluchtelingen, Stichting Oecumenische Hulp aan Kerken en Vluchtelingen, Stichting Admiraal de Ruyterfonds, Katholieke Stichting voor Vluchtelingen en Ontheemden, het Nederlands Rooms Katholieke Huisvesting Comité, Centraal Bureau der Diaconieën van de Gereformeerde Kerken, Nederlandse Stichting tot Bevordering van Ambacht, Industrie en Landbouw onder de Joden, The American Joint Distribution Committee, UAF, Commissie Internationaal Hulpwerk (PVDA); Nederlands Hulpcomité voor Tsjecho-Slowaakse vluchtelingen en het Nederland Vakverbond en Nederlandse Federatie van Vrouwelijke Vrijwillige Hulpverlening.
- 45 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota referendaris aan SGvJ, zonder kenmerk (13/11/1952).
- 46 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota SGvJ aan MvJ Mulderije, kenmerk: T/R 25 (15/1/1952).
- 47 Archief IISG (Hierna alleen IISG), Stichting Vluchteling, doos 63, Jaarverslag Mensen in Nood 1953.

- 48 IISG, Stichting Vluchteling, doos 63, Jaarverslag Mensen in Nood 1955.
- 49 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota SGvJ aan MvJ (6/10/1952).
- 50 Deelnemers waren ambtenaren van BuZa, RVD en Justitie, NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota referendaris aan SGvJ, zonder kenmerk (2/1/1952).
- 51 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: T/R 25 (15/1/1952).
- 52 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota medewerker RVD aan SGvJ, kenmerk: geheime nota 84 (16/2/1953).
- 53 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: T/R 25 (15/1/1952).
- 54 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota referendaris aan SGvJ, zonder kenmerk (2/1/1952).
- 55 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota referendaris aan SGvJ, zonder kenmerk (13/11/1952).
- 56 NA 5.023.5026.1968, Nota raadsadviseur in Algemene Dienst aan SGvJ, zonder kenmerk (21/11/1952).
- 57 Van der Meij, *Een dozijn Polen*, 60.
- 58 De lijst van bewoners was behoorlijk compleet. Van de 20 personen die in vreemdelingenbewaring zaten, stuurden Justitie er in het jaar 1955 acht naar De Rozenhof. Hun namen trof ik aan op de lijst van bewoners, welke zich bevindt in het Gelders Archief. Vergelijk: NA, 5.023.5026, inv. nr. 1975; Nota hoofd RVD Grevelink aan SGvJ Tenkink (24/4/1956); Lijst van bewoners van De Rozenhof, Gelders Archief, 0166/01 and 0166/2, Tehuis voor Vreemdelingen De Rozenhof te Almen.
- 59 NA, 5.023.5027, inv. nr. 207, Een beleidsdossier over hun komst bevindt zich in het Nationaal Archief. Dit waren voormalig officieren uit het Venezolaanse leger. Zie ook hoofdstuk 2.
- 60 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Jaarverslag De Rozenhof 1953. Geschreven door het hoofd van De Rozenhof aan PG (20/3/1954).
- 61 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Rapport hoofd van De Rozenhof aan PG (20/3/1954).
- 62 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota SGvJ aan MvJ Donker, onderwerp: veranderingen van VC 4A, bijlage 3 (versie 7 april 1953).
- 63 Van der Meij, *Een dozijn Polen*, 34.
- 64 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota hoofd algemene dienst van politie te Rotterdam aan PG Den Haag, kenmerk: 222/3044c (9/11/1953).
- 65 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Nota RVD aan MvBuZa via MvJ, kenmerk: 34139B (17/1/1955).
- 66 Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid*, 96.
- 67 NA, 5.023.5026, inv. nr. 191, Verslag Commissie inzake de Toelating van Verplaatste Personen (15/11/1948).
- 68 BuZa 1945-1954, inv. nr. 7356, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ (25/1/1953).
- 69 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Nota hoofd RVD aan MvJ Donker, kenmerk: 175/4A (19/3/1953).
- 70 'Het vraagstuk der DP's', *Nieuwe Leidsche Courant* (16/7/1947); 'Eerste groep displaced persons in Venlo aangekomen. Zij willen weer gewonen mensen worden', *Het Parool* (18/8/1947); 'Ontheemden in nieuw vaderland', *De Gelderlander* (18/9/1947); 'Een trein vol nationaliteiten arriveerde te Venlo', *Limburgsch Dagblad* (20/9/1947); 'Ontheemden in nieuw vaderland', *De Gelderlander* (18/9/1947); 'Buitenlandse arbeiders in textiel-industrie', *Provinciale Zeeuwse Courant* (11/8/1947).
- 71 Compajnen, *Het Nederlandse asielbeleid inzake Oost-Europese vluchtelingen, 1955-1983*, 1.
- 72 'Om 9000 vreemde werkkrachten. Deputatie van 'Displaced Persons' bezoekt ons land', *Leeuwarder Courant* (3/7/1947).
- 73 *Limburgsch Dagblad* (28/6/1947).
- 74 Zie bijvoorbeeld: NA, 5.023.5026, inv. nr. 180, Werving Sloveense DP's, Nota hoofd RVD aan MvJ (17/1/1947).
- 75 NA, 5.023.5026, inv. nr. 177, Verslag Commissie inzake de Toelating van Verplaatste Personen (13/7/1947).
- 76 NA, 5.023.5026, inv. nr. 173, Folder voor werving voor DP's verspreid in de kampen.
- 77 NA, 5.023.5026, inv. nr. 191, Verslag Commissie inzake de Toelating van Verplaatste Personen (23/11/1948).
- 78 *Limburgsch Dagblad* (7/6/1951).
- 79 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Nota hoofd RVD en hoofdamtenaar ter beschikking van SGvJ aan SGvJ, kenmerk: 175/4 (9/3/1953).
- 80 BuZa 1955-1964, inv. nr. 24359, Nota hoofd DAZ/VZ en DIO aan MvJ, MvSoZa en MvMW, Interdepartementale commissie voor vluchtelingen zaken, kenmerk: 45453 (13/4/1955).
- 81 BuZa 1955-1964, inv. nr. 24359, Verslag hoofd DAZ/VZ en DIO over Interdepartementale Commissie voor Vluchtelingenzaken, bijeenkomst drie, kenmerk: 131703 (28/12/1955).
- 82 NA, 5.023.5026, inv. nr. 188, Brief directeur Rijksarbeidsbureau Twente (geen datum: 1948); NA, 5.023.5026, inv. nr. 180, Brief directeur van de Staatsmijnen (4/12/1947); NA, 5.023.5026, inv. nr. 259, Brief Jüdische Gemeinde aan koningin Wilhelmina (5/3/1946); NA, 5.023.5026, inv. nr. 195, Verzoekschrift Letvian Central Committee voor toelating van een groep intellectuele technische DP's (09/02/1950), NA, 5.023.5026, inv. nr. 2353, Uitnodiging Christelijke Jongemannen Verbond (12/3/1954); NA, 5.023.5026, inv. nr. 189, Verzoek IRO om Toelating van 25 invalide DP's (23/11/1949).
- 83 NA, 5.023.5026, inv. nr. 2294, Nota hoofd RVD aan Rijksarbeidsbureau, kenmerk: 26703 (6/11/1947); Rapport Korpshoofd Culemborg na aankomst van de vluchtelingen te Culemborg, kenmerk: 95/1948 (29/4/1948).

- 84 Aantallen waren eerst hoger, namelijk 100. 'Nederland zal 100 Tsjechische studenten toelaten', *De Tijd* (5/4/1948). Voor een beschrijving van het ontstaan en de eerste jaren van het UAF zie: van Esterik, *Het zout der aarde. UAF 1948-1998*, 15-27.
- 85 BuZa 1945-1954, inv. nr. 12781, Brief koningin Juliana aan President Eisenhower (27/3/1953).
- 86 *Het Parool* (30/4/1953).
- 87 NA, 5.023.5026, inv. nr. 120, Nota hoofd RVD aan SGvJ Tenkink, kenmerk: 2557 (29/11/1951).
- 88 J. Lucassen en R. Penninx, *Nieuwkomers, nakomelingen en Nederlanders. Immigranten in Nederland 1550-1993* (Amsterdam 1994) 45.
- 89 Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid*, 170.
- 90 NA, 5.023.5026, inv. nr. 2521, VC 4A betreffende het verblijf hier te lande van Poolse onderdanen en onderdanen van enige andere Oost-Europese en Zuidoost Europese staten (5/11/1945).
- 91 NA, 5.023.5026, inv. nr. 2521, VC 4A Poolse militairen (6/8/1946).
- 92 F. Postma, *De repatriëring van Sovjetonderdanen uit Nederland 1944-1956. Mythe en waarheid* (Amsterdam 2003); M. Vencken, *Straddling the Iron Curtain? Migrants' war memories* (Leuven 2008).
- 93 Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid*, 39.
- 94 NA, 5.0235026.2522, Brief hoofd RVD aan MvBuZa (15/1/1951).
- 95 BuZa 1965-1974, inv. nr. 24402, Verslag vluchtelingendag Amsterdam met een voorwoord van SvCRM (11/9/1965) 17.
- 96 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1173, Diverse nota's van verschillende data. Benoemingen bij UNHCR, Taken vertegenwoordiger van de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen (1958-1981) in Nederland (kenmerk: onderwerp: AJZ 990/E-429).
- 97 IISG, Stichting Vluchteling, doos 2, Assilimiatierapport vertegenwoordiger UNHCR Brouwer over vluchtelingen in Nederland (1/12/1952), 30.
- 98 Van der Meij, *Een Dozijn Polen*, 60; Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid*, 172 en 181; Lijst van Bewoners van De Rozenhof, Gelders Archief, 116/01 en 166/2, Tehuis voor Vreemdelingen De Rozenhof te Almen.
- 99 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Nota RVD, onderwerp: vreemdelingen uit Oost-Europa, kenmerk: 270 (zonder datum 1949).
- 100 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Verslag interdepartementale vergadering, aanwezig zijn Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van Heuven Goedhart, MvJ, vertegenwoordigers Eerste en Tweede Kamer en hoofd RVD (10/3/1953).
- 101 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1975, Dit blijkt uit een opmerking in de statistiek gemaakt over het aantal vluchtelingen in Nederland gemaakt door het Ministerie van Justitie in de periode 1950-1955.
- 102 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1975, Nota hoofd RVD aan SGvJ Tenkink, notitie A1 379B (18/1/1956).
- 103 NA, 5.023.5026, inv. nr. 16, Nota hoofdcmissaris Stoett aan PG, kenmerk: 12151/2/3/4 (15/11/1951).
- 104 NA, 5.023.5026, inv. nr. 129, Nota minister voor Algemene Oorlogvoering voor het Koninkrijk aan hoofd RVD (1/7/1946); Rapport politie aan RVD (2/10/1946).
- 105 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862 Nota ambassadeur Warschau aan MvBuZa, kenmerk: 3134/509 (30/10/1954).
- 106 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Informatie over L. verkregen uit twee krantenartikelen die verschenen in Poolse dagbladen: 'Return', *Trybuna Ludu* (24/10/1954) en *Gdansk* (22-23/10/1954).
- 107 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Nota hoofd RVD aan MvBuZa via MvJ, kenmerk: 34139B (17/1/1955).
- 108 'Het roerend verhaal van een arme Poolse zeeman', *Trouw* (26/10/1954).
- 109 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Nota hoofd RVD aan MvJ, kenmerk: 258089 (6/12/1954).
- 110 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Nota hoofd RVD aan MvBuZa via MvJ, kenmerk: 34139B (17/1/1955).
- 111 'Na de oorlog 12.000 vluchtelingen', *Leeuwarder Courant* (20/4/1955).
- 112 BuZa 1945-1954, inv. nr. 7357, Nota MvBuZa aan ambassades in Oostblok, onderwerp: asielerlening aan onderdanen van achter het IJzeren Gordijn, kenmerk: nummer 13231 (2/3/1953).
- 113 Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid*, 156-157.
- 114 'Om de hoogste goederen der beschaving. PVDA waarschuwt tegen de communistische terreur', *Leeuwarder Courant* (2/3/1948).
- 115 NA, 5.023.5026, inv. nr. 148, NA, 5.023.5026, inv. nr. 265, NA, 5.023.5026, inv. nr. 268 en NA, 5.023.5026, inv. nr. 3.
- 116 NA, 5.023.5026, inv. nr. 268, Nota MvBuZa aan MvJ (24/6/1952); Nota hoofd RVD aan MvBuZa (4/7/1952).
- 117 BuZa 1945-1954, inv. nr. 21028, 'Zij verkozen de vrijheid. Twee Poolse verstekelingen per kustvaarder naar Zaandam', *Zaandamse Courant* (11/4/1949); Nota RVD aan BuZa (29/11/1949).
- 118 'Vrees voor Deportatie naar Rusland. 14 Poolse vissers in Nederland gedeserteerd', *Algemeen Dagblad* (21/11/1952).
- 119 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Nota hoofd RVD, onderwerp: vreemdelingen uit Oost-Europa, kenmerk: Nota 270 (zonder datum 1949).
- 120 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota hoofd RVD aan SGvJ, onderwerp: vreemdelingen uit Oost-Europa, kenmerk: 1311/53 (15/1/1953).

- 121 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1972, Verslag bespreking op het Ministerie van Justitie tussen MvJ, SGvJ, vertegenwoordiger UNHCR, hoofd RVD en referendaris (12/11/1953).
- 122 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Brief plaatsvervangend hoofd RVD aan SGvJ, onderwerp: komst van Poolse zeelieden, kenmerk: 379/8 (14/12/1951).
- 123 BuZa 1945-1954, inv. nr. 7356, Interne memo, zonder opsteller, zonder kenmerk (26/1/1953).
- 124 NA, 5.023.5026, inv. nr. 16, Nota MvJ aan PG, onderwerp: betreffende zes Polen die hier gedrost zijn, kenmerk: 3464 – B (10/11/1950).
- 125 *Algemeen Handelsblad* (21/10/1954).
- 126 'Strikt geheim', *Elsevier* (1/4/1950).
- 127 'Redactioneel, vluchtelingen', *Katholiek Dagblad* (2/3/1953).
- 128 'Wantrouwen in Stockholm', *Het Parool* (11/10/1951).
- 129 BuZa 1945-1954, inv. nr. 21284, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ (23/1/1950); Rapport BVD over J. (3/2/1950); Nota ambassadeur Polen aan MvBuZa (24/7/1950).
- 130 BuZa 1945-1954, inv. nr. 9035, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: toelating Poolse vluchtelingen (12/11/1946).
- 131 BuZa 1945-1954, inv. nr. 21030, Brief SGvJ aan MvJ aan MvBuZa (12/4/1950); plus opmerking van de medewerker in de kantlijn van deze brief. De heer Louwers was vrijgelaten in 1951. Zie: 'De Nederlander Louwers nu ook vrijgelaten in Praag. Op Bevrijdingsdag in Tsjecho-Slowakije', *Leeuwarder Courant* (10/5/1951).
- 132 *Nieuwe Leidsche Courant* (10/5/1951).
- 133 'Louwers werd in Praag veroordeeld tot vijftien jaar dwangarbeid', *Limburgsch Dagblad* (6/3/1950).
- 134 BuZa 1955-1964, inv. nr. 28693, Nota ambassadeur Hongarije, onderwerp: repatriëring vluchtelingen, kenmerk: 2441 – 156 GS/671 (25/10/1955).
- 135 BuZa 1955-1964, inv. nr. 18883, Nota gezantschap der Nederlanden in Tsjecho-Slowakije aan MvBuZa, onderwerp: 'vluchtelingenkamp in Nederland', kenmerk: 1418/337 (17/6/1955).
- 136 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota hoofd RVD aan SGvJ Tenkink, notitie At 379B (23/8/1955).
- 137 B. de Hart, 'The morality of Maria Toet. Gender, citizenship and the construction of the nation-state', *JEMS* 32: 1 (2006) 49-68, 49-50; T. Spijkerboer, 'Freedom and constraint in adjudication. Dutch courts on aliens law 1945, in: A. Böcker (en anderen) (red.), *Migration law and sociology of law* (Nijmegen 2008) 345-354.
- 138 'Met Pool getrouwde vrouw vroeg in ons land asyl. De "politieke motieven" werden rijklijk aangevoerd', *Leeuwarder Courant* (14/7/1955).
- 139 'Ons land geen vluchtland. Ervaring maant tot nauwlettendheid', *Gooische Courant* (13/11/1948).
- 140 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5026, inv. nr. 5050, Rapport politie Amsterdam aan PG, kenmerk: 12200/1949 (8/9/49) en opmerking van PG; Nota SGvJ aan MvJ (29/10/49); Bezwaarschrift advocaat B. aan MvJ, kenmerk: 1129 (13/12/49); Nota hoofdcommissaris Stoett aan PG, kenmerk: 12200 (6/3/1950); Nota SGvJ aan PG, kenmerk: 729 – B (6/4/1950); Brief aalmoezenier M. aan MvJ (27/8/1949); Brief Katholieke Commissie voor Vluchtelingen aan MvJ (20/8/1949); en brief Poolse Katholiek Missie in Nederland aan MvJ (3/9/1949).
- 141 NA, 5.023.5026, inv. nr. 145, Rapport politie aan PG (8/5/1948); Brief advocaat aan PG (7/4/1949).
- 142 NA, 5.023.5026, inv. nr. 145, Rapport politie aan PG (3/9/1949); Nota hoofd RVD aan Loco SGvJ (20/10/1949); opmerking op kaft dossier.
- 143 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4267, Aanbeveling PG Den Haag aan MvJ, kenmerk: 207/448 (21/12/1949); Gehoor politie Wassenaar aan PG Den Haag (21/12/1949); Brief K. aan MvJ (15/3/1950).
- 144 NA, 5.023.5026, inv. nr. 2521, VC 4A.
- 145 NA, 5.023.5026, inv. nr. 125, Rapport van gehoor politie Almelo (19/10/1945).
- 146 NA, 5.023.5026, inv. nr. 199, Rapport van gehoor politie Amsterdam (7 mei 1950); Proces-verbaal (7/5/1950); Rapport hoofdcommissaris van politie (1/7/1950); Advies PG aan MvJ (14/7/1950).
- 147 NA, 5.023.5026, inv. nr. 261, Nota hoofd RVD aan SGvJ (10/12/1951).
- 148 BuZa 1945-1954, inv. nr. 21273, Verslag hoofd BVD over werknemers van Hongaarse legatie (1949).
- 149 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Nota hoofd RVD aan SGvJ, onderwerp: toelating vier Tsjechen (1949).
- 150 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Verslag interdepartementale vergadering, aanwezig zijn Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van Heuven Goedhart, MvJ, vertegenwoordigers Eerste en Tweede Kamer en hoofd RVD (10/3/1953).
- 151 NA, 5.023.5026, inv. nr. 148, Brief vader van de verloofde professor L. (3/6/1948); Antwoord hoofd RVD aan professor L. (9/6/1948).
- 152 NA, 5.023.5026, inv. nr. 427, Nota hoofd RVD Grevelink aan MvJ Kolfshoten (25/9/1945).
- 153 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Brief plaatsvervangend hoofd RVD aan hoofd RVD, onderwerp: komst van Poolse zeelieden en mogelijke reacties van de Nederlandse autoriteiten, kenmerk: 279/8 (14/12/1951).
- 154 'Arbeiders ontwaakt! Sluit uw ogen niet voor de gevaren die er dreigen!', *Limburgs Dagblad* (5/4/1947).
- 155 NA, 5.023.5025, inv. nr. 402, Rapport Hoofd Centrale Veiligheidsdienst geheim, kenmerk: 15250, onderwerp: tewerkstelling Polen in de Staatsmijnen (23/5/1947).

- 156 NA, 5.023.5026, inv. nr. 258, Opmerking Kamerlid Scheps (PVDA) tijdens behandeling motie Scheps door MvJ, Eerste Kamerleden en Tweede Kamerleden en leden PVAC, kenmerk: AL/310 (22/2/1952).
- 157 BuZa 1945-1954, inv. nr. 19340, Nota vertegenwoordiger van de UNHCR over de positie van de vluchtelingen in Nederland (1953).
- 158 BuZa 1945-1954, inv. nr. 7597, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ (7/2/1950).
- 159 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Nota hoofd RVD aan SGvJ, onderwerp: toelating van vier Tsjechen (1950).
- 160 NA, 5.023.5026, inv. nr. 143, Brief import en exportonderneming de Vreeze & Zonen aan hoofd RVD (20/4/1949); Brief voorzitter Tsjecho-Slowaaks Hulpcomité voor Politieke Vluchtelingen (23/4/1949).
- 161 NA, 5.023.5026, inv. nr. 143, Rapport van gehoor politie Amsterdam (11/6/1949), Rapport van gehoor BVD (20/8/1949) en evaluatie door SGvJ voor MvJ (15/10/1949).
- 162 NA, 5.023.5026, inv. nr. 3, Brief vertegenwoordiger Tsjecho-Slowaakse Hulpcomité aan Politieke Vluchtelingen Valk aan RVD (15/3/1950).
- 163 NA, 5.023.5026, inv. nr. 3, Rapport interview BVD met een aantal Tsjechen naar aanleiding van illegale grensoverschrijding, kenmerk: 755a – 50 (17/3/1950).
- 164 NA, 5.023.5026, inv. nr. 3, Nota hoofdcommissaris van politie Amsterdam aan PG Amsterdam, kenmerk: 3170/1950 (18/3/1950).
- 165 NA, 5.023.5026, inv. nr. 174, Nota selectiemissie vanuit Stuttgart aan hoofd RVD, onderwerp: Toelating van DP's uit de Britse zone in Nederland, zonder kenmerk (28/10/1947).
- 166 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Brief plaatsvervangend hoofd RVD aan hoofd RVD, onderwerp: komst van Poolse zeelieden en de mogelijke reacties van de Nederlandse autoriteiten (14/12/1951).
- 167 NA, 5.023.5027, inv. nr. 105, Brief voorzitter World Student Relief aan MvJ (29/8/1949); Brief professor B. aan MvJ, onderwerp: betreffende toelating van de Bulgaarse student L (3/9/1949).
- 168 NA, 5.023.5027, inv. nr. 105, Nota medewerker RVD aan hoofd RVD (5/9/1949); Nota medewerker RVD aan SGvJ, kenmerk: nota 42496 (7/9/1949); Nota hoofd RVD aan SGvJ, onderwerp: drie vragen over komst van de Bulgaarse student L., kenmerk: 42496 (8/9/1949).
- 169 NA, 5.023.5027, inv. nr. 105, Notulen Ministerraad van (5/9/1949); Nota MvJ aan SGvJ, kenmerk: W/vr/1167 (13/9/1949); plus opmerkingen MvJ aan SGvJ; Rapport van gehoor rijksrecherche aan PG, kenmerk: 469 (10/10/1949).
- 170 NA, 5.023.5026, inv. nr. 439, VC 4A, Betreffende: verblijf h.t.l. van Poolsche onderdanen en van onderdanen van enige na andere Oost en zuid oost Europese staten.
- 171 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Nota hoofd RVD aan SGvJ, kenmerk: 270 (geheim) (23/9/1949).
- 172 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Nota hoofd RVD aan SGvJ, kenmerk: 2557 (6/12/1950).
- 173 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1969, Nota hoofd RVD aan SGvJ (4/11/1953).
- 174 NA, 5.023.5026, inv. nr. 258, Behandeling motie Scheps door MvJ, Eerste Kamerleden en Tweede Kamerleden en leden PVAC, kenmerk: AL/310 (22/2/1952).
- 175 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Nota hoofd RVD aan SGvJ, onderwerp: nota betreffende vier Tsjechen (1950).
- 176 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Nota hoofd RVD aan SGvJ, onderwerp: vreemdelingen uit Oost-Europa, kenmerk: 270 (zonder datum 1949).
- 177 NA, 5.023.5026, inv. nr. 258, Behandeling motie Scheps door MvJ, PVAC en Scheps (22/2/1952).
- 178 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Brief medewerker RVD aan SGvJ, onderwerp: komst van Poolse zeelieden, kenmerk: RVD 379/8 (14/12/1951).
- 179 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Nota referendaris via hoofd RVD aan SGvJ (2/3/1949).
- 180 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: T/R 25 (15/1/1952).
- 181 NA, 5.023.5026, inv. nr. 129, Rapport van interview van politie aan hoofd RVD (2/10/1946).
- 182 NA, 5.023.5026, inv. nr. 16, Nota SGvJ aan PG Amsterdam, kenmerk: 8650-B (6/11/1951); Rapport politie Amsterdam (16/10/1951).
- 183 NA, 5.023.5026, inv. nr. 16, Nota hoofdcommissaris van politie Amsterdam Stoett aan PG, kenmerk: 12151/2/3/4 (12/10/1951); BuZa 1945-1954, inv. nr. 7356 Gedeserteerde Poolse vissers, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ (25/1/1953).
- 184 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Nota hoofd RVD aan SGvJ, onderwerp: vreemdelingen uit Oost-Europa, kenmerk: 270 (zonder datum 1949); NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Geheime brief van hoofd BVD Felderhof aan SGvJ Tenkink (30/10/1953).
- 185 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Politieke vluchtelingen, Nota MvJ aan Rekenkamer (1955).
- 186 NA, 5.023.5026, inv. nr. 258, Behandeling motie Scheps door MvJ, Eerste Kamerleden en Tweede Kamerleden en leden PVAC, kenmerk: AL/310 (22/2/1952).
- 187 NA, 5.023.5026, inv. nr. 427, Nota MvJ aan MP Schermerhorn, kenmerk: AL/66 (27/9/1945).
- 188 NA, 5.023.5026, inv. nr. 258, Behandeling motie Scheps door MvJ, Eerste Kamerleden en Tweede Kamerleden en leden PVAC, kenmerk: AL/310 (22/2/1952).
- 189 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota hoofd BVD Felderhof aan SGvJ, kenmerk: 201996 (30/10/1953).
- 190 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota hoofd BVD aan SGvJ, kenmerk: 201996 (30/10/1953).
- 191 NA, 5.023.5026, inv. nr. 3, Brief vertegenwoordiger Tsjecho-Slowaaks Hulpcomité aan Politieke Vluchtelingen

- gen aan RVD (15/3/1950).
- 192 NA, 5.023.5026, inv. nr. 427, Nota hoofd RVD aan MvJ (10/3/1946).
- 193 NA, 5.023.5026, inv. nr. 807, Verlag gesprek tussen mevr. H. Verwey-Jonker en hoofd RVD aangaande het vluchtelingenprobleem (juni 1946).
- 194 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Verslag interdepartementale vergadering, aanwezig zijn Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van Heuven Goedhart, MvJ, vertegenwoordigers Eerste en Tweede Kamer en hoofd RVD (10/3/1953).
- 195 BuZa 1945-1954, inv. nr. 9035, Krabbel op memo van medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: toelating van Polen (geen datum 1953).
- 196 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Verslag interdepartementale vergadering, aanwezig zijn Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van Heuven Goedhart, MvJ, vertegenwoordigers Eerste en Tweede Kamer en hoofd RVD (10/3/1953).
- 197 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Nota hoofd RVD aan SGvJ (23/11/1949).
- 198 NA, 5.023.5026, inv. nr. 16, Nota MvJ Struycken aan PG, onderwerp: betreffende zes Polen die hier gedrost zijn, kenmerk: 3464 – B (10 november 1950).
- 199 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota hoofd RVD aan SGvJ, kenmerk: DVZ 2557 (6/11/1952).
- 200 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Kladversie nota hoofd RVD aan SGvJ, kenmerk: 270 (geen datum, mogelijk 1949).
- 201 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Nota raadsadviseur aan SGvJ (9/3/1953).
- 202 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Nota hoofd RVD aan SGvJ, onderwerp: nota betreffende vier Tsjechen (1950).
- 203 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Opmerking SGvJ op nota hoofd RVD aan SGvJ, kenmerk: 2557 (6/12/1950).
- 204 NA, 5.023.5026, inv. nr. 427, Nota MvJ aan voorzitter MP Schermerhorn (27/9/1945).
- 205 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Verslag interdepartementale vergadering, aanwezig zijn Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van Heuven Goedhart, MvJ, vertegenwoordigers uit Eerste en Tweede Kamer en hoofd RVD (10/3/1953).
- 206 'Ons land geen vluchtland. Ervaring maant tot nauwlettendheid', *Gooische Courant* (13/11/1948).
- 207 'Interneringskamp De Rozenhof', *Haagsch Dagblad* (28/3/1953).
- 208 BuZa 1945-1954, inv. nr. 21327, Nota MvJ aan KM, onderwerp: wat te doen met 'illegale grensoverschrijders' (25/3/1948).
- 209 NA, 5.023.5027, inv. nr. 301, Nota hoofd RVD aan SGvJ, kenmerk: 88 III (17/10/1951).
- 210 NA, 5.023.5026, inv. nr. 312, Nota referendaris aan SGvJ (9/3/1953).
- 211 NA, 5.023.5027, inv. nr. 712, Bijdrage vertegenwoordiger UNHCR Nederland voor Jaarboek UNHCR 1953, kenmerk: 86698 (8/7/1953).
- 212 NA, 5.023.5026, inv. nr. 258, Behandeling motie Scheps door MvJ, Eerste Kamerleden en Tweede Kamerleden en leden PVAC, kenmerk: AL/310 (22/2/1952).
- 213 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Verslag interdepartementale vergadering, aanwezig zijn Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van Heuven Goedhart, MvJ, vertegenwoordigers uit Eerste en Tweede Kamer en hoofd RVD (10/3/1953).
- 214 'Ook Nederland kent vluchtelingen nood. Asielrecht voor velen niet van toepassing', *Maasbode* (25/9/1954).
- 215 'Interneringskamp De Rozenhof', *Haagsch Dagblad* (28/3/1953).
- 216 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4256, Proces-verbaal politie Abcoude aan PG Utrecht, kenmerk: 2407 (9/12/1949); Beslissing KM Bellingwolde, kenmerk: 2/1950 (3/1/1950).
- 217 BuZa 1955-1964, inv. nr. 8455, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ, zonder kenmerk en zonder datum.
- 218 NA, 5.023.5027, inv. nr. 498, Nota hoofd RVD aan SGvJ, kenmerk: 33167 – A (16/11/1954).
- 219 NA, 5.023.5026, inv. nr. 274, Nota hoofd RVD aan MvJ (onbekende datum 1947).
- 220 Verwey-Jonker en Brackel, *The assimilation and integration of pre- and postwar refugees*, 13 en 14.
- 221 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Verslag interdepartementale vergadering, aanwezig zijn Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van Heuven Goedhart, MvJ, vertegenwoordigers uit Eerste en Tweede Kamer en hoofd RVD (10/3/1953).
- 222 NA, 5.023.5026, inv. nr. 260, Nota hoofd RVD aan MvJ, kenmerk: 175/4A (19/3/1953).
- 223 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota referendaris aan MvJ, zonder kenmerk (3/11/1952).
- 224 'Ook Nederland kent vluchtelingen nood. Asielrecht voor velen niet van toepassing', *Maasbode* (25/9/1954).
- 225 BuZa 1955-1964, inv. nr. 24356, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ, memorandum laatste ontwikkelingen op het gebied der vluchtelingen, zonder kenmerk (9/10/1952).
- 226 NA, 5.023.5026, inv. nr. 2421, Nota SGvJ aan PG Den Haag (19/2/1953).
- 227 BuZa 1945-1954, inv. nr. 19340, Nota vertegenwoordiger UNHCR aan MvBuZa, onderwerp: Overzicht van de positie van vluchtelingen in Nederland (1953).
- 228 BuZa 1945-1954, inv. nr. 19340, Nota vertegenwoordiger UNHCR aan MvBuZa, onderwerp: Overzicht van de positie van vluchtelingen in Nederland (1953).
- 229 Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid*, 218.

- 230 BuZa 1945-1954, inv. nr. 12762, Nota hoofd DAZ/VZ, onderwerp: notulen commissie tot bestudering van het Europese vluchtelingenprobleem, geen kenmerk: (11/1/1954).
- 231 NA, 5.023.5026, inv. nr. 197, Nota hoofd DAZ/VZ aan MvJ (14/7/1955).
- 232 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Geheime brief hoofd BVD aan SGvJ (30/10/1953).
- 233 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Brief plaatsvervangend hoofd RVD aan hoofd RVD, onderwerp: komst van Poolse zeelieden en de mogelijke reacties van de Nederlandse autoriteiten (14/12/1951).
- 234 NA, 5.023.5026, inv. nr. 16, Nota SGvJ aan PG Amsterdam, kenmerk: 8650 – B (6/11/1951).
- 235 'Interneringskamp De Rozenhof', *Haagsch Dagblad* (28/3/1953).
- 236 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1968, Nota referendaris aan SGvJ, zonder kenmerk (2/1/1952).
- 237 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5026, inv. nr. 99, Nota MvJ aan RVD (17/8/1954), Nota RVD aan PG (8/11/1954); Nota BVD aan MvJ (4/1/1955); Nota MvJ aan PG (21/1/1955).
- 238 IISG, Stichting Vluchteling, doos 11, Nota vertegenwoordiger UNHCR aan NFV, onderwerp: actie van Philips (7/9/1954).
- 239 *Nijmeegs Dagblad* (12/10/1952).
- 240 *Christelijke Historische Nederlander* (22/10/1954).
- 241 Weis, 'The international protection of refugees', 196; Grahl-Madsen, 'The European tradition of asylum and the development of refugee law', 283.
- 242 Berghuis, *Geheel ontgaan van onbaatzuchtigheid*, 125-128.
- 243 F. Caestecker, *Vluchtelingenbeleid in de naoorlogse periode* (Busse 1992) 63-84.
- 244 NA, 5.023.5026, inv. nr. 1785, Nota hoofd RVD aan MvJ, onderwerp: vreemdelingen uit Oost-Europa, kenmerk Nota 270 (Zonder datum 1949).
- 245 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2413, Nota medewerker RVD aan hoofd Bureau A, kenmerk: 956/612 A (30/10/56); opmerking van SGvJ.

Noten hoofdstuk 3: 1956-1968: Asielzoekers als 'vervelende speldenprikken'

- 'Het ijzingswekkende verhaal van de jonge Kroaat I Grec', *De Telegraaf* (21/5/1960); Zie persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4825, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/22822 (24/2/1960) plus opmerking SGvJ; Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/22822 (19/2/1960); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/22822 (16/3/1960); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/22822 (31/3/1960).
- NA, 5.023.5028, inv. nr. 4825, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/22822 (28/4/1961) plus opmerkingen SGvJ en MvJ; Opmerkingen SGvJ en MvJ op Nota DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/22822 (31/3/1960); Nota medewerker OSV aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/22822 (22/6/1960).
- De Telegraaf* (18/4/1961).
- BuZa, 1955-1964, inv. nr. 8363, Nota hoofd DVZ en G aan MvBuZa, kenmerk: 3868 A (24/9/1958).
- H. Fassmann en R. Münz, 'European East-West migration, 1945-1992', *IMR* 28: 3 (1994) 520-538, 527; Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 20 en 22; Boswell, 'European values and the asylum crisis', 550; M. Mattheijer, *De toelating van vluchtelingen in Nederland en hun integratie op de arbeidsmarkt* (Amsterdam 2000) 9; D. van Dijk, *Het asielbeleid van de Europese Unie. Een veiligheidskwestie? Een discoursanalytische studie naar de constructie van een gemeenschappelijke asielprocedure in Europa* (Antwerpen 2005) 5.
- Zolberg, Suhrke en Aguayo, *Escape from violence*, 30; Pupavac, 'Refugee advocacy, traumatic representations and political disenchantment', 273; Hollands, *Leren uit de ontmoeting*, 147.
- Keely, 'The international Cold War regime(s)', 307-8.
- Geuijen, *De asielcontroversie*, 37.
- Fernhout, *Erkenning en toelating als vluchteling*, 3; M.J. Gibney, *The ethics and politics of asylum. Liberal democracy and the response to refugees* (Cambridge 2004) 3.
- Fassmann en Münz, 'European East-West migration, 1945-1992', 527.
- Rose, 'Tempest-Tost', 16.
- C. Wilton de Wenden, 'The French response to the asylum seeker influx, 1980-93', *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 534 (1994) 81-90, 84.
- J.M. Hanhimäki, 'Introduction. The UNHCR and the global Cold War', *RSQ* 27: 1 (2008) 3-7, 4.
- Compaijen, *Het Nederlandse asielbeleid inzake Oosteuropese vluchtelingen*; J.W. ten Doesschate, *Het Nederlandse toelatingsbeleid ten aanzien van Hongaarse vluchtelingen* (1956-1957), Doctoraalscriptie Nieuwe Geschiedenis. Universiteit Nijmegen (niet gepubliceerd) (Nijmegen 1985) 38-47; A. Kövi, 'Hongaarse immigratie na 1956', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 100: 3 (1987) 446-459; T. van Druten, *De opvang van Hongaarse vluchtelingen in 1956. Een onderzoek naar de betrokken actoren bij de opvang van vluchtelingen*, Doctoraalscriptie Sociale Geschiedenis. Universiteit Leiden (niet gepubliceerd) (Leiden 2009) 73.
- D. Hellema, 'The relevance and irrelevance of Dutch anti-Communism. The Netherlands and the Hunga-

- rian Revolution, 1956-1957', *Journal of Contemporary History* 30: 1 (1995) 169-186, 168-170.
- 16 Berghuis, *Geheel ontdaan van onbaatzuchtigheid*, 125-128.
 - 17 Loescher en Scanlan, *Calculated kindness*.
 - 18 W. Willems, *De uittocht uit Indië. 1945-1995* (Amsterdam 2001); G. Jones, *Tussen onderdanen, rijksgenoten en Nederlanders* (Amsterdam 2007) 86.
 - 19 H. Meijer, "Daar heb je ze weer". De overkomst van overzeese rijksgenoten uit Nieuw-Guinea bezien in het licht van de algemene repatriëring uit de Oost', *Transparant* 18: 2 (2007) 18-25, 20; Schrover, 'Family in Dutch migration policy 1945-2005', 191-202; Schrover, 'Why make a difference?' 76-96.
 - 20 Jones, *Tussen onderdanen, rijksgenoten en Nederlanders*, 157.
 - 21 Voor cijfers zie: Schrover en van Faassen, 'Invisibility and selectivity', 19.
 - 22 B. Cornelis, 'Migratie naar Nederland', In: H. Entzinger en P. Stijnen, *Etnische minderheden in Nederland* (Meppel en Amsterdam 1990) 13-30, 23.
 - 23 Obdeijn en Schrover, *Komen en gaan*, 269; Zie hoofdstuk 5: J. van Beek, *Kennis, Macht en Moraal. De productie van wetenschappelijke kennis over de economische effecten van migratie naar Nederland, 1960-2005* (Amsterdam 2010).
 - 24 'Rechtspositie van vreemdelingen is onvoldoende', *De Linie* (4/1/1958).
 - 25 NA, Archief van de Algemene en Juridische zaken van de hoofdafdeling Vreemdelingenzaken (verder NA, archief AJZ) 5.09.42, inv. nr. 355, Vluchtelingenbesluit 1957.
 - 26 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2305, Nota medewerker DVZ en G, onderwerp: Vluchtelingenbesluit en Verdrag, kenmerk: AJZ 3934/E-2522 (19/4/1963).
 - 27 Voor een weergave van het Vluchtelingenbesluit, zie: NA, 5.023.5026, inv. nr.197.
 - 28 NA, 5.023.5027, inv. nr. 197, Zie artikel 3 van het Vluchtelingenbesluit. Zie ook: Swart, *De toelating en uitzetting van vreemdelingen*, 148.
 - 29 NA, 5.023.5027, inv. nr. 312, Opmerkingen Freule van Wittwaal van Stoetwegen gemaakt tijdens vergadering over Vluchtelingenbesluit (18/6/1956).
 - 30 NA, 5.023.5026, inv. nr.197, Nota MvBuZa aan MvJ, Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer van Mv-BuZa (19/10/1955).
 - 31 BuZa 1965-1974, inv. nr. 2215I, Nota Baron van Boetzelaer aan hoofd DIO, onderwerp: aspecten van het vluchtelingen vraagstuk, kenmerk: 68 (5/11/1965).
 - 32 NA, 5.023.5027, inv. nr. 723, Nota DAZ/VZ aan MvJ, onderwerp: verzoek tot toelating van Egyptische joden, kenmerk: 166846 (29/11/1956).
 - 33 BuZa 1955-1964, inv. nr. 12773, Brief vertegenwoordiger UNHCR aan MvBuZa, zonder onderwerp, kenmerk: HO/3641 (8/3/1957).
 - 34 BuZa 1955-1964, inv. nr. 12773, Nota hoofd DAZ/BA en DIO/JV aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: Toepasselijkheid Verdrag op Egyptische Joden, kenmerk: 39743 (16/3/1957)
 - 35 NA, 5.023.5027, inv. nr. 15, Verslag ICV gehouden op het Ministerie voor BuZa, kenmerk: 131703 A (13/3/1957).
 - 36 BuZa 1955-1964, inv. nr. 12773, Nota hoofd DAZ/VZ aan medewerker DVZ en G, kenmerk: 1666846 (26/11/1956).
 - 37 BuZa 1955-1964, inv. nr. 12773, Nota hoofd DAZ/VZ aan hoofd DIO, onderwerp: toepasselijkheid Verdrag op Egyptische Joden, zonder kenmerk (24/7/1957).
 - 38 NA, 5.023.5027, inv. nr. 723, Nota MvJ aan MvBuZa, kenmerk: AJZ 381/E -151 (4/1/1957).
 - 39 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1285, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: behandeling van verzoeken om asiel. Nota naar aanleiding van vraag Luxemburgse MvJ, kenmerk: AJZ 2966/C-653 (11/1/1961).
 - 40 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1285, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: behandeling van verzoeken om asiel. Nota naar aanleiding van vraag Luxemburgse MvJ, kenmerk: AJZ 2966/C-653 (11/1/1961).
 - 41 NA, 5.023.5027, inv. 1291, Nota hoofd OSV aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Vluchtelingen en Interpol, zonder kenmerk (16/10/1964).
 - 42 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Nota hoofd DVZ en G aan MvJ, onderwerp: lijst met bewoners van De Rozenhof tot oktober 1957, kenmerk: 518/E-211 (8/1/1958).
 - 43 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Nota hoofd DVZ en G aan MvJ, onderwerp: lijst met bewoners van De Rozenhof tot oktober 1957, kenmerk: 518/E-211 (8/1/1958).
 - 44 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Nota hoofd DVZ en G aan MvJ, onderwerp: lijst met bewoners van De Rozenhof tot oktober 1957, kenmerk: 518/E-211 (8/1/1958).
 - 45 NA, 5.023.5027, inv. nr. 959, Verslag Justitie, onderwerp: Verslag onderhoud tussen SGvJ, voorzitter NFV, PG Arnhem, hoofd DVZ en G, rijksrechercheur Arnhem en commissaris van Rijkspolitie (18/7/1956).
 - 46 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 518/E-211 (10/10/1957); Nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: Nota 473 (14/10/1957); Huishoudelijk reglement voor het Tehuis 'Het Werkse veld'; Nota MvJ aan Directie Gevangeniswezen en Stafbureau Algemene Vraagstukken, zonder kenmerk (onbekende datum in 1961); Nota PG Arnhem aan hoofd DVZ en G, kenmerk: AJZ 518/E-211 (19/5/1960); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 394/361 (15/8/1961).

- 47 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Nota hoofd DVZ en G aan SG van Justitie, kenmerk: AJZ 518/E-211 (10/8/1964).
- 48 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Officiële mededeling van Justitie, kenmerk: 125/365 (8/4/1965); Interne memo van medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: opvang vluchtelingen, kenmerk: AJZ 518/E211 (27/12/1965); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 518/E211 (4/1/1966); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: AJZ 518/E211 (22/2/1968).
- 49 *Haagsche Courant* (15/2/1968).
- 50 *Nieuwe Verten. Orgaan voor Ontheemden en Nederlanders* 3: 1 (september 1959).
- 51 H. Verwey-Jonker, 'De andere wereld', In: G. Beijer (red.) *De vluchtende mens. Symbool van de samenleving* (Wageningen 1960) 14-16.
- 52 NA, 5.023.5027, inv. nr. 959, Verslag onderhoud tussen SGvJ, NFV, PG Arnhem, hoofd DVZ en G, rijksrechercheur Arnhem en commissaris van Rijkspolitie (18/7/1956).
- 53 NA, Archief AJZ, 5.09.42, inv. nr. 368, Nota hoofd DVZ en G Fontejin aan SGvJ, kenmerk: AJZ 70/E-40 (30/6/1956).
- 54 NA, Archief AJZ, 5.09.42, inv. nr. 368, Verslag onderhoud MvJ en MvMW, voorzitter NFV en vertegenwoordiger UNHCR, kenmerk: nota 298 (12/11/1957); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 689/185 (15/11/1957); Brief MvJ aan NFV, kenmerk: AJZ 689/C 185 (27/11/1957).
- 55 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3373, Nota hoofd DVZ en G aan MvJ, onderwerp: reactie van DVZ en G op verzoek van UAF om zes Hongaarse studenten vanuit Oostenrijk in Nederland een studie te laten beginnen, zonder kenmerk (10/9/1958).
- 56 'Het zijzjwekkende verhaal van de jonge Kroaat Igréc', *De Telegraaf* (21/5/1960).
- 57 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota vertegenwoordiger UNHCR aan DAZ/VZ, kenmerk: HO/67/3642/net/02 (5/7/1967).
- 58 BuZa 1955-1964, inv. nr. 24371, Brief DAZ/DIO/ACO aan UNHCR, onderwerp: Kosten i.v.m. uitvoering vluchtelingen verdrag, kenmerk: 73925 (31/5/1956); Nota hoofd UNHCR aan hoofd DIO Patijn (BuZa), onderwerp: kosten eligibility, kenmerk: HO/2947 (20/4/1956); Nota hoofd DAZ/VZ aan hoofd ACO (BuZa), kosten in verband met Verdrag, kenmerk: 395 (9/5/1956).
- 59 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2305, Nota MvJ aan MvBuZa, kenmerk: AJZ 3934/E-2522, (19/10/1955); Nota MvJ aan MvBuZa, kenmerk: AJZ 3934/E-2522, (31/11/1965).
- 60 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Kort verslag bespreking op Ministerie van Justitie betreffende afgifte van mandaatverklaringen; aanwezig hoofd DVZ en G, medewerker UNHCR, voorzitter NFV, hoofd DAZ/VZ en medewerker DVZ en G (12/8/1970).
- 61 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1130, Uittreksel uit het verslag van de zevende vergadering van de bijzondere commissie voor het personenverkeer gehouden te Den Haag, kenmerk: AJZ 1700/E-851 (7/4/1961).
- 62 IISG, Stichting Vluchteling, Logboek NFV, doos 25 (7/1/1965).
- 63 IISG, Stichting Vluchteling, Logboek NFV, doos 25 (11/1/1965).
- 64 Kövi, 'Hongaarse immigratie na 1956', 446-459.
- 65 Ten Doesschate, *Het Nederlandse toelatingsbeleid ten aanzien van Hongaarse vluchtelingen*, 38-47.
- 66 L. Congdon, B. Kiraly en K. Nagy, 1956: *The Hungarian Revolution and war for independence* (New York 2006) 684.
- 67 *De Waarheid* (14/12/1957).
- 68 H. Olink, *In strijd met de waarheid. De Koude Burgeroorlog in Amsterdam -1956-* (Amsterdam 2002) 22.
- 69 R. Dorsman, *Kranten over Hongaren in Nederland in 1956*. Eindopdracht Research Seminar: What's the problem? Old and new debates on Migration. Universiteit Leiden (niet gepubliceerd) (Leiden 2010) 24.
- 70 Van Druten, *De opvang van Hongaarse vluchtelingen in 1956*, 73.
- 71 *De Telegraaf* (5/11/1956).
- 72 *Trouw* (5/11/1956).
- 73 D. Hellema, 1956. *De Nederlandse houding ten aanzien van de Hongaarse revolutie en de Suezcrisis*, (Amsterdam 1990) 178-181
- 74 Ten Doesschate, *Het Nederlandse toelatingsbeleid*, 57.
- 75 Ten Doesschate, *Het Nederlandse toelatingsbeleid*, 67-68.
- 76 Kövi, 'Hongaarse immigratie na 1956', 448; Compajien, *Het Nederlandse asielbeleid inzake bijzondere Oosteuropese vluchtelingen*, 42; Ten Doesschate, *Het Nederlandse toelatingsbeleid*, 74.
- 77 HTK, 1956-1957, (27/11/1956), 3236; HEK, 1956-1957, (8/1/1957) 82.
- 78 HTK, 1956-1957 (28/11/1956) 3275.
- 79 HEK, 1956-1957 (9/1/1957) 107.
- 80 HEK 1956-1957, (9/1/1957) 107.
- 81 Van Esterik, *Het zout der aarde*, 61-62.
- 82 Archief Beeld en Geluid, 'Nederland ontvangt Hongaarse vluchtelingen' (14/11/1956): http://www.beeldengeluid.nl/template_subnav.jsp?navname=polygoon_themas&category=collectie_informatie&artid=7308
- 83 Van Druten, *De opvang van Hongaarse vluchtelingen in 1956*, 47-48.

- 84 Advertentie voor de Hongaarse vluchtelingen, *Nieuwe Leidsche Courant* (25/1/1957).
- 85 'Hongaarse vluchtelingen', *Leeuwarder Courant* (12/11/1956).
- 86 BuZa 1955-1964, inv. nr. 12786, Nota hoofd DAZ/VZ aan MvBuZa via SGvBuZa, kenmerk: 623 (oktober 1957).
- 87 NA, 5.023.5027, inv. nr. 210, Nota hoofd DVZ en G aan MvJ, onderwerp: selectie zestig kinderen, kenmerk: AJZ 802/E-345 (18/10/1957).
- 88 BuZa 1955-1964, inv. nr. 12786, Nota MvBuZa aan SGvBuZa, onderwerp: uittreksel Ministerraad, kenmerk: 141239 (22/10/1957).
- 89 NA, 5.023.5027, inv. nr. 210, Nota medewerker RVD aan MvJ, onderwerp: selectie 60 kinderen uit kamp Bela Crvka, kenmerk: AJZ 802/E-345 (20/9/1957).
- 90 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4546, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/116 – A (12/3/1959); Brief hoofd DVZ en G aan MvMW, kenmerk: 59/1116 – A (19/2/1959); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/116 – A (9/3/1959); plus opmerkingen SGvJ aan MvJ op nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/116 – A (12/3/1959).
- 91 NA, 5.023.5027, inv. nr. 629, Brief burgemeester Roermond aan MvJ, onderwerp: Vluchtelingendorp Eurodorp (24/2/1959).
- 92 NA, 5.023.5027, inv. nr. 629, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: Vluchtelingendorp Eurodorp, kenmerk: AJZ 1244/E-473 (7/3/1959); idem (9/3/1959).
- 93 BuZa 1955-1964, inv. nr. 12810, Verzoek vertegenwoordiger UNHCR aan MvSoZa, kenmerk: HO/8728 (3/11/1961); Nota DIO/SC/DAZ/VZ aan UNHCR, kenmerk: 180012, onderwerp: Tijdelijke toelating van Zuid-Slavische vluchtelingen (20/12/1961).
- 94 NA, 5.023.5027, inv. nr. 666, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: verzoeken UNHCR, kenmerk: AJZ 1764/E – 901 (16/1/1962); Verslag Interdepartementaal Overleg Commissie voor Vluchtelingenzaken. Verslag geschreven door hoofd DVZ en G, kenmerk: AJZ 1764/E-901 (9/2/1962).
- 95 NA, Archief AJZ, 5.09.42, inv. nr. 357, Lijsten met namen van vreemdelingen die verzochten om toelating als vluchteling in de periode 1956-1960.
- 96 BuZa 1955-1964, inv. nr. 8363, Nota hoofd DVZ en G aan MvBuZa, kenmerk: AJZ/E-316 (5/12/1958). Nota was ondertekend door MvJ Samkalden.
- 97 NA, 5.023.5027, inv. nr. 13, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: tijdelijk verblijf Hongaren in Nederland, kenmerk: AJZ 636/E – 269 (14/6/1957).
- 98 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4409, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 58/13754 – A (28/11/1958).
- 99 NA, 5.023.5027, inv. nr. 121, Brief medewerker DAZ/VZ aan MvJ, kenmerk: DAZ/VZ 92153 (11/8/1956).
- 100 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5027, inv. nr. 121, Nota hoofd RVD aan SGvJ, kenmerk: AL 879/8 (27/4/1956); Nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: Nota 206 (11/5/1956); Nota hoofd DAZ/VZ aan MvJ, kenmerk: DAZ/VZ 92153 (11/8/1956).
- 101 NA, 5.023.5027, inv. nr. 832, Nota MvJ aan loco SGvJ en hoofd DVZ en G, onderwerp: bezoekersvisa van Oost Europeanen, kenmerk: 2540 (27/6/1962).
- 102 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4560, Rapport van gehoor politie Weert aan PG Den Bosch, onderwerp: interview met referent, kenmerk: 13839 – 5 (25/7/1958); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 58/11875-A (14/8/1958); Nota SGvJ aan PG Den Bosch, kenmerk: 58/11875-A (23/8/1958). Rapport van gehoor politie Weert aan hoofd Visadienst, kenmerk: 13839 – 5 (27/8/1958).
- 103 NA, 5.023.5027, inv. nr. 13, Nota hoofd Visadienst aan ambassadeur te Hongarije, zonder onderwerp, kenmerk: AJZ 636/E – 269 (januari 1958).
- 104 'Drie man 30 uur onder D-trein', *De Telegraaf* (27/7/1959).
- 105 Informatie afkomstig uit persoonsdossier: NA, 5.023.5027, inv. nr. 129, Rapport van gehoor politie Den Haag, onderwerp: Drie Joegoslavische verstekelingen (27/7/1959); Nota PG Den Haag aan MvJ (28/7/1959); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: drie Joegoslavische verstekelingen, kenmerk: AJZ 1341/C 640 (28/7/1960); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: drie Joegoslavische verstekelingen, kenmerk: AJZ 1341/C 640 (28/7/1960).
- 106 'Drie Joegoslaven uitgezet', *De Telegraaf* (8/8/1959).
- 107 Alles uit beleidsdossier: NA, 5.023.5027, inv. nr. 3370, Rapport van gehoor gemeentepolitie Heerlen aan PG, onderwerp: verslag interview met drie Polen, zonder kenmerk (14/10/1958); Nota PG Arnhem aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 14694-5 (16/10/1958); Nota hoofd speciale verblijfsvergunning aan PG Arnhem (17/10/1958); Nota PG Arnhem aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 58/20123 (19/1/1958).
- 108 *De Telegraaf* (31/3/1961) en *Trouw* (01/10/1961).
- 109 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4943, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/51445 – A (5/4/1961).
- 110 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4943, Opmerking hoofd DVZ en G op nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/51445 – A (5/4/1961); Nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: nota 91 (8/4/1961) plus opmerking MvJ; Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/51445 – A (3/5/1961); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/51445 – A (8/5/1961); Nota SGvJ aan MvJ, ken-

- merk: Nota 130 (13/5/1961) plus opmerking MvJ.
- 111 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2413, Rapport van gehoor politie de Bilt (14/9/1956), Nota BVD (14/9/1956); Gemeentepolitie De Bilt aan Justitie (14/9/56); Gemeentepolitie De Bilt aan DVZ en G onderwerp: geen, kenmerk: geen (3/10/1956); Rapport inlichtingsdienst De Bilt aan MvJ (9/10/156); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd Bureau A, kenmerk: 59/6612 A (30/10/56) plus opmerking van SGvJ en MvJ.
 - 112 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 8358, Koninginnebrief S. (zonder datum); Rapport van gehoor gemeentepolitie Den Haag aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/154141 – A (11/6/1964) plus opmerkingen SGvJ; Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/154141 – A (29/6/1964).
 - 113 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 8358, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 154141 – A (29/6/1964); Nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: nota 226 (30/6/1964) plus opmerking MvJ; Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G (18/1/1965); Opmerking van MvJ op Nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: nota 226 (30/6/1964).
 - 114 NA, 5.023.5027, inv. nr. 280, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: aangaande een bericht van PG van Den Bosch over Polen die na afloop van hun visum niet terugkeren (1957).
 - 115 *Trouw* (17/3/1961); *Algemeen Dagblad* (18/3/1961), Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4931, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ (22/3/1961); Rapport van gehoor politie Vlissingen aan PG Vlissingen (17/3/1961); Nota MvJ aan PG Arnhem (21/3/1961); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ (4/7/1961); idem (18/7/1961); Opmerking MvJ op kافت van dossier (24/6/1961).
 - 116 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 8358, Rapport van gehoor gemeentepolitie Den Haag aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 53935 F (10/6/1964) plus Opmerking MvJ op nota medewerker DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/154141 – A (12/6/1964); Nota medewerker BVD aan MvJ, kenmerk: 747337 (23/6/1964); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/154141 (3/7/1964); Opmerkingen hoofd DVZ en G op nota medewerker DVZ en G, kenmerk: 59/154141 – A (14/7/1964).
 - 117 Keely, 'The international Cold War regime(s)', 308.
 - 118 Zijn zaak stond centraal in een radio-uitzending van de VPRO. VPRO, OVT, 'De kwestie Goloeb. Een reconstructie van een klein incident met grote politieke gevolgen ten tijde van de Koude Oorlog' (14/10/2001) (gezien op 22/2/2011). Zie: [geschiedenis.vpro.nl/attachment.db/4152354/verhaal.doc](https://www.geschiedenis.vpro.nl/attachment.db/4152354/verhaal.doc); Ook in wetenschappelijk onderzoek kwam deze zaak naar voren, bijvoorbeeld in het onderzoek van Engelen naar de BVD, welke een rol speelde in deze zaak. D. Engelen, *Geschiedenis van de Binnenlandse veiligheidsdienst* (Den Haag 1995).
 - 119 *Algemeen Handelsblad* (9/10/1961).
 - 120 BuZa 1955-1964, inv. nr. 7582, Telegram aan Nederlandse ambassade in SU (9/10/1961); VPRO, OVT, 'De kwestie Goloeb'.
 - 121 Interview with Mrs. G, *Novosti Press* (28/10/1961).
 - 122 VPRO, OVT, 'De kwestie Goloeb'.
 - 123 BuZa 1955-1964, inv. nr. 7582, Nota hoofd DAZ/VZ aan SGvBZ, onderwerp: G., kenmerk: 160/61 (10/10/1961).
 - 124 BuZa 1955-1964, inv. nr. 7583, Concept antwoord medewerker Algemene Zaken aan MP, MvBuZa en SGv-BuZa, onderwerp: Kamervragen Bakker, kenmerk: 2642 (13/10/1961).
 - 125 Gedurende 1½ jaar was er geen Nederlandse ambassadeur in de SU en andersom; BuZa, 7582, Aide Memoire van DEU (BuZa) (12/10/1964).
 - 126 BuZa 1955-1964, inv. nr. 7584, Er zijn tientallen krantenknipsels. Bijvoorbeeld: 'Outrageous behavior of Dutch authorities towards Soviet Envoy and diplomats. Soviet protest note to the Netherlands', *Soviet News. Information Bulletin, Press information Department Embassy of the Union of Soviet Socialist Republic in Pakistan* (18/11/1961) 11: 76, 'Grave incident in Amsterdam. Dix Soviétique attaquent un commissariat Hollandais en enlèvent d'épouse d'un ingénieur Russ que a choisi liberté', *Midi Libre Montpellier* (10/10/1961); 'Violento incidente con los Rusos Tuvieron Autoridades Holandesas', *La Esfera* (13/10/1961) (Krant uit Venezuela); 'Brave Hollanders', *Detroit News* (17/10/1961), 'Russians in airport clash over woman. Dutch may ask envoy to leave', *Sydney Morning Herald* (11/11/1961); 'Russian in airport fist-fight', *Tanganyika Standard* (12/10/1961); *Trubynia Lydina* (11/10/1961).
 - 127 BuZa 1955-1964, inv. nr. 7584, Brief mevr. R. aan Nederlandse ambassade in New York (11/10/1961).
 - 128 'Editorial', *Detroit News* (17/10/1961).
 - 129 VPRO, OVT, 'De kwestie Goloeb'.
 - 130 BuZa 1955-1964, inv. nr. 7582, Interview persagentschap Visnews met G., kenmerk: 7386/61 (11/10/1961); Nota medewerker DAZ/VZ aan SGvBuZa, onderwerp: G., kenmerk: 88/61 (13/10/1961).
 - 131 VPRO, OVT, 'De kwestie Goloeb', 10.
 - 132 BuZa 1955-1964, inv. nr. 7583, Brief mevrouw G. aan MvBuZa; Antwoord van SvBuZa aan mevrouw G., kenmerk: DAZ/VZ 148134/499 (19/10/1961).
 - 133 BuZa 1955-1964, inv. nr. 27183, Nota medewerker van kabinet van MP aan hoofd bureau DVZ van MvBuZa, onderwerp: terugkeer G., kenmerk: kenmerk: U/3957/62/CA/TW1/TWS2 (9/4/1962).
 - 134 BuZa 1955-1964, inv. nr. 27183, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: terugkeer G.,

- kenmerk: 35/62 (10/5/1962); Nota medewerker DEU/OE aan hoofd DEU, kenmerk: 74/62 (16/5/1962); *VPRO, OVT, 'De kwestie Golob'*; Nota ambassade Moskou aan MvBuZa, kenmerk: 27 GS/853 (14/9/1964).
- 135 NA, 5.023.5026, inv. nr. 121, Nota hoofd BVD aan hoofd RVD (onbekende datum in 1956).
- 136 Alles uit persoonsdossier: BuZa 1965-1974, inv. nr. 25152, Nota hoofd DVZ en G aan MvBuZa, onderwerp: verzoek om toelating als vluchteling V., kenmerk: 59/167555 – A (16/6/1967); Rapport van gehoor politie Den Haag aan PG Den Haag, kenmerk: 222/26658 (28/4/1967); Nota hoofd DAZ/VZ aan SGv-BuZa, kenmerk: DAZ/VZ 110780 – 4993 GS (22/6/1967); Nota hoofd DAZ/VZ aan MvJ, onderwerp: toelating als vluchteling V., kenmerk: DAZ/VZ 125251 – 5667 GS (20/7/1967); Beschikking in eerste aanleg (11/8/1967).
- 137 BuZa 22149, 1965-1974, Verslag van het besprokene op de vluchtelingendag te Amsterdam, met voorwoord van SvCRM Egas (11/9/1965) 3.
- 138 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4663, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/43680 – A (10/4/1961); plus opmerking hoofd DVZ en G aan SGvJ in marge.
- 139 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3372, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: Twee vrouwelijke vluchtelingen, kenmerk: AJZ 58/13612 (31/7/1958); plus opmerkingen SGvJ.
- 140 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4813, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G en SGvJ, kenmerk: 59/15997 (10/4/1961) plus opmerkingen hoofd DVZ en G en SGvJ aan MvJ
- 141 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4475, Verzoekschrift NFV aan MvJ, kenmerk: Fk/Er/6561 (25/1/1959); Rapport van gehoor gemeentepolitie Amsterdam aan PG, kenmerk: 873/1959 (9/2/59); Brief prins Bernhard aan MvJ (31/1/1959); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 58/18977 (14/2/1959).
- 142 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4475, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 58/18977 (14/2/1959) plus opmerkingen van SGvJ en MvJ; Brief Impresario aan NFV, zonder kenmerk (26/3/1959); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 58/18977 – A (3/7/1959).
- 143 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4959, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/53500 A (30/1/1963) plus opmerking hoofd DVZ en G.
- 144 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4323, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: asielverzoek Polen, kenmerk: 158/1341 – A (6/2/1958).
- 145 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4583, Rapport van gehoor politie Amsterdam aan PG, kenmerk: 3505 (26/5/1959); Rapport van gehoor rijksrecherche Amsterdam aan PG, zonder kenmerk (14/07/1959); Nota aan SGvJ aan MvJ, kenmerk: nota 149 (4/6/1959) plus opmerkingen van hoofd DVZ en G en SGvJ op nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/6942 (12/8/1959); Nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: nota 284 (25/8/1959).
- 146 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4583, Opmerking MvJ op nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: nota 284 (25/8/1959); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/6942 – A (22/9/1959) plus opmerking MvJ; Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/6942 – A (13/10/1959) plus opmerking MvJ.
- 147 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4953, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/52548 – A (24/8/1962).
- 148 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4953, Nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: Nota 311 (31/8/1962); Nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: 59/52548 – A (3/10/1962).
- 149 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4461, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 58/17654 – A (5/2/1959) plus opmerkingen SGvJ, MvJ en hoofd DVZ en G.
- 150 NA, 5.023.5027, inv. nr. 528, Verslag bespreking tussen hoofd DVZ en G en voorzitter UAF inzake toelating van vluchtelingenstudenten gehouden (17/4/1957).
- 151 NA, 5.023.5027, inv. nr. 644, Uitspraak RvS in de zaak D., kenmerk: nummer 5 (20/5/1964).
- 152 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4957, Rapport van gehoor politie Katwijk aan hoofd Visadienst, kenmerk: 709 (15/5/1961); Rapport van gehoor politie Katwijk aan PG Den Haag (25/7/1961); Rapport van gehoor rijksrechercheur en BVD aan PG Den Haag, kenmerk: 1513/61 (25/7/1961); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/53430 – A (28/7/1961).
- 153 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4957, Opmerkingen in marge SGvJ aan MvJ op nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/53430 – A (28/7/1961); Telefoonnotitie medewerker DVZ en G met politie Katwijk (28/7/1961); Nota MvJ aan PG Den Haag, kenmerk: 59/53430 – A (8/8/1961); Brief dhr. S. aan koningin Juliana (8/8/1961); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: overleg met UNHCR over de Hongaarse G., kenmerk: 59/53430 – A (17/8/1961); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 59/53430 – A (18/8/1961) plus opmerkingen SGvJ.
- 154 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4402, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 58/13109 – A (18/9/1959); Opmerkingen in marge SGvJ aan MvJ op nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 58/13109 – A (18/9/1959); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 58/13109 – A (2/10/1959).
- 155 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4752, Rapport van gehoor inlichtingendienst Utrecht, betreft veiligheidsverhoor Z. i.v.m. haar verzoek om politiek asiel, kenmerk: E/4 – 87359 (16/12/1959); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/14263 (24/12/1959) plus opmerkingen MvJ.
- 156 *Leeuwarder Courant* (10/6/1961).

- 157 Alle informatie afkomstig uit beleidsdossier: NA, 5.023.5027, inv. nr. 207, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 1715/C530 (27/6/1961); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 1715/C530 (28/6/1961); Brief van zeven Venezolaanse militairen aan MvJ (5/7/1961); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 1715/C530 (1/7/1961).
- 158 'Asielaanvraag van Venezolanen in Behandeling', *Algemeen Dagblad* (3/7/1961); 'Venezolaanse rebellen in Nederland', *Algemeen Dagblad* (4/7/1961); NA, 5.023.5027, inv. nr. 207, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 1715/C530 (17/8/1961).
- 159 BuZa 1955-1964, inv. nr. 7581, Brief advocaat Connelly aan de Nederlandse ambassade te Ierland (19/3/1959); Nota hoofd DVZ en G, namens MvJ, aan MvBuZa, onderwerp: antwoord op vraag van Connelly, kenmerk: AJZ 198/E-609 (16/9/1959).
- 160 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1285, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: nota naar aanleiding van vraag van Luxemburgse MvJ, kenmerk: AJZ 2966/C-653 (11/1/1961).
- 161 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4406. Nota hoofd OSV aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 58/13306 - A (2/4/1959); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 58/13306 - A (7/10/1958); Nota hoofd OSV aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 58/13306 - A (2/4/1959); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 58/13306 - A (7/10/1958).
- 162 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4478, Rapport van gehoor gemeentepolitie Rotterdam aan PG Den Haag, kenmerk: 222/8680/Bw/U (23/1/1958); Rapport van gehoor inlichtingendienst Rotterdam aan BVD en PG Den Haag, kenmerk: NO 147 (29/1/1958); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 158/1997 A (9/4/1958).
- 163 Alle informatie in de zaak van J. en C. uit persoonsdossier: NA, 5.023.5027, inv. nr. 117, Rapport van gehoor politie Amsterdam aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 7884-7885/60 (9/11/1960); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: geen (10/11/1960); Rapport veiligheidsgehoor van politie Amsterdam aan PG Amsterdam, kenmerk: 128 G 1960 (11/11/1960); Nota hoofdcommissaris politie Amsterdam aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 7884/60 (15/11/1960).
- 164 NA, 5.023.5027, inv. nr. 117, Rapport hoofdcommissaris politie Amsterdam aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 1511/1960 (15/11/1960); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 1613/C 509 (16/11/1960); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 1613/C 509 (21/11/1960).
- 165 NA, 5.023.5027, inv. nr. 117, Nota SGvJ aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 411 (22/11/1960); Nota SGvJ aan MvJ, kenmerk: 417 (26/11/1960) plus opmerkingen MvJ; Telefoonnotitie medewerker DVZ en G met politie Amsterdam (30/11/1960).
- 166 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4409, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: 58/13754 - A (28/11/1958).
- 167 IISG, Stichting Vluchteling, doos 64, Jaarverslag Mensen in Nood 1963.
- 168 BuZa 1955-1964, inv. nr. 12809, Nota hoofd DAZ/VZ aan DIO/SC via plv. hoofd DIO onderwerp: In 1958 en 1959 in Nederland toegelaten vluchtelingen, kenmerk: 965 (28/12/1959).
- 169 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5014, Nota MvJ aan MvBuZa, onderwerp: de Vreemdelingenwet, kenmerk: F/12399/65 (onbekende datum 1965).
- 170 BuZa 1965-1974, inv. nr. 24402, Nota medewerker DIO/SC aan hoofd DIO, onderwerp: bespreking wereld Vluchtelingenjaar en postzegelplan, zonder kenmerk (13/2/1959).
- 171 BuZa 1965-1974, inv. nr. 24402, Rede MvBuZa uitgesproken tijdens second plenary session of the Internationale Comité voor Wereldvluchtelingenjaar (30/6/1959).
- 172 BuZa 1955-1964, inv. nr. 8363, Nota hoofd DVZ en G aan MvBuZa, onderwerp: M., kenmerk: 3868 A (24/9/1958); Nota hoofd DAZ/VZ aan ambassade Belgrado, kenmerk: DAZ/VZ - 1359579/516 (28/10/1958); Nota hoofd DVZ en G aan MvBuZa, onderwerp: asielaanvragen uit Zuid-Slavië, kenmerk: AJZ/E-316 (5/12/1958).
- 173 Ik vond de persoonsdossiers van vier van hun in het Nationaal Archief.
- 174 NA, 5.023.5027, inv. nr. 117, Opmerkingen SGvJ gericht aan MvJ op nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 1613/C 509 (16/11/1960).
- 175 NA, Archief AJZ, 5.09.42, inv. nr. 368, Nota SGvJ aan MvJ, onderwerp: nota hoofd RVD met kenmerk: 49985 (15/3/1956), kenmerk: T/ 108 (15/3/1956).
- 176 NA, Archief Justitie, A-dossiers en voorlopers (1923) 1949-1987 (2005), inventaris nummer (Verder NA, A-dossiers): 3100, Nota onbekende medewerker Justitie, zonder onderwerp en kenmerk: (1964).
- 177 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4454, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 58/16981 - A (1/9/1958); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 58/16981 - A (31/12/1958).
- 178 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4677, Verzoekschrift voorzitter Comité F. aan VD Hilversum (2/9/1960).
- 179 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4677, Nota PG Amsterdam aan MvJ, kenmerk: 1690/60 (13/9/1969); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/37525 - (17/10/1960) plus opmerkingen hoofd DVZ en G, SGvJ en MvJ.
- 180 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4677, Opmerkingen MvJ op nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/37525 (3/11/1960); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/37525

- (10/11/1960) plus opmerkingen hoofd DVZ en G, SGVj en MvJ.
- 181 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 4963, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/65764 – A (26/4/1962) plus opmerking van loco SGVj aan SGVj; Rapport van gehoor politie Haarlem aan PG Amsterdam, onderwerp: Veiligheidsverhoor naar aanleiding van asielerzoek, kenmerk: 15089 (23/2/1962); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/65764 – A (17/4/1962); idem (12/6/1962) plus opmerkingen SGVj aan MvJ.
- 182 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4963, Opmerking hoofd DVZ en G op nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 59/65764 – A (19/10/1962); Nota hoofd DVZ en G aan MvJ (15/6/1964); Nota hoofd DVZ en G aan SGVj (30/6/1964); 'Wachten op uitzetting', *Vrij Nederland* (1/8/1964); Rapport psycholoog van de gevangenis Haarlem aan MvJ, zonder kenmerk (21/8/1964); Brief S. aan MvJ (3/12/1963); Opmerking hoofd DVZ en G op nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G (11/9/1964); Brief Angola Comité aan MvJ (19/12/1964).
- 183 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4963, Brief Angola Comité aan Commissie voor de Rechten van de Mens te Straatsburg (22/2/1965); Brief Comité Actie Angola aan MvJ (19/3/1965); *Algemeen Dagblad* (23/2/1965); Telegram PSP aan MvJ (19/3/1965); Telegram dhr. J. aan MvJ (28/3/1965); Telegram 500 Amsterdamse studenten (30/3/1965).
- 184 'Mensenrechten en lessen uit het verleden', *De Groene* (27/2/1965).
- 185 'Een zending voor de Portugese Gestapo', *Vrij Nederland* 93/4/1965).
- 186 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4963, Nota medewerker DVZ en G aan SGVj (25/9/1964); Nota hoofd DVZ en G aan SGVj, kenmerk: 59/65764 – A (15/12/1964); 'Comité pleit voor jonge Portugees', *De Volkskrant* (23/12/1964), 'Portugees zit half jaar na eind straf nog in de gevangenis', *Het Vrije Volk* (15/2/1965); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: brief Angola Comité, kenmerk: 59/65764 – A (23/12/1964); Nota hoofd DVZ en G aan SGVj, kenmerk: 59/65764 – A (16/2/1965); idem (19/2/1965); Nota loco SGVj aan SGVj (19/2/1965); Nota hoofd DVZ en G aan SGVj (27/3/1965).
- 187 NA, 5.023.5028, inv. nr. 4963, Getypte weergave VARA Radiorubriek: 'Dingen van de dag', onderwerp: gesprek tussen MvJ Scholten en dhr. Buurman (29/3/1965); Nota hoofd DVZ en G, onderwerp: aangaande interview van S. op de VARA televisie te Frankrijk, kenmerk: 59/65764 – A (2/5/1966).
- 188 Fassmann en Münz, 'European East-West migration, 1945-1992', 527.

Noten hoofdstuk 4: 1968-1977: Nieuwe vluchtelingen, nieuwe helden

- Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 214, Telefoonnotitie medewerker Justitie en medewerker VD Amsterdam (9/10/1969); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G (12/3/1970); Nota hoofd DVZ en G aan SGVj (23/3/1970); Verslag telefoongesprek met mevr. D. (16/4/1970).
- NA, 5.023.5028, inv. nr. 214, Brief advocaat aan MvJ (6/11/1970); 'Portugees hoopt op intrekken van uitwijzing', *De Volkskrant* (21/11/1970); Brief dhr. D. aan politie Amsterdam (30/11/1970); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G en aan SGVj (8/12/1970); Nota medewerker DVZ en G aan SGVj (15/4/1971).
- NA, 5.023.5028, inv. nr. 214, Nota SGVj aan MvJ, kenmerk: F/W 1287 (19/4/1971); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G (2/8/1973).
- Cohen en Joly, 'Introduction. The 'New Refugees' of Europe', 6.
- A. Paludan, 'Refugees in Europe', *IMR* 15: 1 (1981) 69-73, 69; Gallagher, 'The evolution of the international-refugee system', 579-598; Hoeksma, 'Vluchtelingen in het Europa van de burger, 98; Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 44.
- G. Loescher, *The UNHCR and world politics. A perilous path* (Oxford 2001) 179.
- NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Loco SGVj aan SGVj, onderwerp: vluchtelingen, kenmerk: 1490 (24/8/1972).
- NA, 5.023.5027, inv. nr. 1456, Nota Nederlandse delegatie (Benelux) inzake rechtspositie van asielzoekers, kenmerk: P/DIV (72) 95 (30/10/1972).
- Van Esterik, *Het zout der aarde*, 120; Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 140.
- NA, 5.023.5028, inv. nr. 9533, Nota hoofd DVZ en G aan SGVj, onderwerp: B, kenmerk: 59.4233346 – A (23/12/1971).
- NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Getuigenverklaring vertegenwoordiger UNHCR Brouwer bij RvS inzake de Portugees L. (22/5/1973); NA, 5.023.5028, inv. nr. 16, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1972/6A (21/8/1972).
- J. Kennedy, *Nieuw Babylon in aanbouw. Nederland in de jaren zestig* (Amsterdam, Meppel 1995); H. Righart, *De eindeloze jaren zestig. De geschiedenis van een generatieconflict* (Amsterdam, Antwerpen 1995); K. Schuyt en E. Taveerne, 1950 – *Welvaart in zwart-wit* (Den Haag 2003); G. Tillekens, 'Plezier en protest. Popmuziek, maatschappijkritiek en de vrolijke jaren zestig', *Soundscapes – Journal on Media Culture* 11 (mei 2008). Vindplaats: http://www.icce.rug.nl/~soundscapes/VOLUME11/Plezier_en_protest.shtml
- H. Jansse de Jonge, T. Prakken en T. De Roos, 'Action and law in the Netherlands', *Contemporary Crises* 7 (1983) 113-133.

- 14 F. Lindo, *Zuideuropeanen in Nederland (Portugezen, Spanjaarden, Italianen, Grieken en Joegoslaven)* (Rijswijk 1988) 20.
- 15 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Verslag bijeenkomst, kenmerk: AJZ/3104/E-1971-I (28/5/1970).
- 16 Obdeijn en Schrover, *Komen en gaan*, 302.
- 17 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1412, Nota medewerker DVZ en G hoofd DVZ en G, onderwerp: vaststellen of iemand verdragsvluchteling is?, kenmerk: AJZ 3104/E-1971-I (1/6/1970).
- 18 Voor digitale weergave van besluit tot wijziging van het Vreemdelingenbesluit (27/11/1972) <http://jurrit.jurkun.nl/cmnr/vc/vc66/deelG/deelG1/9.Bijlage%20G1-c.pdf>
- 19 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota hoofd DAZ/VZ aan SGvJ, onderwerp: asielaanvragen (5/10/1967).
- 20 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1436, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: Portugezen, zonder kenmerk (20/10/1970).
- 21 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Toelatingsbeleid asielvragende vreemdelingen (Portugezen en anderen), zonder kenmerk (17/4/1970).
- 22 NA, 5.023.5027, inv. nr. 0645, Codebericht Ambassadeur Lissabon aan MvBuZa, onderwerp: Portugese dienstweigerars, kenmerk: 11969 (13/7/1973).
- 23 NA, 5.023.5027, inv. nr. 862, Nota hoofd Directie Gevangeniswezen aan DG Directie Politie, kenmerk: 1267/74 (11/10/1974).
- 24 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2295, Brief NFV aan SvJ (23/8/1974).
- 25 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2295, Nota plaatsvervangend hoofd OSV aan hoofd DVZ en G, onderwerp: duur van verblijf asielzoekers in Huis ter Schie (1/10/1974).
- 26 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1442, Nota SGvJ aan MvJ, onderwerp: richtlijnen m.b.t. Portugezen, kenmerk: 1132 (19/5/1970).
- 27 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1453, Brief dhr. M. aan MvBinnZa doorgespeeld aan MvJ (4/4/1971) en MvJ aan dhr. M. (8/4/1971).
- 28 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1408, Verslag bespreking over het vraagstuk der Portugese asielvragers tussen medewerkers Justitie, SoZa en BuZa (14/2/1973).
- 29 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1452, Nota hoofd DVZ en G Rodrigo aan SvJ, kenmerk: AJZ 3104 /E-1971 (13/2/1973).
- 30 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota hoofd DAZ/VZ aan MvJ, onderwerp: Portugese asielzoekers, kenmerk: 202324 (6/9/1974).
- 31 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Kladd van wnd. Hoofd DEU aan SGvBuZa, (5/8/1974); Nota medewerker DEU aan hoofd DEU, onderwerp: Portugese asielzoekers (3/9/1974) plus opmerkingen hoofd DEU.
- 32 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Fax ambassadeur Lissabon aan MvBuZa, onderwerp: Portugese AS, kenmerk: 2410/422 (21/8/1974).
- 33 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: status des asilés, kenmerk: AJZ 3104/E 1971 (17/1/1973); NA, 5.023.5027, inv. nr. 1456, Nota SvJ aan Vaste Commissie voor Justitie van de Tweede Kamer (30/11/1973).
- 34 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota medewerker DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: toelating als vluchtelingen, kenmerk: 310 (21/12/1970).
- 35 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1434, Programma Portugezen Week door actiegroep Verzet en Werk (maart 1972).
- 36 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Brief UAF aan MvJ, onderwerp: voorstel agenda gesprek UAF met leden van Tweede Kamer over toelating Portugezen (8/1/1973).
- 37 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Opmerking Wierenga (PVDA). Uitgeschreven tekst van NOS-radiouitzending over Portugese dienstweigerars (2/6/1973).
- 38 'Situatie van Portugese vluchtelingen in Nederland', *Angola Bulletin* 11: 1 (december 1972/januari 1973) 5-8; 'Studiedag lost weinig vragen op. Vluchtelingenrecht is nog erg onduidelijk', *Trouw* (12/6/1972).
- 39 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota vertegenwoordiger UNHCR Brouwer aan MvJ, onderwerp: Portugezen, kenmerk: HO/73/10 (13/2/1973); NA, 5.023.5027, inv. nr. 429, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: verslag na afloop van bezoek vertegenwoordiger UNHCR Brouwer (17/4/1969).
- 40 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota wnd. Hoofd DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: aanvragen vluchtelingenstatus Portugezen, kenmerk: 26/73 (26/3/1973).
- 41 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota UNHCR aan MvJ, onderwerp: Portugezen, kenmerk: HO/73/10 (13/2/1973).
- 42 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Negende wijziging VC inzake dienstweigerars, i.v.m. opmerkingen uit de Tweede Kamer (1973).
- 43 NA, 5.023.5027, inv. nr. 453, Plan in VC 276, namelijk AJZ 3934/E 2522 (21/2/1974); NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Verslag bijeenkomst met vertegenwoordiger UNHCR Brouwer en voorzitter NFV naar aanleiding van nieuwe procedure, zonder kenmerk (22/3/1973).
- 44 HTK, zitting 1973-1974, Rijksbegroting voor het dienstjaar 1974. hoofdstuk VI – Justitie. Verslag mondeling overleg met bijlagen. Nr. 13. Reactie SvJ Justitie Glastra van Loon op de brief van SvJ Grosheide van 3 mei 1973, 12.600.

- 45 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1455, Brief UAF aan MvJ, onderwerp: Brief SvJ Grosheide, kenmerk: 347/hjk/vluchtelingen (22/5/1973).
- 46 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Opmerking Kamerlid Wiebenga (PVDA). Getypte weergave NOS radio-uitzending over Portugese dienstweigerders (2/6/1973).
- 47 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Opmerking medewerker JAC. Getypte weergave NOS radio-uitzending over Portugese dienstweigerders (2/6/1973).
- 48 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1455, Brief Amnesty International aan SvJ Glastra van Loon (12/6/1973); Reactie SvJ aan Amnesty International (23/6/1973).
- 49 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2307, Verslag bijeenkomst van de overleggroep asielzoekers op het Ministerie van Justitie, aanwezig waren vertegenwoordigers van Justitie, SoZa en CRM (20/10/1975).
- 50 HTK, Zitting 1969-1970, Aanhangsel, vraag 183 (7/10/1969).
- 51 BuZa 1965-1974, inv. nr. 25327, Geheime nota, onderwerp: te verwachten actie tegen prof. Dr. C.L. Patijn (30/12/1969).
- 52 'Nederland niet schrielt met asiel. Gedeserteerde hospitaal soldaat mag in ons land blijven', *Algemeen Dagblad* (24/8/1970).
- 53 Jansse de Jonge, Prakken en de Roos, 'Action and law in the Netherlands', 113.
- 54 T. Sellström, *Sweden and national liberation movement II. Solidarity and assistance 1970-1994* (Stockholm 2002) 84.
- 55 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1453, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: betreft Portugese asyvlragers, zonder kenmerk (1971).
- 56 'Bureau bijstand aan Portugezen geopend', *Nieuwe Rotterdamse Courant* (2/5/1970); NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: toelatingsbeleid asielvragende vreemdelingen (Portugezen en anderen), zonder kenmerk (17/4/1970).
- 57 Nederland tegen apartheid – jaren '70, Koffie voor Nederland: bloed voor Angola. Zie: <http://www.iisg.nl/collections/anti-apartheid/history/jaren70-1-nl.php>
- 58 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1436, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Portugezen, kenmerk: AJZ 3104/E-1971 (11/2/1971).
- 59 'Voor Angola Comité nog genoeg te doen', *NRC Handelsblad* (22/3/1972).
- 60 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1434, Programma Portugezen Week door actiegroep Verzet en Werk (maart 1972).
- 61 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Petitie Portugezen van Rode Hoed aan MvJ (8/12/1971).
- 62 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1436, Nota medewerker Boeke afdeling OSV, kenmerk: AJZ 3104/W-1971-VI (23/12/1970).
- 63 J.W. Opzeeland, 'Nederland discrimineert Portugese vluchtelingen. Asielrecht alleen voor Oostblok – vluchtelingen', *De Tijd* (28/3/1972).
- 64 Kuitenbrouwer, 'Vluchtelingenrecht: smeltend ijs is nog geen water', *NRC Handelsblad* (28/4/1973).
- 65 HTK, zitting 1969-1970, Tweede Vaste Kamercommissie voor Justitie (23/4/1969) D22-D28.
- 66 HTK, zitting 1968-1969, Antwoorden van MvJ Polak (22/4/1969) 2666-2668.
- 67 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2307, Verslag bijeenkomst overleggroep asielzoekers op het Ministerie van Justitie, aanwezig waren vertegenwoordigers van Justitie, SoZa, CRM en NFV (15/3/1976), (8/6/1977) en (8/9/1977)
- 68 HTK, zitting 1969-1970, Tweede Vaste Kamercommissie voor Justitie, vragen Jonkvrouw Wttewaall van Stoetwegen (CHU) (23/4/1970) D21-D22.
- 69 HTK, zitting 1969-1970, Tweede Vaste Kamercommissie voor Justitie (23/4/1969) D22-D28.
- 70 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota hoofd DIO/SC aan SGvBuZa, onderwerp: verlening van de status van vluchtelingen, kenmerk: 44/70 (16/6/1970).
- 71 'Is Nederland werkelijk zo gastvrij in het opnemen van vluchtelingen?' *NRC Handelsblad* (9/6/1972).
- 72 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota hoofd DVZ en G aan MvJ, onderwerp: beschikkingen inzake 'de toelating als vluchtelingen' in het systeem van de nieuwe Vreemdelingenwet, kenmerk: F/61612 (31/5/1967).
- 73 HTK, zitting 1973-1974 – 12.600, Rijksbegroting voor het dienstjaar 1974, hoofdstuk VI – Justitie. Verslag mondeling overleg met bijlagen. Nr. 13 Reactie van SvJ Glastra van Loon op de Brief SvJ Grosheide van 3 mei 1973 ten aanzien van enkele beleidsvoornemens ten aanzien van de asielprocedure, 3.
- 74 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota hoofd DIO aan SGvBuZa via DGPZ, onderwerp: uitvoering Verdrag, kenmerk: 91/70 (3/7/1970); NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: vluchtelingenschap, kenmerk: AJZ 86/E-50 (11/6/1970).
- 75 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1436, Opmerking SGvJ in de kantlijn aan MvJ op nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 3104/W-1971-VI (26/10/1970).
- 76 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota MvBuZa van MvJ, onderwerp: betreft verzoek om toelating van C. als vluchteling, kenmerk: 742.05.0027 (15/3/1974); Nota MvJ van DAZ/BA, onderwerp: verzoek toelating als vluchteling van C., kenmerk: DAZ/BA 69566 (3/4/1974); klad, zonder opsteller (zonder datum 1974).
- 77 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota MvJ aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: inzake vluchtelingenstatus, kenmerk: 742.05.0027 (18/4/1974).

- 78 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota hoofd DAZ/BA aan hoofd DVZ en onderwerp: verzoek om toelating als vluchteling C., kenmerk: DAZ/BA 94858 (mei 1974).
- 79 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota vertegenwoordiger UNHCR Brouwer aan DAZ/BuZa, kenmerk: HO/67/3642/net/02 (5/7/1967).
- 80 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: mandaatverklaringen aan Tsjecho-Slowaken, kenmerk: 59/311059 – A (11/6/1970).
- 81 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: enkele losse overpeinzingen bij de afgifte van mandaatverklaringen (15/1/1970).
- 82 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Kort verslag bespreking op Ministerie van Justitie betreffende afgifte van mandaatverklaringen; aanwezig hoofd DVZ en G, medewerker UNHCR, voorzitter NFV, hoofd DAZ, medewerker DVZ en G (12/8/1970).
- 83 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1456, Nota Nederlandse delegatie (Benelux) inzake rechtspositie van asielzoekers (vluchtelingen die namelijk geen vluchtelingen zijn volgens verdrag van Genève), kenmerk: P/DIV (72) 95 (30/10/1972).
- 84 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5003, Rapport van gehoor gemeentepolitie Hilversum aan hoofd DVZ en G onderwerp: de heer F., kenmerk: P 4/741 (9/9/1971).
- 85 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Verslag bezoek vertegenwoordiger UNHCR Brouwer aan loco SGvJ, geen kenmerk: (26/6/1970).
- 86 BuZa 1965-1974, inv. nr. 22178, BuZa Jaarboek 1966-1967.
- 87 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 57.
- 88 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Verslag bespreking tussen hoofd DVZ en G, vertegenwoordiger UNHCR Brouwer en medewerker DVZ en G (18/6/1970).
- 89 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1421, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: bespreking inzake Portugese Asielklanten, kenmerk: AJZ 3104/E-1971-III (20/5/1970).
- 90 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota hoofd DVZ en G aan vertegenwoordiger UNHCR Brouwer, onderwerp: vluchtelingenschap, kenmerk: 59/311059 (15/6/1970).
- 91 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1408, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: AJZ 3104 E 1971 (20/1/1972).
- 92 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016; Brief vertegenwoordiger UNHCR Brouwer aan hoofd DAZ/VZ, zonder onderwerp, kenmerk: HO/73/19 (16/3/1973); Antwoord MvBuZa aan UNHCR, onderwerp: mandaatverklaringen, kenmerk: 68694 (maart 1973).
- 93 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1453, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Portugese asylvragers, zonder kenmerk (1971).
- 94 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Getuigenverklaring van vertegenwoordiger UNHCR Brouwer bij RvS inzake de Portugees L. (22/5/1973); NA, 5.023.5028, inv. nr. 16, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1972/6A (21/8/1972).
- 95 NA, 5.023.5027, inv. nr. 429, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G (1/6/1970); NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Brief vertegenwoordiger UNHCR Brouwer aan MvBuZa, onderwerp: geen, zonder kenmerk (11/6/1970).
- 96 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota hoofd DIO aan SGvBuZa via DGPZ, onderwerp: uitvoering Verdrag, kenmerk: 91/70 (3/7/1970).
- 97 BuZa 1965-1974, inv. nr. 22155, Brief vertegenwoordiger UNHCR Brouwer aan MvBuZa, kenmerk: HO/72/27 (19/4/1972).
- 98 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota DAZ/VZ aan SGvBuZa, onderwerp: brief vertegenwoordiger UNHCR Brouwer (17/10/1972), kenmerk: 139/72 (23/11/1972).
- 99 NA, 5.023.5027, inv. nr. 429, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: beëindiging taak vertegenwoordiger UNHCR Brouwer bij de vaststelling van de status van vluchtelingen, kenmerk: AJZ 1112/E – 483 (19/7/1975).
- 100 NA, 5.023.5027, inv. nr. 460, Memorie van instructie SvJ aan hoofd plaatselijke politie, kenmerk: AJZ 3934/E/2522-A-284 (15/10/1974).
- 101 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2316, Brief voorzitter Nederlands Centrum voor Buitenlanders, onderwerp: hoofdpunten van het vluchtelingen beleid van de laatste tien jaar (25/6/1977).
- 102 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Opmerking in marge hoofd DAZ/VZ in brief vertegenwoordiger UNHCR Brouwer aan MvBuZa (11/6/1970).
- 103 BuZa 1965-1974, 5016, Nota medewerker DIO aan hoofd DIO, intern, zonder onderwerp (18/3/1971).
- 104 Voor meer informatie over aantallen: Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 65-87.
- 105 Paludan, 'Refugees in Europe', 70.
- 106 'Eerste Oegandese gezin in Nederland. "We zitten maar een beetje gelukkig te zijn"', *Leeuwarder Courant* (23/11/1972) 9.
- 107 Ten Doesschate, *Asielbeleid en Belangen*, 180.
- 108 K. Gelder en H. De Graaf, *Opvangen en loslaten. Verslag van een onderzoek naar de opvang van het eerste kon-*

- tingent vluchtelingen uit Chili (tot januari 1975)* (Den Haag 1977); idem, *Kontingent II* (Den Haag 1978).
- 109 Nederlandse ambassades in Spanje en China zouden diplomatiek asiel verleend hebben: Ten Doesschate, *Asielbeleid*, 74; M. De Block, 'Asielverlening door Nederland', *Internationale Spectator* 26: 3 (1972) 234-248, 238.
- 110 Informatie afkomstig uit beleidsdossier: BuZa 1965-1974, inv. nr. 4255, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ, onderwerp: asyl, zonder kenmerk (9/5/1966); Fax ambassadeur Lagos aan MvBuZa, onderwerp: asylrecht, kenmerk: 975/179 (12/2/1966); Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: diplomatiek asyl, kenmerk: 12/66 (27/5/1966).
- 111 BuZa 1965-1974, inv. nr. 20014, Nota hoofd DWH aan DGPZ, onderwerp: Chili, kenmerk: 83/73 (17/9/1973).
- 112 BuZa 1965-1974, inv. nr. 20014, Nota medewerker ambassade aan MvBuZa, onderwerp: gastvrijheid vluchtelingen (17/10/1973); Nota ambassadeur aan MvBuZa, onderwerp: vluchtelingen, kenmerk: 17226 (24/10/1973); Nota ambassadeur aan MvBuZa, onderwerp: kritiek van journaliste de Jong, kenmerk: 17383 (26/10/1973); idem, kenmerk: 19704 (9/11/1973).
- 113 BuZa 1965-1974, inv. nr. 20014, Fax MvBuZa aan ambassadeur (15/9/1973); Fax ambassadeur aan MvBuZa, (15/9/1973); Nota medewerker DWH aan hoofd DWH (21/9/1973).
- 114 BuZa 1965-1974, inv. nr. 20014, Fax ambassadeur aan MvBuZa, nummer 183, onderwerp: mevrouw de Jong, kenmerk: 19704 (9/11/1973); Fax ambassadeur aan MvBuZa, nummer 194, onderwerp: vluchtelingen, kenmerk: 19949 (27/11/1973); Nota ambassadeur aan MvBuZa, onderwerp: bemiddeling, kenmerk: 17383 (25/10/1973).
- 115 BuZa 1965-1974, inv. nr. 20014 Fax ambassadeur Santiago aan MvBuZa, onderwerp: vluchtelingen, fax nummer 141, kenmerk: 17615 (29/10/1973); idem, fax nummer 168, kenmerk: 18715 (9/11/1973); Fax MvBuZa aan ambassadeur Santiago, onderwerp: vluchtelingen, kenmerk: 15135 (29/10/1973).
- 116 BuZa 1965-1974, inv. nr. 20014, Fax ambassadeur Santiago aan MvBuZa, nummer 172, onderwerp: vluchtelingen, kenmerk: 18820 (15/11/1973); idem, kenmerk: 19949 (27/11/1973); Reactie MvBuZa aan SGvBuZa, kenmerk: 164/73 (30/10/1973).
- 117 BuZa 1965-1974, inv. nr. 20014, Fax ambassadeur Santiago aan MvBuZa, nummer 1, onderwerp: vluchtelingen, kenmerk: 1211 (4/1/1974).
- 118 M. Maan, *Het bekeren van de bekeerden? De landencomités en de Nederlandse politiek 1961-1993*. Doctoraalscriptie Geschiedenis. Universiteit Leiden (niet gepubliceerd) (Leiden 2003) 41-52.
- 119 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2296, Verslag bijeenkomst over de nieuwe regeling m.b.t. De behandeling van asielaanvragen, aanwezig waren SvJ, NFV, medewerkers Justitie en BuZa (8/1/1974).
- 120 A. Grahl-Madsen, 'Identifying the world's refugees', *Annals of the American Academy of Political and Social Science* 467 (The global refugee problem: US and world response (1983) 11-23, 18-19; H. Lambert, *Seeking asylum. Comparative law and practise in selected European Countries* (Dordrecht 1995) 126-140.
- 121 Paludan, *Refugees in Europe*, 69-73.
- 122 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1771, Rapport Raad van Europa, onderwerp: 'report on the situation of de-facto refugees' kenmerk: document 3642 (1974); Nota SvJ aan MvBuZa, kenmerk: AJZ 4164 E - 3079 (26/2/1976), NA, 5.023.5027, inv. nr. 1640, Nota hoofd DVZ en G aan Minister van O & W (3/9/1974).
- 123 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Getuigenverklaring vertegenwoordiger UNHCR Brouwer bij RvS inzake de Portugees L. (22/5/1973).
- 124 BuZa 1965-1974, inv. nr. 22149, Interdepartementaal overleg ter voorbereiding van eventuele hulpverlening aan vluchtelingen uit Tsjecho-Slowakije gehouden op het Ministerie van BuZa. Aanwezig waren medewerkers van Justitie, CRM, BuZa, Algemene Zaken en Financiën en UNHCR, kenmerk: F/9394/68 (22/8/1968).
- 125 Compaijen, *het Nederlandse asielbeleid inzake bijzondere Oosteuropese vluchtelingen*, 64.
- 126 HTK, Zitting 1968-1969 (27/8/1968) 4501.
- 127 De aantallen bij elkaar opgeteld kloppen niet, omdat een aantal vreemdelingen vertrokken, verder migreerden of waren verwijderd.
- 128 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan heer hoofd DVZ en G, onderwerp: Toelatingsbeleid asielvragende vreemdelingen (Portugezen en anderen), zonder kenmerk (17/4/1970).
- 129 P.J. van Krieken, *Deserteurs, dienstweigeraars en asielrecht* (Assen 1976) 265.
- 130 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1436, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 3104/W-1971-VI (26/10/1970).
- 131 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1412, Verslag van het op het Ministerie van CRM gehouden gesprek tussen ambtenaren van CRM en Justitie (6/4/1973).
- 132 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1436, Nota Adviesburo voor Portugezen, Amnesty International en UAF aan MvJ, zonder kenmerk (2/11/1972); Stuk van Adviesburo voor Portugezen, Amnesty International en UAF, *Angola Bulletin* 11: 1 (december 1972/januari 1973) 5-8.
- 133 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2296, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: AJZ 3934/E-2522 (onbekende datum 1975).
- 134 In 2007 had de VPRO twee uitzendingen over deze zaak, waarin onder meer Waver en zijn advocaat van

- Bennekom aan het woord kwamen. 'De zaak Waver', deel I en II, *Onvoltooid Verleden Tijd*, VPRO (uitzendingen: 4/2/2007 en 11/2/2007) (32 en 36 min).
- 135 P. van Eekert, D. Hellema en A. van Heteren, *Johnson Moordenaar! De kwestie Vietnam in de Nederlandse politiek 1965-1975* (Amsterdam 1986); R. van der Maar, *Welterusten mijnheer de president. Nederland en de Vietnam-oorlog 1965-1973* (Utrecht 2007); P. J. van Krieken, *Deserteurs, dienstweigeraars en asielerrecht* (Assen 1976).
- 136 H.Th.J.F. van Maarseveen, 'Ralph Waver. Vreemdeling of Vluchteling?', *Nederlands Juristenblad* 33 (30/9/1972) 929-934, 930.
- 137 Voor meer informatie hierover zie: van der Maar, *Welterusten mijnheer de president*, 144-145.
- 138 Van Eekert, Hellema en van Heteren, *Johnson Moordenaar!*, 99-100 en 180.
- 139 Van der Maar, *Welterusten mijnheer de president*, 146.
- 140 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3085, Nota medewerker Strafrecht aan SGvJ, onderwerp: hulp aan VS militairen, kenmerk: 69 (5/6/1967).
- 141 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3085, Kamervraag Wiebenga (9/9/1969), onderwerp: twee Amerikanen aangeroffen te Vlaardingen; NA, 5.023.5027, inv. nr. 683, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Kamervraag desertie twee Amerikanen te Vlaardingen (16/9/1969).
- 142 'De zaak Waver', deel I, *OVT, VPRO* (4/2/2007), Opmerkingen Waver.
- 143 Van der Maar, *Welterusten mijnheer de president*, 151.
- 144 I. Cornelissen, 'Ralph Waver wil in Nederland blijven. Amerikaanse deserteur loopt stuk', *Vrij Nederland* (27/3/1971).
- 145 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Pleitnota voor RvS, onderwerp: pleitnota landsadvocaat Mr. E. Drooglever Fortuyn inzake SvJ tegen Ralph J. Waver, kenmerk: nummer 7015 (1971) (1/11/1971).
- 146 'Jonge Amerikaan dreigt te worden uitgewezen. Deserteur Waver weer in moeilijkheden na "ommezwaai" van Den Haag', *Trouw* (24/3/1971).
- 147 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Pleitnota voor RvS, onderwerp: pleitnota landsadvocaat Mr. E. Drooglever Fortuyn inzake SvJ tegen Ralph J. Waver, kenmerk: nummer 7015 (1971) (1/11/1971).
- 148 Vanwege de latere commotie rondom de toezeggingen gedaan tijdens dit gesprek, typte loco SGvJ Fonteyjn in april 1971 zijn (onleesbare) aantekeningen uit. Zie: NA, 5.023.5027, inv. nr. 643 voor getypte versie van gesprek (14/4/1971).
- 149 'De zaak Waver', deel II, *OVT, VPRO* (11/2/2007).
- 150 'Jonge Amerikaan dreigt te worden uitgewezen. Deserteur Waver weer in moeilijkheden na "ommezwaai" van Den Haag', *Trouw* (24/3/1971).
- 151 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Petitie uit Soest aan SvJ (10/6/1971).
- 152 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3088, Nota MvJ aan loco SGvJ, onderwerp: Waver, kenmerk: 292/271 (25/5/1971); HTK, Zitting 1971, Verslag van mondeling verleg bij vaste commissie voor Justitie van Tweede Kamer, Amerikaans verzoek tot overlevering van Waver (28/6/1971) 11370 (1-3).
- 153 Redactioneel, 'Waver', *NRC Handelsblad* (2/9/1971).
- 154 M. van Dullemen, 'Amerikaanse deserteur wil in Nederland blijven', *De Groene Amsterdammer* (10/4/1971).
- 155 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Anonieme brief (Bloemendaal) aan SvJ (13/6/1971).
- 156 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief dhr. W. aan SvJ (10/6/1971).
- 157 Van der Maar, *Welterusten mijnheer de president*, 158-159.
- 158 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3091, Uitgeschreven krantenartikel van de jurist van Kalshoven (juli 1971) ['Moet het NAVO status verdrag worden herzien?'].
- 159 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Advies PG Amsterdam aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Waver, kenmerk: P 956/70 (7/12/1970).
- 160 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: de Amerikaanse deserteur Waver, kenmerk: 59/415593 - A (10/12/1970); plus opmerkingen hoofd DVZ en G, SGvJ en medewerker DVZ en G aan MvJ
- 161 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Nota SGvJ aan MvJ, onderwerp: geen, kenmerk: nummer 1242 (18/1/1971): plus opmerking van MvJ.
- 162 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Nota MvJ aan SGvJ, zonder onderwerp, kenmerk: 4345 P/W (20/1/1970).
- 163 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G onderwerp: de Amerikaanse deserteur Waver, kenmerk: 59/415593 - A (20/1/1971).
- 164 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Nota hoofd DVZ en G aan hoofdcommissaris van politie te Haarlem onderwerp: de Amerikaanse deserteur Waver, kenmerk: 59/415593 - A (4/3/1971).
- 165 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15015, Nota DAZ/VZ aan SGvBuZa via DGvPZ, onderwerp: Amerikaanse deserteur Waver, kenmerk: 64/71 (12/8/1971).
- 166 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3088, HV (8/4/1971).
- 167 'De zaak Waver', deel II, *OVT, VPRO* (11/2/2007).
- 168 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief G. aan MvJ (12/6/1972).
- 169 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief oud-Kamerlid K. aan Tweede Kamer aan MvJ (12/6/1972).

- 170 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3098, Brief dhr. V. aan MvJ Polak en SvJ Wiersma (15/6/1971).
- 171 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief namens PSP, Amnesty International, Sjaloom Haarlem en Release (9/6/1971).
- 172 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Petitie Vereniging Vrijzinnig Hervormde Gemeente (Haarlem) aan SvJ (13/6/1971).
- 173 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3093, Petitie Regionale Raad van Kerken te Haarlem (e.o.) aan MvJ (25/11/1971).
- 174 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brieven Jongerenraad Humanistisch Jongeren centrum Amsterdam (12/6/1971); Unie van Studenten Nijmegen (12/6/1971); Telegram Werkgroep Alternatieve Dienst (november 1971); Telegram Gewetensbezwaarders Eindhoven (12/6/1971).
- 175 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Standaardantwoord van SvJ Wiersma (11/6/1971).
- 176 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15015, Nota DAZ/VZ aan SGvBuZa via DGPZ, onderwerp: Amerikaanse deserteur Waver, kenmerk: 64/71 (12/8/1971).
- 177 Van der Maar, *Welterusten mijnheer de president*, 157.
- 178 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3091, Advies van rechter-commissaris Haarlem aan MvJ, (3/6/1971).
- 179 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Nota SvJ aan MvJ, onderwerp: behandeling HV tegen uitlevering aan VS, kenmerk: 325/271 (10/6/1971).
- 180 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3091, Nota landsadvocaat aan SvJ, onderwerp: ontwerp adviesvraag Lazareff (1/7/1971).
- 181 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3091, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: betreft brief aan Lazareff (9/7/1971).
- 182 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15015, Nota DAZ/VZ aan SGvBuZa, onderwerp: Amerikaanse deserteur Waver, kenmerk: 64/71 (12/8/1971).
- 183 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Pleitnota landsadvocaat voor RvS, kenmerk: nummer 7015 (1971) (1/11/1971).
- 184 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Verslag KG van Waver tegen de staat, kenmerk: 71/212 (14/6/1971).
- 185 NA, 5.023.5027, inv. nr. 644, Nota medewerker DVZ en G aan loco SGvJ Fontein, onderwerp: Waver, kenmerk: geen (17/6/1971); Justitie 3088, Verslag bijeenkomst ambtenaren van Justitie en BuZa (15/6/1971).
- 186 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15014, Verzoek om overlevering van ambassade van de VS aan MvBuZa, kenmerk: 35 (confidentieel) (18/6/1971).
- 187 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Waver, kenmerk: 59/415593 – A (17/6/1971).
- 188 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15014, Nota medewerker DAZ/VZ aan wnd. Hoofd DAZ/VZ, onderwerp: verzoek om overlevering Waver, kenmerk: 29/71 (24/6/1971).
- 189 NA, 5.033.5027, inv. nr. 643, Nota stafbureau voorlichting aan SvJ en loco SGvJ Fontein, onderwerp: kort verslag van het gesprek tussen SvJ met Waver en van Bennekom, kenmerk: 93/1071 (25/8/1971).
- 190 NA, 5.023.5027, inv. nr. 644, Beschikking in eerste aanleg, kenmerk: 59/415593 – A (30/8/1971).
- 191 Redactioneel, 'Het lot van Waver', *De Groene Amsterdammer* (13/11/1971).
- 192 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Pleitnota voor RvS, onderwerp: pleitnota landsadvocaat mr. Drooglever Fortuyn inzake SvJ tegen Ralph J. Waver, kenmerk: nummer 7015 (1971) (1/11/1971).
- 193 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Uitspraak RvS, onderwerp: Waver, nummer 7015 (30/11/1971).
- 194 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: verzoek tot overlevering van Waver, kenmerk: 71/71 (2/12/1971); idem, Codebericht van MvBuZa Schmelzer aan Washington, nummer 361, onderwerp: verzoek tot overlevering Waver, kenmerk: 13970 (6/12/1971); Bem, *Defining the refugee*, 159-160.
- 195 NA, 5.023.5027, inv. nr. 644, Nota SGvJ aan MvJ, onderwerp: Waver, kenmerk: nummer 1308 (14/7/1971).
- 196 BuZa 1965-1974, inv. nr. Codebericht van MvBuZa Schmelzer aan Washington, nummer 354, onderwerp: verzoek tot overlevering Waver, kenmerk: 13846 (2/12/1971).
- 197 BuZa 1965-1974, inv. nr. Bericht Amerikaanse ambassade te Den Haag aan MvBuZa, kenmerk: 58 (27/12/1971).
- 198 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3091, ANP bericht, binn. 64 (14/12/1971).
- 199 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Nota RvS aan MvJ, onderwerp: reactie op Nota van Bedenkingen, kenmerk: 7017 (1971)/206 (5/6/1972).
- 200 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Opmerking van SGvBuZa op nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: Waver, kenmerk: 48/72 (15/6/1972).
- 201 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Nota SvJ aan RvS, onderwerp: verzoek om nadere voorziening op grond van Vreemdelingenwet, zonder kenmerk (juli 1972).
- 202 NA, 5.023.5027, inv. nr. 644, Nota SvJ aan MP, onderwerp: Waver, kenmerk: AJZ 3687/c 741 (23/6/1972).
- 203 NA, 5.023.5027, inv. nr. 644, Nota MP aan SvJ, onderwerp: Waver, kenmerk: 205049 (16/7/1972).
- 204 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Bijlage bij nota hoofd DAZ/VZ aan SGvBuZa, onderwerp: Waver, kenmerk: 90/72 (22/8/1972).
- 205 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1453, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Portugese deserteurs, zonder kenmerk (11/2/1971).

- 206 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Portugezen, kenmerk: AJZ 3104/E – 1971 (4/12/1969).
- 207 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1452, Nota ambassadeur te Parijs aan MvBuZa, onderwerp: Portugese vluchtelingen te Frankrijk (20/3/1974).
- 208 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 9621, Rapport van gehoor VD, onderwerp: V. (5/5/1971); Idem (19/10/1971); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd OSV, onderwerp: Portugezen, kenmerk: 59/438141 (7/7/1971) plus opmerkingen medewerker DVZ en G en hoofd DVZ en G.
- 209 NA, 5.023.5028, inv. nr. 9621, Opmerking hoofd DVZ en G op nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: terugzending van Portugezen naar Frankrijk, kenmerk: 59/438141 – A (31/8/1971); Nota Loco SGvJ aan SvJ, onderwerp: Portugees kenmerk: 1371 (12/10/1971) plus opmerkingen SvJ en hoofd DVZ en G; Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: A., kenmerk: 59/438141 – A (25/11/1971) plus opmerking SvJ.
- 210 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1425, Petitie PVDA Amsterdam aan MvJ (8/5/1972); Antwoord SvJ aan PVDA Amsterdam, kenmerk: AJZ 3104/E-1971-XIII (7/6/1972).
- 211 J.W. Opzeeland, 'Nederland discrimineert Portugese vluchtelingen. Asielrecht alleen voor Oostblok – vluchtelingen', *De Tijd* (28/3/1972).
- 212 Zonder auteur, 'Deserteur mag blijven', *Deventer Dagblad* (26/3/1972).
- 213 HTK, Zitting 1969-1970, Tweede Vaste Kamercommissie voor Justitie, vraag van Wiebenga (PSP) aan MvJ Polak (23/4/1969) D20-D28 en reactie MvJ Polak.
- 214 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Verslag bespreking betreffende afgifte van mandaatverklaringen; aanwezig loco SGvJ, medewerker UNHCR, voorzitter NFV, medewerker DAZ/VZ en medewerker DVZ en G (12/8/1970).
- 215 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Verslag bespreking betreffende afgifte van mandaatverklaringen; aanwezig loco SGvJ, medewerker UNHCR, voorzitter NFV, medewerker DAZ/VZ en medewerker DVZ en G (12/8/1970).
- 216 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Pleitnota landsadvocaat voor RvS, kenmerk: nummer 7015 (11/11/1971).
- 217 Zonder auteur, 'Deserteur mag blijven', *Deventer Dagblad* (26/3/1972).
- 218 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief familie H. aan MvJ (9/6/1971).
- 219 'Asielrecht' (redactioneel), *Winschoter Courant* (5/6/1971).
- 220 M. van Dullemen, Amerikaanse deserteur wil in Nederland blijven', *De Groene Amsterdammer* (10/4/1971).
- 221 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2770, Fax ambassadeur Boekarest aan MvBuZa, kenmerk: 8542 (7/5/1974); Fax ambassadeur Praag aan MvBuZa, kenmerk: 808812 (11/5/1974); Fax ambassadeur Boedapest aan MvBuZa, kenmerk: 11213 (21/6/1974); Fax ambassadeur Warschau aan MvBuZa, kenmerk: 10655 (12/6/1974).
- 222 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2770, Nota hoofd DVZ en G aan SvJ, kenmerk: 742.12.0065 A (4/6/1974).
- 223 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2770, Nota hoofd OSV aan hoofd DVZ en G en aan SGvJ, onderwerp: A., kenmerk: 749.0013 A (26/9/1974) plus opmerkingen hoofd DVZ en G en SvJ.
- 224 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2770, Nota medewerker DAZ/VZ aan SvJ, kenmerk: 22637 (11/5/1976).
- 225 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 3027, Beschikking in eerste aanleg, kenmerk: AJZ 4468/C – 875 (3/7/1977); HV (27/4/1977); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G (7/9/1976); 'M. gevangen in spionageweb', *Accent* (11/9/1976); 'Ex-kapitein M. van de KGB: BVD grondig gefiltreerd door de KGB', *Elzeviers Magazine* (15/1/1977); Nota hoofd DVZ en G aan SvJ (28/1/1977); Nota politie Ede aan MvJ, kenmerk: 1989 (5/4/1977); Brief SvJ aan Tweede Kamerlid van Wezel (21/2/1979).
- 226 Alles uit persoonsdossier NA, 5.023.5027, inv. nr. 3034, 'Verdwenen in Nederland. Rus zei al eerder niet terug te gaan', *De Gooi en Eemlander* (31/12/1975); Rapport van gehoor politie Den Haag, kenmerk: 19/724 (27/1/1976); Nota hoofd DVZ en G aan hoofd OSV, kenmerk: 7510.09.0007 (23/1/1976); idem (9/2/1976) plus opmerking SvJ; Advies PG Den Haag aan SvJ (23/2/1976); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G (26/2/1976).
- 227 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3034, Fax Amnesty International Nederland en België aan SvJ (7/4/1976); idem (10/4/1976); 'Twijfels over vrije wil. Vluchtelingen uit SU in handen van ambassade', *De Volkskrant* (18/4/1976).
- 228 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3034, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DAZ, kenmerk: 40/76 (9/4/1976); 'Over R. en wat wij niet deden', *Het Vrije Volk* (20/4/1976); ANP-bericht (1/9/1976) (vertaald uit het dagblad Literatournaya).
- 229 'Angola Comité vindt Kabinet tweeslachtig', *Nederlands Dagblad* (5/7/1973).
- 230 'Portugese vluchtelingen willen asiel', *Eindhovens Dagblad* (2/2/1972).
- 231 J.W. Opzeeland, 'Nederland discrimineert Portugese vluchtelingen. Asielrecht alleen voor Oostblok – vluchtelingen', *De Tijd* (28/3/1972).
- 232 'Ze wilden niet doden in Afrika', *Rotterdams Nieuwsblad* (21/7/1973).
- 233 HTK, Zitting 1968-1969, Kamervragen Kamerlid Daams aan MvJ Polak (22/4/1969) 2638-2640.
- 234 Er was al eerder aandacht voor het nadeel dat mannelijke asielzoekers van hun geslacht ontvingen in de asielpprocedure. Spijkerboer, *Gender and Asylum*; Mascini en van Bochove van, 'Gender en asiel'.
- 235 E. Unterhalter, 'The work of the nation. Heroic masculinity in South African autobiographical writing of

- the anti-apartheid struggle', *The European Journal of Development Research* 12: 2 (2000) 157-178.
- 236 R.W. Connell, 'The big picture. Masculinities in recent world history', *Theory and Society* 22: 5 (Special issue. Masculinities) (oktober 1993) 597-623, 601.
- 237 Angola Bulletin, 'Situatie van Portugese vluchtelingen in Nederland', *Angola Bulletin* 11: 1 (1972/1973) 8.
- 238 Vergelijk: D.S. Churchill, 'An ambiguous welcome. Vietnam draft resistance, the Canadian state, and Cold War containment', *Histoire Sociale / Social History* 37: 73 (2004) 1-26.
- 239 Redactioneel commentaar, 'Commentaar: overlevering Waver', *Het Vaderland* (11/6/1971).
- 240 B. Bruins, 'Ralph Waver is maar één van de tienduizenden Amerikaanse deserteurs', *De Nieuwe Linie* (9/9/71).
- 241 F. Kuitenbrouwer, 'Waver in de greep van NAVO-statusverdrag. Is Nederland bereid om deserteurs uit Amerikaans leger op te nemen?', *NRC Handelsblad* (4/6/1971).
- 242 'Ons land niet zo gastvrij. Deserteur. Waver moet het land uit', *Haagsche Courant* (26/3/1971).
- 243 I. Cornelissen, 'Ralph Waver wil in Nederland blijven. Amerikaanse deserteur loopt stuk', *Vrij Nederland* (27/3/1971).
- 244 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief Amnesty International aan MvJ (14/6/1971).
- 245 Van Maarseveen, 'Ralph Waver. Vreemdeling of Vluchteling?', 933.
- 246 HTK, Zitting 1969-1970, Tweede Vaste Kamercommissie voor Justitie, vragen Jonkvrouw Wttewaall van Stoetwegen (CHU) (23/4/1970) D21-D22.
- 247 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Getypte weergave van NOS radio-uitzending over Portugese dienstweigeraars (2/6/1973).
- 248 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Brief UAF aan MvJ, onderwerp: agenda voor gesprek tussen UAF en leden van Tweede Kamer over toelating Portugezen, zonder kenmerk (8/1/1973).
- 249 'Sociale en juridische status moet verbeterd. Portugese vluchtelingen verkeren in noodsituatie', *De Tijd* (27/4/1973).
- 250 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1436, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Portugezen onderzoek (25/6/1972).
- 251 K. Schaepman, 'Portugese deserteurs verkommeren in Nederland', *NRC Handelsblad* (18/3/1972).
- 252 'Portugese deserteur Rui M: Als je ons binnenlaat, moet je ons een status geven', *NRC Handelsblad* (28/4/1973).
- 253 'Ze wilden niet doden in Afrika', *Rotterdams Nieuwsblad* (21/71/973).
- 254 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota PG Amsterdam aan SvJ, onderwerp: asielaanvragen van Portugezen, kenmerk: 7022 (1/2/1973).
- 255 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Verslag bespreking over Portugese asylvragers, aanwezig waren hoofd DAZ/VZ, loco SGvJ, hoofd DVZ en G en DG SoZa arbeidsvoorziening (14/2/1973); Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, G1.
- 256 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 3016, Verzoek van MvBuZa aan ambassade te Moskou, kenmerk: 12109 (18/9/1975); Levensverhaal van A. opgesteld door zichzelf (1/8/1976); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G (9/8/1976) plus opmerking hoofd DVZ en G.
- 257 'Dissident Russische schrijver komt direct naar Nederland. Amalriks zege op de KGB', *Het Parool* (30/6/1976); 'Amalrik hoopt op nederlaag Sovjet-Unie', *De Volkskrant* (30/6/1976).
- 258 'We hopen naar Rusland te kunnen terugkeren. Amalrik in Nederland aangekomen', *Het Parool* (15/7/1976); 'Amalriks eerste dag in Nederland', *Het Parool* (16/7/1976); 'Amalrik is nog net als in 1968', *Het Parool* (16/7/1976).
- 259 M. Blekendaal, 'De strijd voor de vrijlating van Michail Stern', *Historisch Nieuwsblad* 3 (april 2006) 48-54.
- 260 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1405, Rapport van gehoor vreemdelingspolitie Den Haag, kenmerk: 9519 (6/5/1977); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: 775.09.0003 (25/10/1977).
- 261 Er was geen antwoord van Justitie op het verzoek om vestiging van zijn schoonzus naar Nederland. NA, 5.023.5027, inv. nr. 1405, Brief S. aan MvJ (21/8/1978).
- 262 *Het Parool* (18/10/2005).
- 263 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1398, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G (2/2/1978).
- 264 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 186, Rapport van gehoor politie Arnhem, nummer 49369; Nader gehoor, kenmerk: 758.23.0052 (30/12/1975); Beschikking in eerste aanleg (5/12/1975); HV (29/6/1976); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1976 / 18A (7/10/1976).
- 265 NA, 5.023.5028, inv. nr. 186, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1976 / 18A (7/10/1976); Beschikking na advies ACV, kenmerk: 758.23.0052 (3/3/1977).
- 266 'Ze wilden niet doden in Afrika', *Het Rotterdams Dagblad* (21/7/1973).
- 267 'Vreemdelingenbeleid ten koste van mensen', *Bijeen* (februari 1973).
- 268 'Overal waar Portugezen werken zijn verklidders', *Nieuwsblad van het Noorden* (28/10/1972).
- 269 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota MvJ aan MvBuZa, onderwerp: paragraaf inzake asielaanvragen in de begroting van Justitie, kenmerk: AJZ 2699/E-1627 (10/4/1968).
- 270 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota medewerker DAZ/VZ aan SGvBuZa, onderwerp: asielaanvragen, ken-

- merk: 699 (2/10/1967).
- 271 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota medewerker DAZ/VZ aan SGvBuZa, onderwerp: rijksstudiebeurzen voor vluchtelingen, kenmerk: 933 (16/6/1969).
- 272 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, ANP nieuws bulletin (20/9/1967).
- 273 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota hoofd DGPZ aan SGvBuZa, zonder kenmerk (2/10/1967).
- 274 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota hoofd DAZ/VZ aan SGv, onderwerp: asielaanvragen (5/10/1967).
- 275 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Zonder opsteller, onderwerp: aantekening t.b.v. gesprek met loco SGvJ Fonteijn (zonder datum begin 1972).
- 276 Opmerking Kamerlid Dankert (PVDA): M. van Dullemen, 'Amerikaanse deserteur wil in Nederland blijven', *Groene Amsterdammer* (10/4/1971).
- 277 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Petitie PSP Den Haag (15/6/1971); Telegram Unie van Studenten Nijmegen (12/6/1971).
- 278 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief dhr. D. aan SvJ (12/6/1971).
- 279 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Pleitnotities advocaat tijdens de ACV (15/6/1971).
- 280 NA, 5.023.5027, inv. nr. 463, Petitie 168 studenten en personeelsleden (TU Delft) aan MvJ van Agt, (28/10/1971).
- 281 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief anoniem persoon aan SvJ (15/6/1971).
- 282 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief dhr. D. aan SvJ (14/6/1971).
- 283 I. Cornelissen, 'Ralph Waver wil in Nederland blijven. Amerikaanse deserteur loopt stuk', *Vrij Nederland* (27/3/1971).
- 284 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief mevr. J. aan voorzitter Tweede Kamer (12/6/1971).
- 285 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief Medisch Comité Nederland-Vietnam aan MvJ (11/6/1971).
- 286 Beide Amerikaanse ministers kenden de zaak Waver niet. BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, nota hoofd DNW aan DGPZ, onderwerp: verzoek tot overlevering Waver, kenmerk: 122 (6/12/1971); BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Codebericht Brussel (NAVO) aan Washington, nummer 2129, onderwerp: verzoek tot overlevering Waver, kenmerk: 16560 (10/12/1971).
- 287 Redactioneel, 'De zaak Waver', *NRC Handelsblad* (12/1/1972).
- 288 'Nog geen vluchtelingenstatus voor Waver', *De Groene Amsterdammer* (22/1/1972).
- 289 'Is Nederland werkelijk zo gastvrij in het opnemen van vluchtelingen?', *NRC Handelsblad* (9/6/1972).
- 290 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1408, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G (31/3/1970).
- 291 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Portugezen, kenmerk: AJZ 3104/E - 1971 (4/12/1969).
- 292 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1436, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Portugezen, kenmerk: AJZ 3104/E-1971 (11/2/1971).
- 293 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Toelatingsbeleid asielvragende vreemdelingen (Portugezen en anderen), zonder kenmerk (17/4/1970).
- 294 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1408, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: statut des asilés kenmerk: AJZ 3104 / E 1971 (17/1/1973).
- 295 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: concept Portugezen, zonder kenmerk (6/10/1969). Zie ook: Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 202.
- 296 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1412, Opmerking loco SGvJ Fonteijn op antwoord brief MvJ Polak aan voorzitter NFV Patijn, kenmerk: AJZ 3104/E-1971- I (19/2/1970).
- 297 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota medewerker DAZ/VZ aan MvBuZa via SGvBuZa, onderwerp: Angola Comité en Portugese deserteurs, kenmerk: 1002 (16/12/1969).
- 298 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota hoofd DAZ/VZ aan SGvBuZa, onderwerp: AC en Portugese deserteurs, kenmerk: 136/69 (24/12/1969). Ook Ten Doesschate merkte op dat Justitie altijd positief besloot wanneer het Angola Comité intervenieerde. Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 202, zie noot 199.
- 299 'Angola Comité speelt met mensen zegt Fonteijn. Gesprek met hoge ambtenaar over toelatingsbeleid Portugese deserteurs. Angola Comité: net zo lang doorgaan tot het discrimineren ophoud', *Trouw* (6/12/1969).
- 300 'Vreemdelingenbeleid ten koste van mensen', *Bijeen* (februari 1973).
- 301 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: betreft Portugees F. (17/11/1969).
- 302 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 9076, Rapport van gehoor gemeentepolitie Den Haag aan hoofd DVZ en G, onderwerp: R. kenmerk: 45581 H (18/7/1968); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: R. kenmerk: 59/294417 (5/8/1968); idem (6/8/1968); Nota loco SGvJ Fonteijn aan MvJ, onderwerp: R., kenmerk: 1059 (12/8/1968); Nota MvJ Polak aan voorzitter Tweede Kamer van Thiel (26/9/1968).
- 303 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1329, Nota loco SGvJ Fonteijn aan MvJ, onderwerp: komst Portugezen, kenmerk: 59/328314/5 (14/4/1969).
- 304 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1329, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: samenvatting bespreking tussen loco SGvJ Fonteijn en medewerkers Amnesty International en het Angola Comité (21/4/1969).

- 305 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1329, Nota loco SGvJ Fonteijn aan SGvJ, onderwerp: toelating twee Portugezen, zonder kenmerk (24/4/1969).
- 306 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1412, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Portugese deserteurs, kenmerk: AJZ 3104/E-1971 V (21/5/1970) plus opmerking hoofd DVZ en G.
- 307 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1429, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: vraag PVDA Kamerlid Wierenga (11/2/1971).
- 308 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1429, Nota SGvJ aan MvJ, onderwerp: Portugese dienstweigeraars, kenmerk: nummer 1256 (15/2/1971).
- 309 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1429, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: aanmelding T., kenmerk: 59/427010-A (25/4/1971); idem (8/7/1971).
- 310 BuZa 1965-1974, inv. nr. 151015, 'Verblijfsvergunning voor Waver', ANP-nieuwsbericht (25/6/1971).
- 311 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Twee ANP berichten: 'Demonstratie tijdens Verslag KG Waver te Haarlem' kenmerk: binn. 80 en binn. 60 (11/6/1971).
- 312 Van der Maar, *Welterusten mijnheer de president*, 160.
- 313 Redactioneel, 'Ik kan VS niet meer aanvaarden. Politieke, economische en sociale systeem boezemt Waver angst in', *Het Parool* (12/1/1972).
- 314 'Jonge Amerikaan dreigt te worden uitgewezen. Deserteur Waver weer in moeilijkheden na 'ommezwaai' van Den Haag', *Trouw* (24/3/1971).
- 315 M. van Dullemen, 'Amerikaanse deserteur wil in Nederland blijven', *De Groene Amsterdammer* (10/4/1971).
- 316 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 228, Beschikking in eerste aanleg (21/2/1977), Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Portugees kenmerk: 763.24.0171 AV-1 (1/2/1977); Telefoonnotitie Tweede Kamerlid Voogd (28/2/1977); Petities Hogeschool Tilburg en Universiteit Nijmegen van maart en april 1977; 'Uitwijzing Chileen opgeschort. Zaak opnieuw in behandeling', *Nieuwsblad van het Zuiden* (4/3/1977).
- 317 NA, 5.023.5028, inv. nr. 228, Nota SvJ aan studenten Nijmegen (7/4/1977); Post-it (zonder datum en opsteller); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Portugezen, kenmerk: 763.24.0171 C (27/7/1977).
- 318 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: twee Zuid-Afrikanen S. en L., kenmerk: 59/407621 - A (6/1/1971).
- 319 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota MvJ aan SGvJ na zitting bij ACV van twee Zuid-Afrikanen (12/1971).
- 320 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: twee Zuid-Afrikaanse vluchtelingen, kenmerk: AJZ 3505/E-2299 (18/1/1971).
- 321 BuZa 1975-1974, inv. nr. 5016, Handgeschreven toevoeging op bijlage bij Brief DIO/PZ aan DIO, onderwerp: vluchtelingen, kenmerk: 141.351 (zonder datum).
- 322 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1436, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: nota Portugezen, kenmerk: AJZ 3104/E-1971 (11/2/1971).
- 323 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota PG Amsterdam aan SvJ, onderwerp: asielaanvragen Portugezen, kenmerk: 7022 (1/2/1973).
- 324 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Opmerking SvJ. Getypte weergave NOS radio-uitzending over Portugese dienstweigeraars (2/6/1973).
- 325 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota loco SGvJ aan SGvJ, onderwerp: vluchtelingen kenmerk: 1490 (24/8/1972).
- 326 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1408, Nota SGvJ Fonteijn aan SvJ, kenmerk: 1457 (23/5/1972).
- 327 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1436, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, nota Portugezen, kenmerk: AJZ 3104/E-1971 (11/2/1971).
- 328 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1408, Verslag bespreking over een aantal personen die meenden in aanmerking te komen voor de status van verdragsvluchteling. Aanwezig vertegenwoordiger UNHCR Brouwer, hoofd DAZ/VZ, medewerker DAZ/VZ, hoofd DVZ en G en medewerker DVZ en G (21/4/1971).
- 329 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1452, Actie Raad van Kerken en de vakbeweging voor Portugezen in nood (7/6/1973).
- 330 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1408, Verslag bijeenkomst NFV, onderwerp: de rechtspositie van buitenlandse dienstweigeraars in Nederland (11/4/1972).
- 331 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Brief UAF aan MvJ, onderwerp: voorstel agenda gesprek UAF met Kamerleden over toelating Portugezen, zonder kenmerk (8/1/1973).
- 332 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Kort verslag betreffende afgifte van mandaatverklaringen; aanwezig hoofd DVZ en G, medewerker UNHCR, voorzitter NFV, hoofd DAZ/VZ en medewerker DVZ en G (12/8/1970); BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: toekenning van de status van vluchteling, kenmerk: 60/70 (12/8/1970).
- 333 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Verslag bijeenkomst tussen loco SGvJ, hoofd DVZ en G en hoofd DAZ/VZ (1/9/1970).
- 334 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: toekenning van de status van vluchteling, kenmerk: 60/70 (12/8/1970).

- 335 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota loco SGvJ aan hoofd DVZ en G, kenmerk: F/W 1223, onderwerp: mandaatverklaring Portugezen (14/12/1970).
- 336 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1408, Verslag bespreking over het vraagstuk der asielvragers. Aanwezig waren: SvJ, DG Arbeidsvoorziening, hoofd DVZ en G, loco SGvJ, SvSoZa en Fraay (14/2/1973).
- 337 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 9533. Rapport van gehoor politie Amsterdam aan MvJ, onderwerp: verstrekking arbeidsvergunning aan B. kenmerk: 141/71 (10/2/1971); Nota SvJ aan hoofdcommissaris Amsterdam, onderwerp: B. kenmerk: 59/423346 – B (3/9/1971); Telefoonnotitie (15/7/71); Rapport van gehoor politie Amsterdam, kenmerk: 141/71 (13/8/71); Nota hoofdcommissaris aan MvJ, onderwerp: B., kenmerk: 141/71 (31/8/71); Nota medewerker DVZ en G aan hoofd OSV, onderwerp: B. kenmerk: 49/423345 – A (25/10/1971); Nota loco SGvJ aan SvJ, onderwerp: dossier B. kenmerk: 1407 (17/12/1971); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: B, kenmerk: 59.423346 – A (23/12/1971); Plv. hoofd OSV aan de heer hoofd DVZ en G, onderwerp: B. kenmerk: 59/423346 – A (1/2/1972); plus opmerking van MvJ in marge.
- 338 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/BA (BuZa), onderwerp: toekenning van de status van vluchteling, kenmerk: 38/70 (17/6/1970).
- 339 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota hoofd DAZ/BA aan MvJ, onderwerp: toekenning van status van vluchtelingen, kenmerk: 130032 (9/7/1970).
- 340 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Opmerkingen hoofd DEU en hoofd DGPZ op nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ, onderwerp: toekenning van de status van vluchteling, kenmerk: 38/70 (17/6/1970).
- 341 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 16, Rapport van gehoor politie Egmond aan Zee aan MvJ, kenmerk: 19/1971 (28/2/1971); Nota hoofd DVZ en G aan burgemeester Egmond, kenmerk: 7311.12.0044, (23/3/1971); Brief NFV aan hoofd DVZ en G (20/4/1971); UNHCR aan L., kenmerk: LP/71/403 (9/7/1971); HV (26/11/1971); Ansichtkaart van moeder van L. via Adviesburo voor Portugezen en advocaat aan MvJ (3/7/1972).
- 342 NA, 5.023.5028, inv. nr. 16, Nota vertegenwoordiger UNHCR Brouwer aan ACV, kenmerk: HO/72/47 (23/8/1972); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1972/6A (21/8/1972); Beschikking in bezwaar (10/6/1972); Beroepschrift advocaat van B. aan RvS (29/11/1972); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ en later SvJ, onderwerp: L. kenmerk: 59/429879 A (16/10/1972) plus opmerkingen SGvJ en SvJ.
- 343 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Getuigenverklaring vertegenwoordiger UNHCR Brouwer bij RvS inzake de Portugees L. (22/5/1973); NA, 5.023.5027, inv. nr. 1452, Pleitnota advocaat in zaak L. contra SvJ (22/5/1973).
- 344 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1452, Pleitnota landsadvocaat in zaak L. (22/5/1973), NA, 5.023.5028, inv. nr. 16, Uitspraak RvS, kenmerk: 70888 (1972) (30/10/1972).
- 345 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3088, Opmerkingen hoofd Staats- en Strafrecht op nota medewerker DVZ en G aan hoofd Staats- en Strafrecht, zonder kenmerk (10/6/1971).
- 346 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Brief hoofd DVZ en G aan RvS, onderwerp: Waver en vreemdelingenwet, kenmerk: 59/415593 – A (3/12/1971).
- 347 'De zaak Waver', deel II, OVT, VPRO (11/2/2007), opmerking advocaat van Bennekom.
- 348 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15015, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: stuk SC. -1971/1 (28/6/1971).
- 349 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Pleitnota landsadvocaat voor RvS, kenmerk: nummer 7015 (11/11/1971).
- 350 Van der Meulen, 'De Martelgang van Waver. Het Nederlandse vreemdelingenbeleid', *De Nieuwe Linie* (11/11/1971).
- 351 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Pleitnotities advocaat tijdens ACV; BuZa 1965-1974, inv. nr. 15015, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: stuk SC. -1971/1 (28/6/1971); Van der Maar, *Welterusten mijnheer de president*, 155.
- 352 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Petitie landelijke ledenvergadering van PVDA aan MvJ (11/6/1971).
- 353 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Telegram medewerkers jongerencentrum Sjaloom aan SvJ (12/6/1971).
- 354 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15015, Advies dhr. A. Grahl-Madsen aan MvJ, onderwerp: the question of refugee Status for Waver (27/10/1971).
- 355 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3100, Uitspraak RvS, onderwerp: Waver, kenmerk: 7015 (1971) (30/11/1971).
- 356 'Wie wil trouwen met mooie Baba?', *Panorama* (13/3/1971); 'Poolse vluchtelingen zoekt werk en man in Zuid Limburg', *De Nieuwe Limburger* (12/2/71); 'Poolse Baba kan met 100 mannen trouwen', *De Nieuwe Limburger* (24/2/1971); 'Mag Baba Blijven?', *De Nieuwe Limburger* (25/2/1971).
- 357 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 9574, Rapport van gehoor politie Vaals aan MvJ (5/3/1971); idem (17/3/1971); Telefoonnotitie medewerker Justitie met politie Vaals (8/3/1971).
- 358 NA, 5.023.5028, inv. nr. 9574, 'Moderne Wooldse kluizenaar en jonge Poolse schone', *Nieuwe Winterswijkse Courant* (2/4/1971); Brief dhr. T. aan medewerker DVZ en G (11/3/1971); idem (17/3/1971); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: B. kenmerk: 59/429407 (9/3/1971); Rapport medewerker DVZ en G aan hoofd OSV, onderwerp: B., kenmerk: 59/429407 – A (19/3/1971).
- 359 NA, 5.023.5028, inv. nr. 9574, Nota SGvJ aan burgemeester Vaals, onderwerp: B, kenmerk: 59/429407 – A (5/4/1971); Beschikking in eerste aanleg (26/3/1971); HV (6/5/1971).
- 360 NA, 5.023.5028, inv. nr. 9574, Verslag zitting ACV en beraadslagingen (20/12/1971).

- 361 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1452, Nota hoofd DVZ en G aan SvJ, kenmerk: AJZ 3104 / E - 1971 (13/2/1973).
- 362 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2296, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: notitie inzake de behandeling van de verzoeken om asiel in 1974 (12/11/1974).
- 363 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: Portugese asielvragers, kenmerk: 3104/E 1971 (13/4/1973); M. Aalbers, 'Hoe gastvrij is Nederland?', *Haagse Post* (20/1/1968).
- 364 'Portugees anderhalf jaar ondergedoken. Deserteur illegaal in Groningen', *De Volkskrant* (13/2/1972).
- 365 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota hoofd DIO aan SGvBuZa via DGPZ, onderwerp: uitvoering Verdrag, kenmerk: 91/70 (3/7/1970).
- 366 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Nota hoofd DIO aan SGvBuZa, onderwerp: Verlening van de status van vluchtelingen, kenmerk: 44/70 (16/6/1970).
- 367 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Opmerking Kamerlid Geurtsen (VVD). Uitgeschreven tekst NOS-radiouitzending over Portugese dienstweigeraars (2/6/1973).
- 368 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1436, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Portugezen, kenmerk: AJZ 3104/E-1971 (11/2/1971).
- 369 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1116, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: betreffende Egyptische dienstweigeraar, kenmerk: AJZ 2240/E1236 (2/12/1969).
- 370 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1436, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, kenmerk: AJZ 3104/W-1971-VI (31/10/1969).
- 371 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1412, Brief MvJ aan NFV, kenmerk: AJZ 3104/E-1971- I (19/2/1970).
- 372 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6433, Rapport hoofdcommissaris Haarlem aan PG Amsterdam, onderwerp: Waver, kenmerk: 9935 (3/12/1970).
- 373 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Codebericht medewerker ambassade Washington aan MvBuZa, nummer 886, onderwerp: verzoek tot overlevering Waver, kenmerk: 16520 (9/12/1971).
- 374 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief mevr. G. aan koningin (26/10/1971); Brief Amnesty International aan MvJ (14/6/1971).
- 375 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Waver, zonder kenmerk (onbekend december 1970).
- 376 BuZa 1965-1974, 15016, Pleitnota landsadvocaat, kenmerk: nummer 7015 (1971) (1/11/1971).
- 377 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief Amnesty International aan MvJ (14/6/1971).
- 378 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3091, Nota medewerker DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: brief aan dhr. Lazareff (9/7/1971).
- 379 NA, 5.023.5027, inv. nr. 644, Verklaringen Luitenant Perry (26/9/1971).
- 380 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Verslag bespreking tussen hoofd DVZ en G, medewerker DVZ en G en vertegenwoordiger UNHCR Brouwer (18/6/1970).
- 381 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2770, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ en SvJ, kenmerk: AJZ 4096 / E -304, onderwerp: asielverzoeken van vreemdelingen van landen van achter het IJzeren Gordijn (10/4/1974); Nota SvJ aan SvBuZa, kenmerk: AJZ 4096 / E 3034 (19/4/1974).
- 382 HTK, Zitting 1968-1969, Antwoorden van MvJ Polak (22/4/1969) 2666-2668.
- 383 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Toelatingsbeleid asielvragende vreemdelingen (Portugezen en anderen), zonder kenmerk (17/4/1970).
- 384 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: concept Portugezen, zonder kenmerk (6/10/1969); Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 202.
- 385 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Uitgeschreven tekst van NOS-radiouitzending over Portugese dienstweigeraars (2/6/1973); 'Stichting zit zonder geld. Portugese vluchtelingen kunnen niet verder studeren', *De Tijd* (22/1/1972).
- 386 'Redactioneel commentaar', *De Volkskrant* (21/12/1972); 'Deserteurs', *De Volkskrant* (26/4/1973).
- 387 'Politie struikelt over vluchtelingenstroom. Eerzame illegalen soms wekenlang in cel', *De Tijd* (15/9/1972).
- 388 'Portugees vluchtelingen en de professionele gastvrijheid', *Vrij Nederland* (1/4/1972).
- 389 K. Schaepman (Angola Comité) in: 'Vreemdelingenbeleid ten koste van mensen', *Bijeen* (februari 1973).
- 390 HTK, Zitting 1973-1974, Rijksbegroting voor het dienstjaar 1974, hoofdstuk VI - Justitie. Reactie SvJ Glasstra van Loon op de brief SvJ Grosheide ten aanzien van enkele beleidsvoornemens ten aanzien van de asielprocedure (3/5/1973) 12.600; NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota loco SGvJ aan SGvJ, onderwerp: vluchtelingen, kenmerk: 1490 (24/8/1972).
- 391 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1455, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: Portugese vluchtelingen reactie op plan Grosheide, kenmerk: AJZ 3104/E-1971 (17/9/1973).
- 392 M. Aalders, 'Hoe gastvrij is Nederland?', *Haagse Post* (20/1/1968).
- 393 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Opmerking op een kladje (zonder opsteller en datum).
- 394 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1408, Verslag bespreking over asielvragers tussen SvJ, DG arbeidsvoorziening, loco SGvJ, hoofd DVZ en G, SvSoZa en medewerker DVZ en G (14/2/1973).
- 395 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1408, Verslag bespreking over personen die menen in aanmerking te komen voor de status van vluchteling. Aanwezig waren: vertegenwoordiger UNHCR Brouwer, hoofd DAZ/VZ, mede-

- werker DAZ/VZ, hoofd DVZ en G en medewerker DVZ en G (21/4/1971).
- 396 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1116, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Egyptische dienstweigeraar, kenmerk: AJZ 2240/E1236 (2/12/1969).
- 397 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Portugezen, kenmerk: 3104/E - 1971 (4/12/1969).
- 398 NA, 5.023.5028, inv. nr. 9703, Pleitnota Advocaat, onderwerp: B. zonder kenmerk (30/7/1971); Nota medewerker DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: deserteurs, kenmerk: 59/452423 - A (20/9/1971); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, (28/3/1972) plus opmerkingen SGvJ en SvJ.
- 399 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Brief hoofd DVZ en G aan Quakers, onderwerp: Waver, kenmerk: 59/415593 - A (30/11/1971).
- 400 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15016, Pleitnota voor RvS van State, onderwerp: pleitnota landsadvocaat mr. Drooglever Fortuyn inzake SvJ tegen Ralph J. Waver, kenmerk: nummer 7015 (1971) (1/11/1971).
- 401 'Ons land niet zo gastvrij. Deserteur Waver moet het land uit', *Haagsche Courant* (26/3/1971).
- 402 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15014, Nota hoofd DAZ/VZ aan SGvBuZa, onderwerp: zaak Waver, kenmerk: 78/71 (7/6/1971).
- 403 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: Waver, kenmerk: 59/415593 - A (10/2/1971).
- 404 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3091, 'PVDA ontfermt zich over Amerikaanse deserteur', *ANP*, Kenmerk: binn. 103 (23/3/1971); Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, 'Deserteur wordt overgeleverd aan VS', *ANP*, kenmerk: binn. 26 (1/6/1971).
- 405 B. Bruins, 'Ralph Waver is maar één van de tienduizenden Amerikaanse deserteurs', *De Nieuwe Linie* (9/9/71).
- 406 'Deserteur mag blijven', *Deventer Dagblad* (26/3/1972).
- 407 M. van Dulleman, 'Amerikaanse deserteur wil in Nederland blijven', *De Groene Amsterdammer* (10/4/1971).
- 408 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15015, Verslag zitting ACV, kenmerk: stuk SC. -1971/1 28/6/1971).
- 409 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15015, 'Bezwaarschrift voor de ACV' (geschreven door Waver zelf).
- 410 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1415, Nota medewerker DVZ en G aan hoofd DVZ en G, onderwerp: Hongaren M. en M., kenmerk: 59/272489-A en 59/289991-A (27/10/1969).
- 411 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Brief UAF aan MvJ, onderwerp: voorstel agenda gesprek UAF met leden van Tweede Kamer over toelating Portugezen (8/1/1973).
- 412 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2307, Verslag bijeenkomst overleggroep asielzoekers op Justitie, aanwezig waren vertegenwoordigers van Justitie, SoZa, CRM en NFV (15/3/1976).
- 413 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, onderwerp: vragen UAF, kenmerk: AJZ 3104/E-1971 (15/2/1973).
- 414 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1443, Nota UNHCR aan MvJ, onderwerp: Portugezen, kenmerk: HO/73/10 (13/2/1973).
- 415 Redactioneel, 'Waver', *De Groene Amsterdammer* (16/10/1971).
- 416 BuZa 1965-1974, inv. nr. 15015, Brief wnd. JURA aan SGvBuZa, onderwerp: zaak Waver - eventueel overleg met Amerika, kenmerk: 47/71 (17/8/1971). Dit was een reactie op nota hoofd DAZ/VZ aan SGvBuZa via DGPZ, onderwerp: Amerikaanse deserteur Waver, kenmerk: 64/71 (12/8/1971).
- 417 Redactioneel, 'De zaak Waver', *NRC Handelsblad* (12/1/1972).
- 418 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1456, Nota SvJ aan de Vaste Commissie voor Justitie van de Tweede Kamer (30/11/1973).
- 419 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2386, Telegram dhr. J. aan MvJ (16/3/1971); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 3434 / E - 2240 (17/3/1971); Nota SGvJ Fonteijn aan MvJ, kenmerk: F/W 1273 (19/3/1971); Brief NFV met lijst van namen van Armenen aan MvJ Polak (5/4/1971); Fax Ambassadeur Ankara aan MvBuZa (10/4/1971); Brief SvJ aan NFV (19/5/1971).
- 420 BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Brief voorzitter NFV aan MvJ, zonder onderwerp, zonder kenmerk (1/4/1971); Codebericht Ambassadeur Ankara aan MvBuZa, onderwerp: positie Armeniërs in Turkije, kenmerk: 5360 (10/4/1971).
- 421 Een onbekende ambtenaar van BuZa merkte in de kantlijn op dat dit bepaald niet waar was. BuZa 1965-1974, inv. nr. 5016, Brief vertegenwoordiger UNHCR Nederland aan hoofd DAZ/VZ Simons, onderwerp: geen, kenmerk: HO/71/15 (15/4/1971).
- 422 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2386, Nota medewerker DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 3434 / E - 2240 (27/8/1971); Nota hoofd DVZ en G aan SGvJ, kenmerk: AJZ 3434 / E - 2240 (31/8/1971) plus opmerking SvJ.
- 423 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2386, Nota loco SGvJ Fonteijn aan SvJ, kenmerk: 1351 (8/9/1971); Brief SvJ aan dhr. J., kenmerk: AJZ 3434 / E - 2240 (4/2/1972).
- 424 M. Aalbers, 'Hoe gastvrij is Nederland?', *Haagse Post* (20/1/1968).
- 425 'Ze wilden niet doden in Afrika', *Rotterdams Dagblad* (21/7/1973).
- 426 M. Aalbers, 'Hoe gastvrij is Nederland?', *Haagse Post* (20/1/1968).

- 427 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief dhr. M. aan MvJ (25/6/1970).
 428 NA, 5.023.5027, inv. nr. 463, Petite 40 personen (Epe) aan MvJ (oktober 1971).
 429 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Petite genootschap der Vrienden (Quakers) aan MvJ (27/10/1971); Brief hoofd DVZ en G aan Quakers, onderwerp: Waver, kenmerk: 59/415593 – A (30/11/1971).
 430 NA, 5.023.5027, inv. nr. 643, Brief dhr. R. aan SvJ Grosheide (21/10/1971).
 431 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief mevr. G. aan de koningin (26/10/1971).
 432 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief mevr. Z. aan SvJ (11/6/1971).
 433 Justitie, A-dossiers, inv. nr. 3086, Brief Vereniging Vrijzinnig Hervormde Gemeente (Haarlem) aan SvJ (13/6/1971).
 434 Churchill, 'An ambiguous welcome', 1-26.
 435 Jansse de Jonge, Prakken en de Roos, 'Action and law in the Netherlands', 113.

Noten hoofdstuk 5: 1977-1984: Medechristenen en onveilig Soedan

- 1 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 814. Beschikking in eerste aanleg, kenmerk: 791.10.00022 (20/2/1979); Verslag en beraadslagingen zitting van de ACV (16/1/1979); Brief Gereformeerde Kerk Vaassen aan SvJ (19/3/1979); Brief kerkbestuur parochie Vaassen aan SvJ (21/3/1979); Brief Bijbelstudie groep Apeldoorn aan SvJ (8/3/1979); Brief Christelijk Lyceum aan SvJ (14/3/1979); Brief Hervormde Gemeente Vaassen aan SvJ (12/3/1979); Brief huisarts W. aan SvJ (16/3/1979); Evaluatieformulier heroverweging (24/8/1979).
 2 K. Calavita, 'US Immigration policymaking. Contradictions, myths and backlash', in: A. Böcker, K. Groenendijk, T. Havinga en P. Minderhoud (red.), *Regulation of migration. International experiences* (Amsterdam 1998) 139-158, 149-151.
 3 Fernhout, *Erkenning en toelating als vluchteling in Nederland*, 3.
 4 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2554, Nota hoofd DVZ en G via SGvJ Fonteijn aan nieuwe SvJ (6/6/1977).
 5 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1709, Bulletin voor de VU medewerkers genaamd Kerkzaak, nummer 4.
 6 Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 48-49; Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 98-112.
 7 Schukink, *Een verborgen gemeenschap*; D. Megelink en L. Willemsen, *Een onderzoek naar de integratie van de Suryoye gemeenschap in Enschede-Zuid*. Doctoraalscriptie Integrale Veiligheidskunde, Academie Bestuur en Recht Hogeschool Enschede (niet gepubliceerd) (Enschede 2008); N. Atto, *Hostages in the homeland, orphans in the diaspora. Identity discourses among the Assyrian/Syriac elites in the European diaspora* (Leiden 2011).
 8 Bem, *Defining the refugee*, 164-166.
 9 Bjorklund, *North to another country*, 18; O. Madha, 'Where the Assyrians really persecuted? A critical appraisal of a study on the Assyrian migration from Turkey to Sweden', *The Turkish Yearbook* 19 (1981) 165-173; U.B. Engelbrektsson, *Tales of identity. Turkish youth in Gothenburg* (Stockholm 1995); C. Westin, 'Young people of migrant origin in Sweden', *IMR* 37: 4 (The future of the second generation. The integration of migrant youth in six European countries) (2003) 987-1010.
 10 Een voorbeeld: NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. O. (Groningen) aan SvJ (11/9/1979).
 11 Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 78-82; Ghidei Biidu, *Door het oog van de naald*, 49-52; Bem, *Defining the refugee*, 123-128.
 12 I. Glynn, *Internal trends and national difference in asylum policymaking. Australia, Italy and Ireland compared, 1989-2008* (Florence 2009) 10.
 13 Compaijen, *Het Nederlandse asielbeleid inzake bijzondere Oosteuropese vluchtelingen*, 70-81; Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 128-129.
 14 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2907, Nota hoofd DVZ Nawijn aan SvJ, kenmerk: AJZ 5472 / E – 4028 (27/4/1982); Fax MvBuZa aan ambassade Wenen, kenmerk: 3686 (3/3/1982); Fax ambassade Wenen aan MvBuZa, kenmerk: 6981 (12/3/1982).
 15 C.A. Groenendijk, 'Minderhedenbeleid in een onwillig immigratieland', *Ars Aequi* 30: 10 (1981) 531-547. 534.
 16 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2311, Nota over het Vluchtelingenbeleid van MvJ uit 1977.
 17 Opmerking asieladvocaat van Bennekom in: *Alibi* 8: 3 (1978); NA, 5.023.5027, inv. nr. 2296, Nota hoofd DVZ aan loco SGvJ (8/2/1978); antwoord loco SGvJ aan hoofd DVZ en G (10/2/1978).
 18 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2316, Brief voorzitter SKV aan SvJ, onderwerp: behandeling vluchtelingen zaken (2/11/1976); Brief hoofd DVZ (namens SvJ) aan SKV, kenmerk: 3934/E – 2522 (15/2/1977); NA, 5.023.5027, inv. nr. 2316, Nota NCB aan SvJ, onderwerp: hoofdpunten van het vluchtelingenbeleid van de laatste tien jaar (25/6/1977).
 19 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1048, Nota medewerker DVZ aan SvJ, onderwerp: uitwerking project Twente (11/01/1980).
 20 R. Loeb, *Inleiding vreemdelingenrecht* (Nijmegen 1983) 204-208.
 21 Fernhout, *Erkenning en toelating van vluchteling*, 8-9.

- 22 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2296, Feitenvel 'vluchtelingen' van CRM (18/1/1978).
- 23 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2311, Getypte weergave van uitzending Humanistisch Verbond (7/12/1982).
- 24 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Nota hoofd OSV aan SvJ, onderwerp: reactie van Justitie op stuk van de Oecumenische Kerk (4/11/1980).
- 25 Voor digitale versie van VC 1982, Centrum voor Migratierecht van Radboud Universiteit Nijmegen (gezien 1/9/2011). Zie: <http://cmr.jur.ru.nl/CMR/Vc/Vc82/DeelB/deelb/7>
- 26 Fernhout, *Erkenning en toelating als vluchteling*, 45-46.
- 27 Fernhout, *Erkenning en toelating als vluchteling*, 193-194.
- 28 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3275, Vraag dhr. van der B. aan SvJ, kenmerk: AJZ 4450 / C - 870 (16/3/1979); plus antwoord.
- 29 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2331, Nota hoofd bureau Overijssel en oostelijk en zuidelijk Flevoland, onderwerp: uitvoering motie Evenhuis, kenmerk: 810226 (24/2/1981); Nota hoofd DVZ aan SvJ, kenmerk: AJZ 4415 / C 870 (18/5/1982); Nota hoofd DVZ aan SvJ, kenmerk: AJZ 4415 / C 870 (6/3/1981).
- 30 NA 5.023.5027.2296, Feitenvel vluchtelingen van CRM (18/1/1978).
- 31 Voor een overzicht wie aan de leiding stond van welke afdeling stond, zie: <http://cmr.jur.ru.nl/cmr/vc/vc66/deela/9.pdf> (gezien op 4/10/2011).
- 32 HTK, 1980-1981, Rijksbegroting voor het jaar 1980-1981, lijst van antwoorden 1980, nummer 160 (4/11/1980) inv. nr. 16.400, nr. 18; Zie ook: 'Aparte afdeling Asielzaken op Justitie', *NRC Handelsblad* (29/8/1980).
- 33 J.W. ten Doesschate, 'De rol van het ministerie van Buitenlandse Zaken bij het Nederlandse toelatingsbeleid inzake de Turkse Christenen', in: Amnesty International, *Het nadeel van de twijfel. De rol van informatie in de Nederlandse asielprocedure* (Amsterdam 1990) 122-129, 126-128.
- 34 Voor een overzicht van de fusies zie: Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 198.
- 35 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 99.
- 36 Persoonsdossiers: NA, 5.023.5028, inv. nr. 465, NA, 5.023.5028, inv. nr. 463 en NA, 5.023.5028, inv. nr. 470.
- 37 NA, 5.023.5028, inv. nr. 478, Beschikking in eerste aanleg, (27/8/1976), Nota SvJ aan politie Hengelo (27/8/1876); Nota politie Hengelo aan hoofd Asielzaken, kenmerk: 1095/76 (12/4/1976) plus opmerking in marge (onbekende opsteller, augustus 1977).
- 38 NA, 5.023.5027, inv. nr. 391, Nota medewerker DVZ aan hoofd DVZ, kenmerk: AJZ 4415 C 970 (9/8/1976); Nota hoofd DVZ aan SvJ, kenmerk: AJZ 4415 / C 817 (24/9/1976).
- 39 'De Gaay Fortman steunt uitzetting van jonge Turk', *Haagsche Courant* (23/7/1976).
- 40 NA, 5.023.5027, inv. nr. 391, Nota hoofd Asielzaken aan hoofd DVZ en SvJ, kenmerk: AJZ 4415/ C 870 (5/11/1976).
- 41 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 100.
- 42 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1369, Nota hoofd DVZ aan SvJ voor de Ministerraad (25/2/1977) en bijgesloten nota betreffende Syrisch-orthodoxe Christenen.
- 43 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1369, Commentaar MvCRM op notulen voor Ministerraad (23/2/1977) en kritiek van DG Arbeidsvoorziening (namens SoZa), kenmerk: nummer 18811 (22/2/1977).
- 44 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1369, Verslag Ministerraad, zeer geheim (25/2/1977).
- 45 NA, 5.023.5027, inv. nr. 391, Nota hoofd DVZ aan SvJ kenmerk: AJZ 4415/ C 870 (8/5/1978).
- 46 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1369, Nota voor Ministerraad, onderwerp: toelating Turkse Christenen, (6/6/1978).
- 47 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1369, Overleg tijdens Ministerraad, zeer geheim (16/6/1978); nota hoofd DVZ aan SvJ, kenmerk: AJZ 4415 / 8 - 870 (29/1/1979).
- 48 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2316, Nota hoofd Verblijfsregelingen (DVZ) (mevr. Flint-van Noort) en hoofd DVZ (dhr. Rietveld) aan SvJ, kenmerk: 4450/C - 870 (8/12/1978) plus opmerking SvJ.
- 49 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief bezetters St. Jan aan de politieke partijen (april 1979).
- 50 NA, 5.023.5027, inv. nr. 391, Nota MvJ aan leden van de Tweede Kamer, onderwerp: over de stand van zaken m.b.t. Turkse christenen in Nederland in 1979 (7/11/1979).
- 51 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief Bisschop Bluysen namens Rooms Katholieke Kerk Den Bosch (mei 1979).
- 52 HTK, Zitting 1978-1979, Motie Haas-Berger (12/9/1979) inv. nr. 15.642, 6.
- 53 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3275, Nota hoofd DVZ aan vaste Kamercommissie voor Justitie, kenmerk: AJZ 4415 / C - 870 (9/8/1979).
- 54 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1111, Dossier met evaluatie formulieren Turkse Christenen uit juli en augustus 1979.
- 55 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3275, Nota hoofd DVZ aan vaste Kamercommissie voor Justitie, kenmerk: AJZ 4415 / C - 870 (8/11/1979).
- 56 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3275, Nota hoofd DVZ aan vaste Kamercommissie voor Justitie, kenmerk: AJZ 4415 / C - 870 (8/11/1979).
- 57 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 112.
- 58 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3268, Standaardbrief SvJ aan dhr. A. (27/12/1981).

- 59 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1108, Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, onderwerp: verslag van gesprek met RvK (16/8/1982).
- 60 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1108, Verslag gesprek SvJ en Adviescommissie voor Vluchtelingenproblematiek (RvK) op 19/1/1983.
- 61 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1108, Hoogleraren Romme en Trimbos van de Erasmus Universiteit aan Adviescommissie voor Vluchtelingen van de RvK (17/3/1983).
- 62 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1108, Brief RvK aan SvJ (23/3/83); Verslag gesprek tussen SvJ en RvK (30/3/1983); Brief RvK en advocaten van Christen Turken die nog in de asielpcedure zaten (21/5/1983); Brief RvK aan SvJ (23/9/83).
- 63 NA, 5.023.5027, inv. nr. 391, Nota medewerker DVZ en hoofd DVZ aan SGvJ en SvJ, onderwerp: epistel van de actie 41+, kenmerk: AJZ 4415/ C 870 (5/11/1979).
- 64 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief dhr. V. (Gereformeerde Kerk Brielle) aan SvJ (maart 1981).
- 65 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1709, Brief LSK/Actie 41 plus aan SvJ (12/10/1983).
- 66 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1709, Uitgeschreven versie van het cabaret door actievoerder M. van L. gestuurd aan medewerker DVZ (Rietveld) (13/10/1983).
- 67 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2331, Brief vrijwilligers Hengelo aan Kamerleden (27/11/1980).
- 68 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. B. (Den Bosch) aan SvJ (11/8/1979).
- 69 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Brief mevr. S. (Enschede) (21/5/1981).
- 70 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Brief zuster B. (Maastricht) aan Majesteit (12/6/1981).
- 71 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief dhr. N. (Amsterdam) aan SvJ (18/1/1983).
- 72 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 218.
- 73 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 204.
- 74 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2664, Brief arts H. (namens Centraal Medisch Team voor Vluchtelingen) aan MvJ, kenmerk: AH/hd/1040 (21/5/1982).
- 75 NA, 5.023.5027, inv. nr. 596, Nota hoofd DVZ aan hoofd Asielzaken, kenmerk: interne instructie 82 (17/10/1983); Nota hoofd Asielzaken aan hoofd DVZ (7/9/1983).
- 76 Briefschrijfcampagnes zijn een geïkt actiemiddel en werden in het verleden onder meer door Amnesty gebruikt om vanuit Nederland de Turkse regering onderdruk te zetten. Zie archief Amnesty International Nederland 1968-1996, IISG, Amsterdam.
- 77 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2554, Nota medewerker DVZ aan hoofd DVZ, onderwerp: problemen over vluchtelingen (7/3/1977).
- 78 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Anonieme briefschrijver (zonder plaats) aan SvJ (zonder datum 1979).
- 79 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief mevr. D. (Rotterdam) aan SvJ (20/12/1978).
- 80 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. ter B. (Bussum) aan SvJ (21/9/1979).
- 81 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief dhr. M. (Capelle) aan SvJ (zonder datum 1979).
- 82 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3269, Brief Athoniusstraat Comité (Hengelo) aan MvJ (18/5/1979).
- 83 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief O. (namens 21 bewoners van een straat te Hengelo) aan de koningin (9/2/1983).
- 84 Scriptie dhr. Caron over het Nederlandse vluchtelingenbeleid. hoofdstuk 2, paragraaf 5 Publiciteit en problematiek (niet gepubliceerd). Kopie scriptie aanwezig in NA, 5.023.5027, inv. nr. 1121.
- 85 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief Syrisch-orthodoxe kerk aan de gemeentes van Christus (mei 1979); NA, 5.023.5027, inv. nr. 3271, Brief Syrisch-orthodoxe Kerk aan SvJ (april 1981).
- 86 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3271 en 3269, Brieven Hervormde Gemeentes Blokzijl, Goes, Hattem, Nijmegen, Haarlem 's-Graveland en Leusden aan SvJ (diverse data augustus en september 1979) naar aanleiding van twee brieven van Syrisch-orthodoxe christenen te Hengelo: één was uitgereikt na afloop van diensten door geheel Nederland (augustus 1979); de andere na de bezetting van St. Jan in april 1979.
- 87 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2306, Fax ambassade Addis Abeba aan MvBuZa (6/3/1981).
- 88 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2306, Brief SvJ aan MvBuZa, asielvragers van Ethiopische nationaliteit die verbleven in Soedan, kenmerk: AJZ 3834 / E -2522 (6/5/1981).
- 89 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Nota hoofd DVZ aan leden van de Tweede kamer, onderwerp: criteria voor de behandeling van asielaanvragen van vreemdelingen van Ethiopische nationaliteit, kenmerk: AJZ 5115 / E - 3775 (april 1981).
- 90 NA, 5.023.5028, inv. nr. 653, Nota SvJ aan vaste commissie voor Justitie, kenmerk: AJZ 5225 / E - 3775 (18/9/1981).
- 91 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Nota medewerker DVZ aan hoofd DVZ, onderwerp: zestien dossiers van Ethiopiërs (3/10/1977).
- 92 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Brief Union of Oromo Students in the Netherlands aan SvJ (20/12/1984).
- 93 E. van der Hoeven en H. de Kort, *Over Vietnamezen in Nederland. Een beschrijving van 720 Vietnamese vluchtelingen* (Den Haag 1983); J. Kleinen, *Vietnamezen in Nederland* (Den Haag 1988); H. van de Tillaart (e.a.), *Nieuwe etnische groepen in Nederland. Een onderzoek onder vluchtelingen en statushouders uit Afghanistan, Ethiopië en Eritrea, Iran Somalië en Vietnam* (Nijmegen 2000).

- 94 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 121 en 125.
- 95 Obdeijn en Schrover, *Komen en gaan*, 325-326.
- 96 VPRO radio 'Andere Tijden', (25/5/2004).
- 97 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2554, Nota hoofd DVZ via SGvJ Fonteijn aan nieuwe SvJ (6/6/1977). Voor meer informatie over het uitnodigingsbeleid zie: M. Guiaux, A.H. Uiters, H. Wubs en E. M. Th. Beenackers, *Uitgenodigde Vluchtelingen. Beleid en de maatschappelijke positie in nationaal en internationaal perspectief*. Uitgave van WODC 266 (Den Haag 2008) 30-32; J. Cvetanovic-Wortel, *Een goede start, een goede heenkoms in Holland. Het uitgenodigde vluchtelingenbeleid van de Nederlandse overheid 1945 tot 1993*. Doctoraalscriptie Erasmus Universiteit (niet gepubliceerd) (Rotterdam 1993).
- 98 BuZa 1975-1984, inv. nr. 6554, Interdepartementale Coördinatiecommissie Minderhedenbeleid, nota inzake het quotumbeleid en de financiering daarvan (Den Haag juli 1983).
- 99 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 113.
- 100 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Nota hoofd DVZ aan leden van de Tweede Kamer, onderwerp: behandeling asielaanvragen van vreemdelingen van Ethiopische nationaliteit, kenmerk: AJZ 5115 / E - 3775 (april 1981); NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken (augustus 1984).
- 101 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2907, Nota hoofd Asielzaken aan DG van politie Rotterdam, kenmerk: AJZ 5472 / E - 4028 (17/2/1982); ANP (22/3/1982); Brief B. (Rotterdam) aan fractievoorzitter Tweede Kamer van de SGP, onderwerp: betreft asiel Poolse vluchtelingen en hun gezinnen (30/3/1982); Nota hoofd DVZ aan SvJ, kenmerk: 5472 / E - 4028 (6/5/1982).
- 102 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2907, Nota MvBuZa aan MvJ, onderwerp: behandeling asielverzoeken van Polen, kenmerk: DAZ/VZ 107761 (20/4/1982); Nota hoofd DVZ Nawijn, kenmerk: AJZ 5472 / E - 4028 (24/5/1982); Verslag Interdepartementale Commissie voor Vluchtelingenzaken (april 1982).
- 103 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2907, Nota hoofd DVZ aan SvJ (22/12/1982).
- 104 H. van Mierlo, 'Massale uitmoording en deportatie tekent geschiedenis van Turkse Christenen', *Trouw* (19/6/1979).
- 105 J. Dirsey, 'Turkse Christenen verdienen hulp in eigen land', *Trouw* (4/9/1979).
- 106 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3274, Nota vertegenwoordiger SVN (Dhr. Glimmerveen), onderwerp: Syrisch-orthodoxe Vluchtelingen uit Zuidoost Turkije (voorjaar 1976).
- 107 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1121, Dhr. Caron, *Het Nederlandse vluchtelingenbeleid (1979-1983)*, Hoofdstuk 2, paragraaf 5, Publiciteit en problematiek, Doctoraalscriptie Rechten. Vrije Universiteit (niet gepubliceerd) (Amsterdam 1985).
- 108 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2335, Brief MvBuZa aan MvJ, onderwerp: Turkse Christenen, kenmerk: DAZ/VZ 315849 (9/11/1979).
- 109 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Brief MvBuZa aan SvJ, onderwerp: ambtsbericht Ethiopië, kenmerk: DAZ/VZ 153558 (26/6/1981).
- 110 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, onderwerp: Ethiopische studenten in de USSR, (8/8/1978).
- 111 Ghidei Biidu, *Door het oog van de naald*, 51-52; Bem, *Defining the refugee*, 123.
- 112 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Brief MvBuZa aan SvJ, onderwerp: ambtsbericht Ethiopië, kenmerk: DAZ/VZ 153558 (26/6/1981).
- 113 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1254, Beschikking in eerste aanleg (28/3/1984) en in bezwaar (7/1/1985); Verklaring van Central Leadership of ELF (onbekende datum 1984); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1984/61 (29/11/1984).
- 114 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief dhr. K. (Hengelo) aan SvJ (17/9/1979).
- 115 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief mevr. P. (Enschede) aan SvJ (16/01/1983) plus 150 handtekeningen.
- 116 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3266, Brief Spiegelschool (Amsterdam) aan SvJ (31/1/1983).
- 117 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3265, Brief basisschool St. Franciscus (Nunspeet) aan SvJ (onbekende datum 1981).
- 118 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3265, Brief Vereniging voor Protestants Christelijk Onderwijs (Hengelo) aan SvJ (april 1981).
- 119 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3265, Brief Scholengemeenschap de Marke (Enschede) aan SvJ (31/3/1981).
- 120 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2365, Brief St. Jacobus school (Enschede) aan SvJ (Kerst 1980).
- 121 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3272, Brief pastoor B. (Schijndel) aan SvJ (onbekende datum februari 1981).
- 122 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3271, Brief Gereformeerde Kerk (Nunspeet) aan SvJ (21/5/1981).
- 123 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2335, Brief LSK/Aktie 41+ aan voorzitter ACV (10/12/1981).
- 124 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2307, Verslag bijeenkomst overleggroep asielzoekers op het Ministerie van Justitie. Aanwezig waren vertegenwoordigers van DVZ, SoZa, CRM en NFV (2/2/1978).
- 125 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief mevr. T. (Enschede) aan SvJ (14/1/1983).
- 126 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 561, Brief mevr. S. (Enschede) aan SvJ (3/2/1983); Brief dhr. B. van Twents Katholiek Bureau voor School- en beroepskeuze aan SvJ (5/2/1983); Brief Gemeentelijke Scholengemeenschap de Marke Enschede aan SvJ (31/1/1983); Rapport GI aan SvJ (17/9/1982).
- 127 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 788, Beschikking in eerste aanleg (23/5/1979); Verslag

- KG Almelo (18/4/1979); Evaluatie formulier Turkse Christenen (3/7/1979); Petitie april 1981; *Brabants Dagblad* (24/4/1981); Brief mevr. L. (gastvrouw uit Boxtel) aan MvJ (februari 1982); Brief Oerle Alberton BV aan MvJ (8/2/1982); Kamervraag Frits Castricum (PVDA) aan SvJ (21/9/1982).
- 128 NA, 5.023.5028, inv. nr. 788, Uitspraak RvS, kenmerk: A 2 0708 A (19/4/1982); Rapport GI (5/6/1982).
- 129 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 786, Beschikking in eerste aanleg (3/2/1979); Nader gehoor (14/11/1978); Evaluatie formulier Turkse Christenen (18/4/1979).
- 130 NA, 5.023.5028, inv. nr. 786, Brief Z. (Zwolle) aan MvJ (29/1/1982); Brief gastgezin (Zwolle) aan MvJ (19/3/1982); Brief huisarts D. (Zwolle) aan MvJ (24/3/1982); Brief Goud en Zilvermederij de Rubein aan MvJ (1/2/1982); Brief dhr. R. (arts Zwolle) aan MvJ (25/3/1982).
- 131 NA, 5.023.5028, inv. nr. 786, Brief burgemeester Zwolle aan MvJ (20/4/1982); Nota plaatsvervangend hoofd DVZ aan hoofd Asielzaken, kenmerk: 788.25.0009 I AV - I (3/5/1982); Antwoord SvJ aan burgemeester (5/5/1982).
- 132 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Brief Amnesty International aan MvJ (7/1/1977); Brief Amnesty International, onderwerp: betreft de twee broers T. aan medewerker DVZ Rietveld (29/7/1976).
- 133 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Nota medewerker DVZ aan hoofd DVZ, kenmerk: AJZ 5115/E - 3775 (18/1/1977) plus opmerkingen hoofd DVZ.
- 134 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Verzoek Kamerlid van Weezel (CDA) aan SvJ Scheltema (27/5/1982).
- 135 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2738, Brieven VVN Vlaardingen aan SvJ (29/11/1981), (14/7/1982) en (30/10/1983).
- 136 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2738, Brief VVN Vlaardingen aan SvJ (21/4/1982).
- 137 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Brief Gereformeerde Kerk Vlaardingen aan SvJ (27/4/1982).
- 138 NA, 5.023.5028, inv. nr. 585, Brief K. aan MvJ (onbekende datum in februari 1984); Brief advocaat aan SvJ (22/6/1984); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken, kenmerk: 801.03.0049 (9/3/1984).
- 139 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5027, inv. nr. 1185, Beschikking in eerste aanleg (22/10/1984); Brief advocaat B. (8/7/1985); Beschikking in bezwaar (8/5/1987); Beroepschrift van Bureau voor Rechtshulp aan SvJ (24/5/1989); Brief Bisschop Rotterdam aan SvJ (9/6/1989); Brief Emmaus College (Rotterdam) aan SvJ (1/6/1989); Petitie Emmaüsgangers (5/6/1989); Brief corrector derde klassen aan alle fractievoorzitters van de Tweede Kamer (6/6/1989); Brief oudvereniging aan de ouders van verzorgers van de leerlingen van het Emmaus College (31/5/1989); Brief medewerker Emmaus College aan Ria (20/6/1989); Verzoek om nader overleg MP aan SvJ (28/6/1989).
- 140 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1185, Brief Poolse Katholieke Missie aan MvJ (10/6/1989); Brief Voorzitter Vereniging van Poolse oud-strijders in Nederland (Venlo) aan SvJ (18/6/1989); Brief Stichting Werkzeil aan SvJ (1/6/1989); idem (6/6/1989); Brief Stichting Junksail Foundation aan SvJ (15/6/1989).
- 141 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1185, Nota hoofd DVZ aan SvJ (11/7/1989) plus opmerking SvJ in marge.
- 142 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1709, Brief LSK/Actie 41+ aan SvJ Korte van Hemel (12/4/1983).
- 143 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief dhr. P. (Hendrik-Ido-Ambacht) aan SvJ (6/2/1983).
- 144 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2335, Brieven Huisartsen Smulders en Strik aan SvJ over de families H. en A.
- 145 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3257, Beantwoording Kamervraag Beckers - de Bruin (PPR) (27/4/1981).
- 146 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2664, Brief H. (arts Centraal Medisch Team voor Vluchtelingen) aan MvJ, kenmerk: AH/hd/1040 (21/5/1982); Brief Staatssecretaris van WVC aan SvJ, kenmerk: 13155 (29/3/1983); Rapport Centraal Medisch Team voor Vluchtelingen, onderwerp: psychische en psychosomatische problemen van asielzoekende Turkse Christenen (1960-1975), kenmerk: 9182, geschreven door arts H. (3/8/1982).
- 147 NA, 5.023.5028, inv. nr. 586, Brief arts H. (namens Centraal Medisch Team voor Vluchtelingen) aan hoofd (30/9/1982).
- 148 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1702, Brief van der W. (medewerker Medisch Bureau Vluchtelingen), kenmerk: 2691/HC/EB (16/9/1982).
- 149 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief mevr. S. (Amsterdam) aan SvJ (13/3/1983).
- 150 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief dhr. A. (Enschede) aan hoofd DVZ Nawijn (11/01/1983).
- 151 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1048, Brief van de V. (secretaris college van diakenen Hervormde Gemeente te Groningen) aan Nawijn (5/7/1982).
- 152 Rondstuurbrief, geplaatst onder meer in het blad *De Opbouw* (1982), 'Nog steeds geen oplossing voor Turkse Christenen', De Stichting Opbouw namens Akte 41+ (1982).
- 153 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 568, Uitspraak RvS (31/8/1981); Brief SvJ aan G. (25/5/1982); Brief RvK aan SvJ (18/6/1982); Brief SvJ aan G. (27/12/1982); Brief Centraal Medisch Team voor Vluchtelingen aan SvJ (14/7/1983); Brief SvJ aan advocaat (8/9/1983).
- 154 Bijvoorbeeld, NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief Kerkenraad Hervormde Gemeente aan SvJ (15/5/1979).
- 155 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Brief dhr. A. (Zwaag) aan SvJ (onbekende datum 1981); NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief mevr. Z. (Amsterdam) aan SvJ (18/3/1983); Brief mevr. D. (Hilversum) aan SvJ (19/9/1979); NA, 5.023.5027, inv. nr. 3269, Brief Gereformeerde Kerk Woerden (10/9/1979); NA, 5.023.5027, inv. nr. 3269, Brief Mill Hill college (Goirle) aan SvJ (21/12/1981).
- 156 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Petitie Gereformeerde Kerk Groningen (10/4/1981) plus honderden handtekeningen

- 157 NA, 5.023.5027.3276, Brief mevr. W. (Den Haag) aan SvJ (5/9/1979).
- 158 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief dhr. van der W. (ouderling Hervormde kerk Dordrecht) aan SvJ (7/3/1983).
- 159 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3269, Brief Hervormde Gemeente (Hattem) aan SvJ (1/10/1979).
- 160 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. D. (Utrecht) aan SvJ (13/6/1979).
- 161 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief dhr. R. (Den Haag) aan de koningin (4/9/1979).
- 162 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief dhr. V. (Nijverdal) aan SvJ (onbekende datum in 1981).
- 163 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. de B (Rotterdam) aan SvJ (13/4/1979).
- 164 dhr. Capelle, 'Turkse Christenen willen maar een ding: weg', *Centraal Weekblad* (Kerst 1976).
- 165 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief uit het Armeense dorp Dibek aan MvJ tegen uitwijzing van dorpsbewoners uit het dorp Dibek (12/4/1979).
- 166 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Twee brieven mevr. C. (Hoogerheide) aan SvJ (10/12/1979) en (24/7/1979).
- 167 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. H. (Huizen) aan SvJ (3/9/1979).
- 168 Atto, *Hostages in the homeland, orphans in the diaspora*.
- 169 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief Syrisch-orthodoxe kerk aan de gemeentes van Christus (mei 1979).
- 170 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. S. (Zaandam) aan SvJ (zonder datum voorjaar 1979).
- 171 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief familie S. (Haren) aan SvJ (8/3/1981).
- 172 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3672, Brief dhr. C. (Rotterdam) aan SvJ (9/12/1980).
- 173 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief dhr. W. (Den Haag) aan SvJ (zonder datum 1979).
- 174 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief dhr. D. (Wormerveer) aan de MP (9/10/1979).
- 175 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief dhr. V. (Amsterdam) aan SvJ (onbekende datum mei 1979).
- 176 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief mevr. S. (Geldermalsen) aan SvJ (23/5/1979).
- 177 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief dhr. B. (Enschede) aan SvJ (onbekende datum april 1979).
- 178 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief mevr. B. (Arnhem) aan SvJ (3/5/1979).
- 179 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief dhr. Z. (Amsterdam) aan SvJ (18/3/1983).
- 180 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief familie D. (Eindhoven) aan SvJ (21/9/1979).
- 181 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. R. (Amsterdam) aan SvJ (6/6/1979).
- 182 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief zuster S. (Deventer) aan SvJ (23/9/1979).
- 183 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief dhr. V. (Rotterdam) aan SvJ (25/5/1979).
- 184 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. R. (Naarden) aan SvJ (24/4/1979).
- 185 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief dhr. A. (Enschede) aan MP van Agt (13/4/1981).
- 186 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief mevr. van der M. (Wormerveer) aan SvJ (24/4/1981).
- 187 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief mevr. de V. (Dieren) (5/3/1983).
- 188 Bijvoorbeeld: NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. S. (Arnhem) aan SvJ (18/4/1979).
- 189 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2311, Brief dhr. Z. (Haarlem) aan SvJ (18/7/1977).
- 190 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Zienswijze Diocesane Pastoraal Centrum, RvK en VVN ten aanzien van Turkse Christenen aan MvJ (25/4/1979).
- 191 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3265, Brief Stichting Centrum 45 (Oegstgeest) aan MvJ (17/10/1980).
- 192 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3265, Brief RPF aan SvJ (27/4/1980).
- 193 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief dhr. V. (Amsterdam) aan SvJ (onbekende datum in 1979).
- 194 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. de L. (Den Bosch) aan de koningin (17/4/1979).
- 195 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief mevr. van der M. (Wormerveer) aan SvJ (24/4/1981).
- 196 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. B. (Groenekan) aan SvJ (30/4/1979).
- 197 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3272, Brief Nederlandse Missieraad (Den Bosch) aan MvJ (14/4/1981).
- 198 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3269, Brief Hervormde Gemeente ('s-Graveland) aan SvJ (23/5/1979).
- 199 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief dhr. U. (onbekende plaats) aan SvJ Zeevalking (22/7/1976).
- 200 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Bijvoorbeeld brief dhr. A. (Zwaag) aan SvJ (zonder datum 1981).
- 201 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief dhr. O. (Zoetermeer) aan SvJ (9/3/1983).
- 202 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3271, Brieven Gereformeerde Kerken, Hardenberg, Nieuwveen, Bant, Arnhem en Wieringerwerf aan SvJ (diverse data april en mei 1981).
- 203 Een voorbeeld: NA, 5.023.5027, inv. nr. 3269, Brief Mill Hill College (Goirle) aan SvJ (20/12/1981).
- 204 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief dhr. M. (Hazerswoude) aan de koningin (30/4/1980).
- 205 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief zuster F. (Schijndel) aan SvJ (27/4/1981).
- 206 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Talloze exemplaren van deze folder in dossier aanwezig.
- 207 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3269, Brieven Gereformeerde Kerk Treebeek en Woerden aan SvJ (september 1979).
- 208 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief dhr. Z. (Hengelo) aan SvJ (28/4/1979).
- 209 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3274, ANP (27/9/1980).
- 210 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3045, Stageverslag bij MvJ over seksueel geweld bij vrouwelijke vluchtelingen door De Neef en De Ruijter (1984). Mondde uit in een publicatie: C. de Neef en S. de Ruiter de, *Seksueel geweld tegen vrouwelijke vluchtelingen. Rapport over de aard en gevolgen van seksueel dat deze vrouwen elders hebben on-*

- dergaan* (Den Haag 1984).
- 211 NA, 5.023.5028, inv. nr. 829, Rapport van gehoor gemeentepolitie Amsterdam, kenmerk: 781.19.0009 (23/2/1979).
- 212 NA, 5.023.5028, inv. nr. 702, Nader gehoor (2/2/1978); Evaluatie formulier Turkse Christenen (11/7/1979).
- 213 NA, 5.023.5028, inv. nr. 680, Beschikking in eerste aanleg (30/6/1981); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: ACV 1982/96 B (6/7/1982).
- 214 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Brief dhr. B. (Amsterdam) aan MvJ (22/1/1982).
- 215 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Brief mevr. B. (Bergen) aan SvJ (27/1/1982).
- 216 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief dhr. R. (Wassenaar) aan SvJ (september 1979).
- 217 NA, 5.023.5028, inv. nr. 671, Rapport van gehoor vreemdelingendienst, kenmerk: 801.03.0043 (27/11/1979).
- 218 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1125, Rapport BuZa aan vaste commissie voor Justitie van Tweede Kamer, onderwerp: Christenen in Turkije, kenmerk: DEU – 124570 (11/6/1979); NA, 5.023.5028, inv. nr. 1616, Nader gehoor (1/4/1981); NA, 5.023.5028, inv. nr. 531, Nader gehoor (12/2/1980).
- 219 NA, 5.023.5028, inv. nr. 796, HV (26/1/1980).
- 220 NA, 5.023.5028, inv. nr. 38, Opmerking Turkse Christen K. tijdens zitting ACV (28/4/1977).
- 221 NA, 5.023.5028, inv. nr. 796, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: SC. I – 1980/34 (26/1/1980).
- 222 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3269, Brief Domkerk gemeente (Utrecht) aan SvJ (5/10/1979).
- 223 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3269, Brief Evangelische Volkspartij aan SvJ (11/10/1979).
- 224 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief dhr. van der N. (Haren) aan SvJ (17/3/1981).
- 225 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Brief dhr. B. (Enschede) over gezin C. aan de koningin (11/1/1981).
- 226 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief mevr. K. (Wageningen) aan SvJ (18/2/1983).
- 227 NA, 5.023.5027, inv. nr. 391, Brief RvK aan SvJ, kenmerk: Raad/F/229 (11/5/1978); Brief Armenian Patriarchaat Istanbul aan MvJ (27/2/1978).
- 228 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3265, Brief wijkpredikant L. en diaken J. (Enschede) aan SvJ (1/2/1983).
- 229 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief Stichting Oecumenische Hulp aan Kerken en Vluchtelingen aan SvJ (17/10/1980).
- 230 NA, 5.023.5028, inv. nr. 671, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1982/15b (9/2/1982); Rapport GI aan SvJ (16/7/1982); Beschikking in bezwaar (23/9/1982).
- 231 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Nota medewerker DVZ aan hoofd DVZ, onderwerp: vluchtelingen uit Ethiopië, kenmerk: AJZ 5115 / E – 3775 (17/11/1980).
- 232 BuZa 1975-1984, inv. nr. 6555, Nota SvJ aan MvBuZa, onderwerp: opvang Ethiopische vrouwen in Soedan, kenmerk: AJZ 5115/E-3775 (26/5/1983); NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Fax ambassade Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 10826 (11/7/1983); Fax ambassade Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 14988 (22/7/1983).
- 233 BuZa 1975-1984, inv. nr. 6555, Fax MvBuZa aan ambassadeur Khartoem, kenmerk: 17583 (12/7/1984); Fax ambassadeur Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 16283 (19/7/1984); Nota hoofd DAZ/VZ aan voorzitter Tweede Kamer, onderwerp: terugname Ethiopische vluchtelingen, kenmerk: DAZ/BA 239864 (31/8/1984).
- 234 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1291, Beschikking in eerste aanleg (18/5/1984); HV advocaat (19/7/1984); Beschikking in bezwaar (7/5/1985).
- 235 NA, 5.023.5.028.1102, HV. (31/1/1984), Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: Sc. I – 1984 / 68 A (19/12/1984); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken, kenmerk: 8308.08.0023 (14/11/1986).
- 236 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2770, Nota hoofd DVZ aan UNHCR, kenmerk: 7712.19.0001 (12/5/1981).
- 237 BuZa, 1975-1984, 6551, Nota hoofd DVZ aan MvBuZa, kenmerk: 8012.08.0103 (7/9/1981).
- 238 BuZa, 1975-1984, 6551, Nota ambassade Warschau aan MvBuZa, kenmerk: 3701/965 (30/11/1981); Fax ambassade Boedapest aan MvBuZa (8/12/1981); Fax ambassade Praag aan MvBuZa, kenmerk: 3061/555 (10/12/1981); Fax ambassade Boekarest aan MvBuZa, kenmerk: 2443/03 (6/1/1982); Fax ambassade Sofia aan MvBuZa, kenmerk: 2534/53 (5/2/1982).
- 239 BuZa, 1975-1984, 6551, Nota hoofd DAZ/VZ aan SvJ, onderwerp: Bulgarije, kenmerk: DAZ/VZ 59351 (2/6/1982).
- 240 BuZa, 1975-1984, 6551, Nota hoofd DVZ (namens SvJ) aan MvBuZa, geen kenmerk: (15/9/1982); Fax ambassade Boekarest aan MvBuZa, kenmerk: 2291/523 (19/10/1982); Fax ambassade Praag aan MvBuZa, kenmerk: 2489/507 (8/11/1982); Fax ambassade Sofia aan MvBuZa, kenmerk: 011/06 (4/1/1983); Nota hoofd DAZ/VZ (namens MvBuZa) aan SvJ, kenmerk: DAZ/VZ 23595 (8/2/1983).
- 241 'Jong Pools Echtbaar wil hier eindelijk vrij zijn', *De Telegraaf* (1/3/1980); NA, 5.023.5027, inv. nr. 2770, Antwoord van SvJ op Kamervraag (11/3/1980); Nota hoofd DVZ aan SvJ (20/3/1980).
- 242 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1229, HV (7/7/1981); Verslag KG rechtbank Den Haag (22/9/1981); Brief Roemeen R. aan MvJ (14/11/1982); Brief zwager B. aan de koningin (12/12/1981).
- 243 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2335, Nota hoofd DVZ aan SvJ, kenmerk: AJZ 4415 / C 870 (26/4/1979).
- 244 Bem, *Defining the refugee*, 122 en 123.
- 245 BuZa 1975-1984, inv. nr. 6556, Nota hoofd DAZ/VZ aan SvJ, kenmerk: DAZ/VZ – 3191 (23/3/1981); Nota hoofd DAZ/VZ aan SvJ, kenmerk: 2200 (GS) (17/7/1981).

- 246 BuZa 1975-1984, inv. nr. 6556, Fax ambassade Ankara aan MvBuZa, onderwerp: rapport Carragher (6/2/1981).
- 247 NA, 5.023.5028, inv. nr. 531, Nota hoofd DAZ/VZ aan SvJ, kenmerk: 2200 (17/7/1981).
- 248 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief Kerkbestuur van de parochie van Onze Lieve Vrouwe ten Hemelopneming (Vogelezang) aan SvJ (1/3/1982).
- 249 NA, 5.023.5027, inv. nr. 391, Brief RvK aan SvJ, kenmerk: Raad/F/229 (11/5/1978).
- 250 NA, 5.023.5028, inv. nr. 848, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: stuk SC. I. – 1982/9B (27/1/1982).
- 251 NA, 5.023.5026, inv. nr. 389, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1977/5C (11/2/1977).
- 252 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1610, Rapport van gehoor vreemdelingendienst Enschede (13/8/1980); Beschikking in eerste aanleg (31/3/1981); HV voor Verslag KG (9/4/1981); Verslag KG rechtbank Den Haag (24/4/1981); Brief Bisschop C. aan SvJ, kenmerk: 65/81 (10/4/1981); Brief SvJ aan Bisschop C., kenmerk: 808.20.0023 (20/4/1981).
- 253 Zie: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1609.
- 254 BuZa, 1975-1984, 10.005, Concept passage over vluchtelingenbeleid in Memorie van Toelichting van Mv-BuZa (1984).
- 255 BuZa, 1975-1984, 6555, Nota hoofd DAZ/VZ aan voorzitter Tweede Kamer, onderwerp: terugname Ethiopische vluchtelingen, kenmerk: DAZ/BA 239864 (31/8/1984).
- 256 BuZa 1975-1984, inv. nr. 6555, Fax ambassade Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 15546 (10/7/1984).
- 257 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2738, Nota hoofd afdeling DVZ aan SvJ, onderwerp: beantwoording motie van Es/Lankhorst (11/9/1984).
- 258 BuZa 1975-1984, inv. nr. 6555, Fax ambassade Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 15546 (10/7/1984).
- 259 BuZa 1975-1984, inv. nr. 6555, Fax ambassade Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 260.235 (3/4/1980).
- 260 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Brief Amnesty International aan SvJ (29/4/1982).
- 261 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Verslag hoofd afdeling Asielzaken aan SvJ, onderwerp: inzake gesprek met Association of Ethiopians in the Netherlands, kenmerk: AJZ 5115 / E – 3775, (2/11/1982).
- 262 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Rapport Eritrean Refugee Committee in the Netherlands (23/4/1980).
- 263 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken, kenmerk: AJZ 3934 / E – 2522 (1/11/1979).
- 264 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: Sc I. 1979 / 70 A (8/11/1979); plus klad met nadere overwegingen (7/7/1980).
- 265 BuZa 1975-1984, inv. nr. 6555, Fax ambassade Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 1612/258 (17/4/1982).
- 266 BuZa 1975-1984, inv. nr. 6555, Fax ambassade Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 23377 (15/11/1983).
- 267 BuZa 1975-1984, inv. nr. 6555, Fax hoofd DAZ/VZ aan ambassadeur Khartoem, kenmerk: DAZ/VZ 112680 (20/7/1960); Nota DAZ/VZ aan Hoofd DAZ, kenmerk: 154/82 (26/10/1982).
- 268 BuZa 1975-1984, inv. nr. 6555, Fax ambassadeur Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 1755 (23/24 – 1 /1984).
- 269 NA, 5.023.5027.2736, Fax ambassade Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 19269 (30/11/1983).
- 270 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Fax ambassade Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 10484 (7/5/1984); Fax Mv-BuZa aan ambassade Khartoem, kenmerk: 8838 (17/5/1984); Fax ambassade Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 11503 (17/5/1984); BuZa 1975-1984 6555 BuZa 1975-1984, inv. nr. BuZa 1975-1984, inv. nr. 6555, Fax ambassade Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 11881 (22/5/1984).
- 271 'Uitzetting Eritreër kan boemerangeffect hebben', *Trouw* (19/5/1984), 'Autoriteiten van Soedan sturen vluchteling naar Schiphol terug', *De Volkskrant* (19/5/1984).
- 272 BuZa, 1975-1984, 6555, Fax van MvBuZa aan ambassade Khartoem, kenmerk: 9856 (1/6/1984).
- 273 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736 en BuZa 1975-1984, inv. nr. 6555, Brief hoofd Commissariaat voor de Vluchtelingen (onderdeel van Soedanees ministerie van Binnenlandse Zaken) aan Nederlandse ambassade (24/10/1984); Brief vertegenwoordiger UNHCR Soedan aan ambassade Khartoem (29/10/1984).
- 274 BuZa, 1975-1984, 1163, Fax MvBuZa aan Khartoem, kenmerk: 418019, onderwerp: terugname E. vluchtelingen door Soedan (18/10/1984).
- 275 HTK, Vergaderjaar 1983-1984, Gewijzigde motie van Es/Lankhorst (26/6/1984) inv. nr. 18389, nr. 3; BuZa, 1975-1984, 6555, Fax MvBuZa aan ambassadeur Khartoem, kenmerk: 7862 (4/5/1984); Fax ambassadeur Khartoem aan MvBuZa, kenmerk: 10484 (7/5/1984).
- 276 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Nota MvBuZa aan SvJ, kenmerk: DAZ/ BA 132163 (10/5/1984).
- 277 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Nota hoofd DAZ/VZ aan (namens MvBuZa) aan Tweede Kamer, onderwerp: terugname Ethiopische vluchtelingen door Soedan (31/8/1984).
- 278 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, onderwerp: Soedan als eerste opvangland, kenmerk: AJZ: 5115/E-3775 (6/11/1984).
- 279 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5.028.946, Levensloop opgesteld door VVN (20/1/1982); Nader gehoor (5/4/1982); Interne overwegingen voor beschikking in eerste aanleg, kenmerk: 8111.260.007 (8/4/1983); Correcties en aanvulling van VVN Utrecht (20/5/1982); HV (17/6/1983).
- 280 NA, 5.023.5.028.946, Fax ambassade Nairobi aan MvBuZa, kenmerk: 16695 (1/9/1983); Nota SvJ aan Mv-

- BuZa (10/6/1983); 'Three exhibitions for art lovers', *Sunday Nation* (april 1980); Verslag zitting ACV en beraadslagingen (14/12/1983); Brief S. aan MvJ (5/1/1984).
- 281 NA, 5.023.5.028.946, Brief (nieuwe) advocaat aan SvJ (20/1/1984); Nota MvBuZa aan UNHCR kenmerk: DAZ/VZ 92271 (28/3/1984), Brief UNHCR aan SvJ, kenmerk: LP/84/57 (22/2/1984); idem, kenmerk: LP/84/92 (2/5/1984); Rapport van gehoor politie Zeist, kenmerk: 2233 (19/4/1984); Brief VVN Hengelo aan CDA-kamerlid Buikema (27/8/1984); Brief H. aan SvJ (7/10/1984); Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, kenmerk: 8111.260.007 (23/9/1984); Brief UNHCR aan SvJ, kenmerk: LP 84/ 202 (7/11/1984); Brief SvJ aan advocaat H. (29/12/1984).
- 282 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief huisarts S. (Schijndel) aan SvJ (30/1/1983).
- 283 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief tien Groningse gastgezinnen aan SvJ (3/4/1982).
- 284 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief zuster L. (Den Bosch) aan MP (5/9/1979), idem aan de koningin (16/9/1976).
- 285 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief Diaconie Hervormde Kerken (Groningen) aan SvJ (22/4/1981).
- 286 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 531. Nader gehoor, kenmerk: 7912.21.0044 (12/2/1980); Pleitnota gemachtigde G. (24/6/1983), Verslag uitspraak RvS (5/8/1983); Medisch rapport door arts GGD E. aan SvJ (Uden) (24/7/1983) plus opmerking in marge; Brief SvJ aan Burgemeester, kenmerk: 7912.21.0044 (11/8/1983).
- 287 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1507, Brief Werkgroep Syrisch-orthodoxe Vluchtelingen Twente aan SvJ (21/9/1976).
- 288 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2311, Brief namens NCB, NSV, Stichting Voor Vluchtelingen aan MP, onderwerp: Turkse Christenen (18/1/1977) en antwoord van SvJ (3/2/1977).
- 289 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief Kerkenraad van Hervormde Gemeente (Groningen) aan SvJ (30/3/1981).
- 290 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3265, Brief RPF aan SvJ (1/12/1980).
- 291 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3269, Brief Commissie Hulp Buitenlanders (Nieuw Vennepe) aan SvJ (oktober 1979).
- 292 NA, 5.023.5028, inv. nr. 782, Verslag zitting ACV en beraadslagingen kenmerk: 1980/35 (26/3/1980); Nota medewerker DVZ aan hoofd Onderafdeling Herzieningen, kenmerk: 788.24.0014 (27/3/1980), plus opmerking hoofd DVZ in de marge aan SvJ.
- 293 NA, 5.023.5028, inv. nr. 383, Brief dhr. W. aan MvJ (12/12/1976) en antwoord van SvJ aan W. (21/12/1976); Brief Ministerie van Algemene Zaken aan NCB, kenmerk: 256972 (7/2/1977).
- 294 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief Interkerkelijk Diaconaal Beraad Amsterdam aan SvJ Haars (25/4/1979).
- 295 NA, 5.023.5027, inv. nr. 596, Verslag algemene vergadering van de ACV, kenmerk: 1977/2 (14/2/1977).
- 296 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 635, HV (4/2/1979), Verslag zitting ACV en beraadslagingen kenmerk: 1979/22A (18/4/1979); Evaluatie formulier Turkse Christenen (2-6/7/1979); Brief schoonzus aan de koningin (16/1/1980); Uitspraak RvS, kenmerk: A - 2 0540 - A (1979).
- 297 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3269, Brief Nederlandse Missieraad (Den Bosch) aan SvJ (9/4/1979); NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. M. (Rijsoord) aan SvJ (19/10/1979); Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 107.
- 298 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief PVDA en PPR (Nijverdal) aan SvJ (motie najaar 1979).
- 299 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3271, Brief Gereformeerde Kerk (Rijssen) aan Kerkenraden van Gereformeerde Gemeenten (april 1981); Brief Syrisch-orthodoxe Kerk Hengelo aan Kerkenraden (april 1981).
- 300 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3271, Brieven Gereformeerde Kerken Klundert, Amersfoort, Zaltbommel, Zutphen, Wolphaartsdijk, Wilnis, Wieringerwerf, Wateringen (diverse data voorjaar 1981).
- 301 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3269, Brief Protestantse Gemeente (Amsterdam) aan SvJ (23/10/1979).
- 302 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2316, Verslag bijeenkomst tussen MvJ, advocatuur en medewerkers DVZ, SKV, RvK en UAF (30/6/1977).
- 303 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2316, Verslag overleg medewerkers VVN en SvJ (1/3/1978); NA, 5.023.5027, inv. nr. 2316, Nota hoofd DVZ aan SvJ, kenmerk: 4450/C - 870 (8/12/1978) plus opmerking SvJ; Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 106-107.
- 304 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2316, Verslag bespreking hoofd DVZ en medewerkers DVZ en SVN inzake Turkse christenen (22/8/1978).
- 305 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2316, Verslag bijeenkomst tussen SvJ en medewerkers DVZ en SVN (27/2/1979).
- 306 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1780, Uitspraken Verslag KG van B. en K. (4/1/1984).
- 307 Een voorbeeld is: NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief dhr. K. (Nijverdal) aan SvJ (25/3/1981).
- 308 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3271, Bijvoorbeeld brieven Gereformeerde Kerken te Mijdrecht, Nieuwveen en Nijmegen aan SvJ (diverse data april 1981).
- 309 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief dhr. I. aan SvJ (19/8/1979).
- 310 NA, 5.023.5027.3275, Brief VVN, RvK en Oikoumene aan Tweede Kamercommissie voor Justitie (6/6/1979).
- 311 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief studentenpastoor dhr. van Dijk (Enschede) aan SvJ (23/4/1981).
- 312 BuZa, 1975-1984, 6551, Nota hoofd DVZ aan hoofd DAZ/VZ, kenmerk: 8012.08.0103 (7/9/1981); HTK, Aanhangsel Tweede Kamer 1981-1982, (februari 1982) nummer 1084, 2155-2156.
- 313 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Fax ambassade Addis Abeba aan MvBuZa (6/8/1981).

- 314 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3264, Brief dhr. O. (Zoetermeer) aan SvJ (6/3/1983).
- 315 NA, 5.023.5028, inv. nr. 389, Brief SKV aan VD Amsterdam (16/9/1976).
- 316 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1709, Petitie 120 bezetters van de kerkezaal van de VU aan MvJ (2/7/1981).
- 317 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3267, Brief dhr. R. (Wassenaar) aan SvJ (1/9/1979).
- 318 NA, 5.023.5027, inv. nr. 0391, Nota MvJ aan leden van de Tweede Kamer, onderwerp: de stand van zaken m.b.t. Turkse christenen in Nederland van MvJ in 1979 (7/11/1979).
- 319 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Concept antwoord hoofd Asielzaken aan SvJ (21/4/1981).
- 320 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3267, Brief UNHCR aan SvJ, kenmerk: HO/77/27 (4/4/1977).
- 321 NA, 5.023.5027, inv. nr. 391, Nota medewerker DVZ aan hoofd Asielzaken en hoofd DAZ/VZ, onderwerp Syrisch-orthodoxe Christenen in Hengelo (16/6/1976); NA, 5.023.5027, inv. nr. 2316, Verslag informele bespreking tussen medewerkers van DVZ en SVN inzake toelating Turkse christenen (22/8/1978).
- 322 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3273, Lezing SvJ Haars bij CDA vrouwenraad Dordrecht (10/10/1979).
- 323 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3273, Getypte weergave van uitspraken SvJ tijdens NOS journaal (2/5/1979); Interview tussen Jaap van Meekren (AVRO) en SvJ Haars (3/5/1979).
- 324 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3266, Brief basisschool de Fontijn (Enschede) aan SvJ (22/1/1983).
- 325 NA, 5.023.5028, inv. nr. 383, Verslag pleidooi advocaat tijdens zitting van de ACV (28/1/1977).
- 326 NA, 5.023.5028, inv. nr. 35, Nader gehoor (20/10/1978).
- 327 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1612, Rapport gehoor door rijksrechercheur (13/2/1991); Evaluatie medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken (6/6/1981).
- 328 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1014, Verslag SvJ en Turkse ambassadeur (20/4/1979).
- 329 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1874, Fax ambassade Ankara aan MvBuZa, kenmerk: 812079 (21/5/1979); idem, kenmerk: 10045 (20/4/1979).
- 330 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1780, Verslag bezoek aan Turkije ambtelijke delegatie, zonder kenmerk (14/1/1984).
- 331 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1780, Brief uit klooster Mor Gabriel (Tur Abdin) aan MvJ (1/10/1984).
- 332 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1117, Getypte weergave documentaire Ed van der Kan namens Tros Aktua (1979).
- 333 'Indirecte vervolging is misschien een beter woord', *Haagsche Courant* (19/6/1982).
- 334 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief mevr. D. (Rotterdam) aan SvJ (20/12/1978).
- 335 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. van der L. (Leiden) aan SvJ (5/4/1979).
- 336 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1702, Brief mevr. C. aan SvJ (onbekende datum 1979).
- 337 NA, 5.023.5028, inv. nr. 671, Rapport VVN over E. (1979); NA, 5.023.5027, inv. nr. 391, Brief RvK aan SvJ, kenmerk: Raad/F/229 (11/5/1978); Brief Armenian Patriarchaat Istanbul aan MvJ (27/2/1978).
- 338 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief mevr. K. (Hengelo) aan SvJ (13/11/1979).
- 339 Advertentie van Comité 41+, *NRC Handelsblad* (augustus 1979).
- 340 Er zijn talloze voorbeelden, bijvoorbeeld: NA, 5.023.5027.3265, Brief Werkgroep Syrisch-orthodoxe Christenen (Rijssen) aan SvJ (19/4/1981); Brief Stichting School en Wereld (Schijndel) aan SvJ (zonder datum 1980), Brief RPF aan SvJ (1/12/1980); NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief dhr. K (prediker Hervormde Kerk Arnhem) aan SvJ (24/3/1980); Briefkaart van zuster K. (Heemstede) aan SvJ ((4/2/1980).
- 341 NA, 5.023.5028, inv. nr. 561, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1982/02A (6/1/1982); Brief broer van echtgenote (zonder datum); Brief broer echtgenoot (zonder datum).
- 342 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Comité voor hulp aan Eritrea aan voorzitter van de Tweede Kamer, inzake demonstratie Eritrese vluchtelingen (13/5/1980).
- 343 BuZa, 1975-1984, 10.005, Brief Radical Liberal European Youth aan PM (10/1/1984).
- 344 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1285, Beschikking in eerste aanleg (1/5/1984); NA, 5.023.5028, inv. nr. 1286, Beschikking in eerste aanleg, (26/4/1984).
- 345 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Nota hoofd JBV aan SvJ, kenmerk: AJZ 5115 / E - 2522 (25/10/1979).
- 346 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Nota hoofd DVZ aan SvJ, onderwerp: uitspraken RvS inzake kameroverleg op 28/8 over Ethiopiërs en Turkse Christenen (22/8/1980).
- 347 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Nota hoofd Onderafdeling Herzieningen aan hoofd DVZ, onderwerp: vluchtelingenschap Eritreërs, kenmerk: AJZ 5115 / E - 3775 (1/10/1979).
- 348 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Verslag overleg tussen SvJ, vaste Kamercommissies voor Justitie en BuZa over positie van Eritreërs (onbekende datum 1979).
- 349 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Nota hoofd Onderafdeling Herzieningen aan hoofd DVZ, onderwerp: vluchtelingenschap Eritreërs, kenmerk: AJZ 5115 / E - 3775 (1/10/1979).
- 350 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1979/35C (1979).
- 351 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028.532, HV (15/5/1980); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 981/61 B (9/7/1981); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd afdeling Asielzaken, kenmerk: 801.03.0047 (11/12/1981); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd DVZ, kenmerk: 801.03.0047 (2/3/1982).
- 352 'Groep voor moslims naar Hengelo gevluht', *De Volkskrant* (24/7/1976).
- 353 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3273, Samenvatting voor pers van CDA-bijeenkomst (Marienheim) (28/8/1980).
- 354 NA, 5.023.5028, inv. nr. 830, Opmerking op kaff van persoonsdossier.
- 355 NA, 5.023.5028, inv. nr. 796, Verslag zitting ACV en beraadslagingen (26/1/1980).

- 356 NA, 5.023.5028, inv. nr. 671, Verslag zitting ACV en beraadslagingen (9/2/1982).
- 357 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1014, Verslag gesprek met vertegenwoordiger UNHCR Brouwer n.a.v. bezetting St. Jan (20/4/1979).
- 358 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2335, Nota hoofd DVZ aan loco SGvJ, onderwerp: ondervindingen n.a.v. gesprek met vertegenwoordiger UNHCR Brouwer, kenmerk: AJZ 4415 / C 870 (11/12/1979).
- 359 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2311, Zienswijze vertegenwoordiger UNHCR Brouwer in zaak van de familie D. bij RvS (13/12/1979).
- 360 NA, 5.023.5027, inv. nr. 391, Nota MvJ aan leden van de Tweede Kamer, onderwerp: stand van zaken m.b.t. Christen Turken in Nederland in 1979 (7/11/1979).
- 361 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2316, Verslag bespreking medewerkers DVZ en SVN inzake Turkse Christenen (22/8/1978).
- 362 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2316, Verslag bespreking tussen medewerker DVZ en SVN inzake Turkse Christenen (22/8/1978).
- 363 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief Stichting Oecumenische Hulp aan Kerken en Vluchtelingen aan SvJ (17/10/1980); Nota hoofd Verbliffsregelingen Flint aan SvJ, onderwerp: reactie van Justitie op stuk van de Oecumenische Kerk (4/11/1980).
- 364 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2331, Overleg op MvJ tussen medewerkers Asielzaken en twee Twentse vrouwen (onbekende datum augustus 1980).
- 365 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3274, Brief mevr. S. (Hengelo) aan hoofd afdeling verblijfsvergunningen (Flint) (21/3/1979); idem (9/8/1979); idem (18/3/1980).
- 366 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3273, Getypte weergave EO radio programma Tijdsein (23/10/1979).
- 367 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3274, Brief mevr. A. aan SvJ (7/5/1980).
- 368 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief dhr. Y. (Rotterdam) aan SvJ (9/8/1979).
- 369 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief dhr. A. (Almelo) aan SvJ (11/12/1978).
- 370 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief dhr. E. (Amsterdam) aan SvJ (21/4/1979).
- 371 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief dhr. W. (Heiloo) MP van Agt (4/5/1979).
- 372 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2335, Anonieme opsteller, brief gericht aan politie Hengelo (10/2/1981).
- 373 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2311, Brief dhr. C. (zonder afzendadres) aan SvJ (9/5/1977).
- 374 Zie bijvoorbeeld: NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief mevr. L. (Boxtel) aan SvJ (1/7/1982).
- 375 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief dhr. K. (Nijverdal) aan SvJ (25/3/1981).
- 376 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1363, Brief dhr. P. (Amsterdam) aan SvJ (19/1/1981).
- 377 Zie inhoud van dossier NA, 5.023.5028, inv. nr. 827; Brief zoon E. aan MvJ (1/9/1980).
- 378 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Brief MvBuZa aan SvJ, onderwerp: ambtsbericht Ethiopië, kenmerk: DAZ/VZ 153558 (26/6/1981).
- 379 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2306, Fax ambassade Addis Abeba aan MvBuZa (6/3/1981); NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Fax ambassade Addis Abeba aan MvBuZa (6/8/1981).
- 380 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Rapport van gehoor gemeentepolitie Rotterdam (14/8/1979).
- 381 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Rapport van gehoor rijksrecherche aan PG Den Haag, vluchtelingen uit Ethiopië, vooral uit Eritrea, kenmerk: 27-1 / 1980 (29/2/1980).
- 382 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Nota medewerker DVZ aan hoofd DVZ, kenmerk: AJZ 3934 / E - 2522 (20/11/1979).
- 383 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Rapport van gehoor gemeentepolitie Winterswijk aan SvJ (26/1/1981).
- 384 NA, 5.023.5028.1334, Nota voor dossier van contactambtenaar van W., kenmerk: 8404.16.0120 (16/8/1984); HV (3/10/1986).
- 385 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 866, Beschikking in eerste aanleg (12/11/1981), Nader gehoor (8/5/1981); Uitspraak Verslag KG rechtbank Den Haag (23/8/1982); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1982 / 176 A (15/12/1982); Uitspraak RvS, kenmerk: Ro2. 83.0925 - A en B (4/5/1987); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken (juli 1987).
- 386 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 653, Rapport van gehoor politie Rotterdam (30/10/1979); HV (8/5/1980); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: ACV 1981/6 (22/1/1981); Beschikking in bezwaar, kenmerk: 7912.20.0044 (25/1/1981); Brief Amnesty International, Letter: to whom it may concern (20/8/1982); Brief Amnesty International (25/8/1982); (tweede) Nader gehoor (26/10/1982); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken (28/12/1982).
- 387 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Rapport Eritrean Refugee Committee in the Netherlands (23/4/1980).
- 388 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3273, Interview Rijksvoorlichtingsdienst met Haars, bisschop Bluysen, voorzitter van Nederlands Centrum Buitenlanders en advocaat van Bennekom (18/4/1979).
- 389 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2296, Nota hoofd onderafdeling Verbliffsvergunningen aan SvJ, kenmerk: AJZ 3393 / 2525 (29/5/1978) plus in de marge opmerking SvJ.
- 390 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2311, Brief dhr. Z. (Haarlem) aan SvJ (18/7/1977).
- 391 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Anonieme briefschrijver (Hengelo) aan SvJ (zonder datum 1979).
- 392 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Anonieme briefschrijver (zonder plaats) aan SvJ (zonder datum).

- 393 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief dhr. W. (Groningen) aan SvJ (17/6/1980) plus antwoord van SvJ.
- 394 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Brief negenjarige B. (Lossler) aan SvJ excellentie (27/4/1981).
- 395 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief mevr. S. (Geldermalsen) aan SvJ (23/5/1979).
- 396 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief mevr. R. (Santpoort) aan SvJ (15/12/1978).
- 397 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief dhr. E. (Amsterdam) aan SvJ (21/4/1979).
- 398 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Rapport Eritrean Refugee Committee in the Netherlands (23/4/1980).
- 399 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3265, Petitei docenten en leerlingen van Protestants Christelijke Kweekschool voor Kleuterleidsters (Groningen) aan SvJ (maar 1981).
- 400 Meer over hen zie: I. van der Valk, *Van migratie naar burgerschap. Twintig jaar Komitee Marokkaanse Arbeiders in Nederland* (Amsterdam 1996).
- 401 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3265, Brief Vereniging van Orthodoxe Christenen H. Nikolaas van Myra (Utrecht) aan SvJ (7/5/1981).
- 402 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief dhr. van W. (Utrecht) aan SvJ (11/11/1979).
- 403 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief dhr. K. (Bloemendaal) aan SvJ (21/9/1979).
- 404 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Brief mevr. S. (Enschede) aan SvJ (21/5/1981).
- 405 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3263, Brief dhr. K. (Almelo) aan SvJ (20/10/1979).
- 406 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2736, Brief VVN Vlaardingen aan SvJ (26/4/1982).
- 407 Kuitenbrouwer, 'Christenen uit Armenië, wachten op een status', *NRC Handelsblad* (29/1/1977).
- 408 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Brief Patriarch Syrisch-orthodoxe Kerk in Europa aan SvJ (27/3/1979).
- 409 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 100.
- 410 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2146, Antwoord van SvJ op brief Kerkenraad Hervormde Gemeente (18/5/1979).
- 411 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3275, Brief CDA-fractie inzake Turkse Christenen aan CDA-leden (1979).
- 412 BuZa 1975-1984, inv. nr. 1018 (nog niet omgenummerd) Alevieten, Fax ambassade Ankara aan MvBuZa, kenmerk: 817211 (13/8/1979).
- 413 NA, 5.023.5027, inv. nr. 391, Nota hoofd DVZ aan SvJ, kenmerk: AJZ 4415/ C 870 (8/5/1978).
- 414 NA, 5.023.5028, inv. nr. 876, HV (1/9/1981).
- 415 NA, 5.023.5028, inv. nr. 681, Nota medewerker Rechtspraak aan hoofd Rechtspraak, kenmerk: 807.02.0037 (30/12/1982) plus opmerking hoofd Rechtspraak.
- 416 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3276, Brief mevr. de G. (Leiden) aan SvJ (7/5/1979).
- 417 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief mevr. G. (Den Haag) aan SvJ (16/5/1979).
- 418 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief mevr. M. (Amstelveen) aan SvJ (zonder datum mei 1979).
- 419 NA, 5.023.5027, inv. nr. 6, Nota medewerker DAZ/VZ aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: terugkeermogelijkheid van Eritrese asielzoekenden, kenmerk: 161/82 (1/11/1982).
- 420 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 898, Evaluatie formulier Ethiopiërs (18/3/1982); Beschikking in eerste aanleg (23/3/1982); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1982/135A (19/9/1982); Brief SvJ aan RvS (25/3/1983); Telefoonnotitie medewerker DVZ met UNHCR (25/4/1984); Brief SvJ aan advocaat B. (25/4/1984); Brief VVN Vlaardingen aan SvJ (30/10/1983); Nota medewerker DVZ aan hoofd DVZ (10/5/1984); Brief SvJ aan voorzitter van ACV (7/12/1982).
- 421 NA, 5.023.5027, inv. nr. 391, Nota hoofd onderafdeling verblijfsvergunningen aan SvJ, onderwerp: aantallen Syrisch-orthodoxe Turken sinds 1/3 AJZ 4415/ C 870 (12/6/1978).
- 422 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 99.
- 423 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2311, Verslag Ministerraad (25/2/1977).
- 424 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief mevr. A. (Leiden) aan SvJ (29/4/1979).
- 425 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Anonieme CDA-er (zonder plaats) aan SvJ (zonder datum 1979).
- 426 'Christen Turken zoeken veilig heenkomen in Nederland', *Treffpunt van CRM* 1978/4 (augustus 1978).
- 427 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief mevr. de R. (Bussum) aan SvJ (12/1/1979).
- 428 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief dhr. E. (Amsterdam) aan SvJ (21/4/1979).
- 429 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Anonieme briefschrijver (Hengelo) aan SvJ (20/7/1979).
- 430 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2661, Nota gemeente Hengelo aan SvJ Haars, onderwerp: opvang Christen Turken, kenmerk: nummer 15710 (19/6/1979); Brief VVN aan gemeente Hengelo (6/7/1979); NA, 5.023.5027, inv. nr. 2335, Brief gemeenten Almelo en Hengelo aan SvJ (19/6/1980).
- 431 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2311, Brief dhr. Z. (Haarlem) aan SvJ (18/7/1977).
- 432 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Anonieme briefschrijver (Hengelo) aan SvJ (28/8/1979).
- 433 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3270, Brief mevr. A. (Leiden) aan SvJ (29/4/1979).
- 434 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Brief dhr. B. (Groningen) aan SvJ (8/4/1981).
- 435 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3262, Brief dhr. H. (Hijum) aan SvJ (april 1981).
- 436 NA, 5.023.5.027.3272, Brief Gereformeerde Raad Rijssen aan alle Kerkenraden (7/5/1981).
- 437 Schrover, 'Why make a difference?', 92.
- 438 Mascini en van Bochove, 'Gender en asiel', III-130.

Noten hoofdstuk 6: 1984-1994: 'Overall vandaan'

- 1 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1253, Beschikking in eerste aanleg (21/8/1984); Telefoonnotitie (28/11/1984); HV (14/4/1985); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1987/22 (2/2/1987); Beroepschrift (12/8/1987); Uitspraak RvS (24/2/1988).
- 2 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1253, Brief advocaat aan SvJ (18/4/1988); Brief Ir. B. aan SvJ 6/10/1988, Brief SvJ aan B. (17/11/1984); Tweede asielverzoek van S. ingediend door nieuwe advocaat (9/5/1990); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken (6/8/1990).
- 3 P. Muus, 'Shifting borders. The inclusion and exclusion of refugees and asylum seekers in the Netherlands', in: P. Muus (red.), *Exclusion and inclusion of refugees in contemporary Europe* (Utrecht 1997) 78-95, 83; J. van Selm, 'Asylum in the Netherlands. A hazy shade of purple', *JRS* 13: 1 (2000) 74-90; Hollands, *Leren uit de ontmoeting*, 144; Obdeijn en Schrover, *Komen en gaan*, 326.
- 4 D. Martin, 'The new asylum seekers. Introduction', in: D. Martin (red.), *The new asylum seeker. Refugee law in the 1980s* (Dordrecht 1988) 1-22; Gallagher, 'The evolution of the international refugee system', 579-598; Caestecker, *Vluchtelingenbeleid in de naoorlogse periode*, 115; Boswell, 'European values and the asylum crisis', 538.
- 5 Dubbelman, 'De filosofie is indammen', 178.
- 6 Alink, *Crisis als kans?*
- 7 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2314, Toespraak woordvoerder Nederlandse delegatie tijdens bijeenkomst UNHCR (mei 1985).
- 8 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2314, *Information* (3/6/1985) (vertaling van stuk geschreven door Deense NGO).
- 9 Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 148.
- 10 Fernhout, *Erkenning en toelating als vluchteling in Nederland*, 7.
- 11 Chowdhury, 'A response to the refugee problems in the post Cold War era', 100.
- 12 M.J. Gibney, 'Between control and humanitarianism: temporary protection in contemporary Europe', *Georgetown Immigration Law Journal* 14: 3 (1999-2000) 689-707, 693.
- 13 Poul Hartling, de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen geciteerd in: M. den Hond, "'Jet-Age Refugees". In search of balance and cooperation', in: Martin, *The new asylum seekers*, 49-56, 49.
- 14 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1773, Verslag informele consultaties over asielzoekers en vluchtelingen in Europa (Stockholm 25-26 /11/1985).
- 15 Boswell, 'European values and the asylum crisis', 541-543.
- 16 P. Lakeman, *Binnen zonder kloppen. Nederlandse immigratiepolitiek en de economische gevolgen* (Amsterdam 1999) 137.
- 17 WODC, *Migratie naar en vanuit Nederland. Een eerste proeve van de Migratiekaart*, Uitgave WODC, Cahiers (Den Haag 2009) 98.
- 18 P.L. Martin, 'Epilogue. Reducing migration pressure. What role can foreign aid play?', in: W.R. Böhning en M.L. Schloeter-Parades (red.), *Aid in place of migration. Selected contributions to the UNHCR-ILO meeting* (Genève 1994) 241-254, 244.
- 19 Sztucki, 'The conclusions on the international protection of refugees adopted by the executive committee of the UNHCR programme', 286'; Mertus, 'The state and the post-Cold War refugee regime', 328.
- 20 M. Gibney en R. Hansen, *Immigration and asylum. From 1900 to the present*, deel 1 (Santa Barbara 2005) 446.
- 21 Chimni, 'The geopolitics of refugee studies', 369.
- 22 J. Widgren, 'Asylum seekers in Europe in the context of South-North movements', *IMR* 23: 3 (1989) 599-605; D. Joly, *Haven or hell? Asylum policies and refugees in Europe* (Warwick 1996) 44; Mertus, 'The state and the post-Cold War refugee regime', 321-348; M. Kjaerum, 'Refugee protection between state interests and human rights: Where is Europe heading?', *Human Rights Quarterly* 24: 2 (2002) 513-536, 513-514 en 524.
- 23 D. Thänhardt en R. Miles, 'Introduction. European integration, migration and processes of inclusion and exclusion', in: D. Thänhardt en R. Miles, *Migration and European integration* (Londen 1995) 1-12; D. Joly en R. Cohen (red.), 'Introduction. The 'new refugees' of Europe', in: D. Joly, R. Cohen en R. Aldershot, *Reluctant hosts. Europe and its refugees* (Avebury 1998) 5-18; Kjaerum, 'Refugee protection between state interests and human rights', 513-536.
- 24 Freeman, 'Migration policy and politics in the receiving states', 1161-1162.
- 25 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1256, Beroepschrift advocaat (30/3/1988).
- 26 Hoeksma, 'Vluchtelingen in het Europa van de burger', 115.
- 27 Nickels, 'Framing asylum discourse in Luxembourg', 42.
- 28 Van Gorp, *Framing Asiel*, 121-144.
- 29 H. van Gelder, *De Opvang van Asielzoekers. Een onmogelijk vak in een onmogelijke omgeving* (Amsterdam 1993) 38.
- 30 Van Dijk, 'Semantics of a press panic. The Tamil 'invasion'', 167-187.

- 31 Fassmann en Münz, 'European East-West migration', 1945-1992', 527 en 534.
- 32 Fassmann en Münz, 'European East-West migration, 1945-1992', 535-536.
- 33 *Leeuwarder Courant* (7/11/1989).
- 34 *Nieuwsblad van het Noorden* (26/1/1991).
- 35 *Leeuwarder Courant* (21/8/1986).
- 36 *Leeuwarder Courant* (31/1/1991).
- 37 A. Böcker en T. Havinga, 'Een eeuw van opvang van Europese oorlogsvluchtelingen in Nederland', in: A. Terlouw en K. Zwaan (red.), *Tijd en asiël. 60 jaar vluchtelingenverdrag* (Nijmegen 2011) 7-26, 15.
- 38 B. de Hart, 'Not without my daughter. On parental abduction, orientalism and maternal melodrama', *European Journal of Women's Studies* 8: 1 (2001) 51-65.
- 39 Ten Doesschate, *Asielbeleid en Belangen*, 33-34.
- 40 Ten Doesschate, 'De rol van het ministerie van Buitenlandse zaken', 122-129.
- 41 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Nota hoofd Toelating en Verblijf aan SvJ, onderwerp: toestroom Tamils kenmerk: AJZ 5864/C - 1124 (22/1/1985).
- 42 Doc-Direkt, inv. nr. 8502.06.0197 en Doc-Direkt, inv. nr. 8503.18.0186, Vertaalde intake formulieren.
- 43 M. Fullerton, 'Restricting the flow of asylum-seekers in Belgium, Denmark, the Federal Republic of Germany, and the Netherlands. New challenges to the Geneva Convention relating to the status of refugees and the European convention on human rights', *Virginia Journal of International Law* 29: 33 (1988-1989) 33-114, 74.
- 44 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota medewerker DAZ/BA aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: vluchtelingen definitie, verantwoordelijkheden UNHCR, kenmerk: DAZ/BA 5888o (27/2/1985).
- 45 L. Schuster, *The exclusion of asylum seekers in Europe*. Centre on migration, policy and society. University of Oxford Working Paper 1 (2004) 1-27.
- 46 Böcker, 'Gedogen als instrument van het Nederlandse asielbeleid', 250.
- 47 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Verslag bijeenkomst WVC, gemeentes en vertegenwoordigers van Tamils, o.l.v. Gortworst (12/9/1986).
- 48 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Fax hoofd DVZ aan Directies Douane en Grens en KM en MvFinanciën (6/7/1984); ibidem (3/1/1985).
- 49 NA, 5.023.5027, inv. nr. 461, Brief SvJ aan voorzitter ACV, kenmerk: 282/1987 (13/7/1987).
- 50 NA, 5.023.5028, inv. nr. 866, Nota hoofd Toelating en Verblijf aan MvBuZa, kenmerk: 90/171 (31/5/1990); zie ook: Fernhout, *Erkenning en toelating als vluchteling in Nederland*, 142-145.
- 51 IOND, inv. nr. kenmerk: A99/3500/759037, onderwerp: Werkinstructie 194 en 194A. Afdoeining asielaanvragen van vreemdelingen uit Iran, zie inhoud werkinstructie 169.
- 52 Puts, *De gefragmenteerde overheid*, 62.
- 53 Amnesty International en Tamils Dutch Solidarity Association, *Tamils de dupe van fouten in asielprocedure* (Amsterdam 1986) 4.
- 54 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2163, Verslag gesprek tussen Organisatie Iraanse Politieke Vluchtelingen en vreemdelingenpolitie (4/11/1985).
- 55 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 4, Brief dhr. E. (Burg Haamstede) aan SvJ (1997).
- 56 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 1, Brief dhr. B. (Ledeacker) aan SvJ (1997).
- 57 Bijvoorbeeld: NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief Amnesty International (groep Eerbeek) aan SvJ (12/11/1986) en Brief mevr. P. (Maarsbergen) aan SvJ (26/11/1986).
- 58 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Petitie Hengelo aan SvJ (12/12/1986); Brief van der L. predikant (Veldhoven) aan SvJ (1986).
- 59 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Vier brieven van vrouwen uit Geleen (10/12/1986).
- 60 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. W. (Oosterbeek) aan SvJ (24/11/1986).
- 61 IOND, inv. nr. A96/3534 II deel 5, Brief mevr. Z. (onbekende plaats) aan SvJ (1996); Brief mevr. D. (Zuid-Laren) aan SvJ (1996), Brief mevr. B. (Tilburg) aan SvJ (mei 1996).
- 62 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2163, Brief Solidariteitsgroep Tamils Lochem aan SvJ (26/8/1985), Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, onderwerp: pro Tamils manifestatie te Lochem (3/9/1985); Persmap Solidariteitsgroep Tamils Lochem.
- 63 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615 Brief Solidariteitsgroep Tamils Lochem aan European Court of Justice (20/6/1988).
- 64 Doc-Direkt, inv. nr. 8503.18.0186, Brief ouders (16/10/1985).
- 65 Doc-Direkt, inv. nr. 8411.15.0027, Brief moeder (11/4/1986).
- 66 Doc-Direkt, inv. nr. 9503.18.0176, Verklaring van president TULF (21/1/1985).
- 67 Zie persoonsdossiers van de Iraniërs K. en D., NA, 5.023.5028, inv. nr. 1219 en NA, 5.023.5028, inv. nr. 1474
- 68 NA, 5.023.5028, inv. nr. 2018, HV (27/5/1986).
- 69 NA, 5.023.5028, inv. nr. 3757, Getuigenis van Iraanse politieke vluchteling N. (juni 1987).
- 70 Doc-Direkt, inv. nr. 8606.17.0070, Nota medewerker Asielzaken aan ACV (27/8/1990); Beschikking in bezwaar (30/5/1991).

- 71 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1844, Fax ambassade Colombo aan MvBuZa, kenmerk: 221 (17/1/1986); Individueel ambtsbericht BuZa, kenmerk: DAZ/BA 268354 (9/10/1986).
- 72 IOND, inv. nr. A96/3534 II deel 2, Brief mevr. R. (Heiloo) aan SvJ (1997).
- 73 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. V. (Assen) aan SvJ (13/10/1986).
- 74 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. De H. (Apeldoorn) aan SvJ (november 1986).
- 75 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1259 en NA, 5.023.5028, inv. nr. 1256, Verslag van 11 kantjes in persoonsdossiers S. en K., situatie in Sri Lanka (9/2/1987).
- 76 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2168, Brief dhr. N. (Ittervoort) aan SvJ (9/7/1986).
- 77 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2296, Brief dhr. B. (Zaandam) aan SvJ (1985).
- 78 IOND, inv. nr. A96/3451, I/611016, Brief anonieme man (Hoogvliet) aan SvJ (16/3/1997).
- 79 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615, Brief dhr. Z. (Apeldoorn) aan SvJ (1/5/1986).
- 80 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. van O. (Oosterbeek) aan SvJ (7/12/1986).
- 81 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief Maritime Union of Australië aan Nederlandse ambassade (18/6/1996).
- 82 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief Platform Iraanse Vluchtelingen in Nederland aan SvJ (3/11/1996).
- 83 W. Kieskamp, 'De invasie die ook toen paniek veroorzaakte', *Trouw* (17/7/1993).
- 84 Alink, *Crisis als kans*, 88.
- 85 A.C.C. De Wildt, *Immigranten in Nederland 1550-1990. Bouwstenen voor intercultureel onderwijs* 40, niveau 2 (1990) 52.
- 86 Van Dijk, 'Semantics of a press panic. The Tamil 'invasion'', 168.
- 87 Doc-Direkt, inv. nr. 9006.12.0005, Nota KM Terneuzen aan hoofd DVZ (4/9/1989).
- 88 Geuijen, *De asielcontroverse*, 68.
- 89 Geuijen, *De asielcontroverse*, 50.
- 90 Alink, *Crisis als kans*, 86.
- 91 Grütters, *Asieldynamiek*, 58.
- 92 Opmerking van vrijwilligster. Zie: M. Smolders. 'Tamils was een scheldwoord in die tijd' (gezien op 25/2/2010): http://www.mariskasmolders.nl/article/ms_tamils.pdf
- 93 'Justitie was 20 jaar geleden menselijker tegen asielzoekers', *Trouw* (12/12/1995).
- 94 Bijvoorbeeld op websites van Het Geheugen van Nederland en 20 eeuwen Nederland (gezien op 11/12/2009): http://www.geheugenvannederland.nl/?/nl/items/NIBG01:BG_13131 <http://www.20eeuwend Nederland.nl/themas/vreemdelingen/de%20eeuw%20van%20de%20immigratie/822.html>
- 95 Dubbelman, 'De filosofie is indammen', 178, 184 en 185.
- 96 Van Dijk, 'Semantics of a press panic. The Tamil 'invasion'', 167-187.
- 97 Van Dijk, 'Semantics of a press panic. The Tamil 'invasion'', 172 en 185.
- 98 Gortworst, *Tamils op je stoep* 7 en 15.
- 99 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief dhr. M. (Amsterdam) aan SvJ (7/1/1987).
- 100 'Grens dicht voor Tamils en buitenlandse werknemers', *Elsevier* (25/5/1985) Enquête, 13 en 14.
- 101 Joly, *Refugees. Asylum in Europe?*, 32.
- 102 D. Lüthi, 'Sri-Lanka Tamilen in West- und Mitteleuropa seit der 1980er Jahren (Beispiel Schweiz)', in: J. Bade, P. C. Emmer, L. Lucassen en J. Oltmer (red.), *Enzyklopädie Migration in Europe. Vom 17. Jahrhundert bis zur Gegenwart* (Paderborn 2007) 1011-1015, 1012.
- 103 Fuglerud, 'Ambivalent incorporation', 444 en 446.
- 104 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2163, Nota hoofd Toelating en Verblijf aan hoofd DVZ, onderwerp: Tamils uit Sri Lanka (5/7/1984); Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, onderwerp: beleid t.a.v. Tamils uit Sri Lanka, kenmerk: AJZ 5864/C - 1124 (11/9/1984); Nota hoofd Toelating en Verblijf aan MvJ, onderwerp: Tamils uit Sri Lanka, kenmerk: AJZ 5864/C - 1124 (16/1/1985).
- 105 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota MvBiZa aan MP, kenmerk: ICM 85/N158 (26/2/1985).
- 106 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Nota voorzitter Interdepartementale ad hoc Werkgroep Tamils aan Ministeraad, onderwerp: opvangbeleid voor Tamils, kenmerk: ICM 85/U1091 (5/2/1985).
- 107 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Conceptadvies Interdepartementaal Coördinatiecommissie Minderhedenbeleid aan de Ministerraad, onderwerp: beleid ten aanzien van Tamil asielzoekers (26/4/1986).
- 108 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2163, Brief vertegenwoordiger UNHCR aan hoofd DAZ/VZ, kenmerk: HO/84/81 - 40 (25/5/1985); Nota hoofd Toelating en Verblijf aan MvJ, onderwerp: Tamils uit Sri Lanka, kenmerk: AJZ 5864/C - 1124 (16/1/1985)
- 109 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Verslag Interdepartementale ad hoc Werkgroep Opvang Tamils, onderwerp: beleid ten aanzien van Tamils (mei 1986).
- 110 Doc-Direkt, inv. nr. 8701.16.0015, Brief vertegenwoordiger UNHCR aan SvJ, kenmerk: LP/88/119/18.360 (12/4/1988).
- 111 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, onderwerp: stand van zaken beslissingen asielverzoeken Tamils, kenmerk: AJZ 5864/C1124 (3/1/1986).
- 112 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota medewerker WVC aan MvWVC, onderwerp: Tamils (16/1/1985).

- 113 Muus, 'Shifting borders. The inclusion and exclusion of refugees and asylum seekers', 82.
- 114 Amnesty International en Tamils Dutch Solidarity Association, *Tamils de dupe*, 2.
- 115 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1773, Nota plaatsvervangend hoofd Asielzaken aan plaatsvervangend hoofd Toelating en Verblijf, onderwerp: registratie Tamils, kenmerk: AJZ 5864/C – 1124 (22/5/1985); Nota contactambtenaar aan hoofd DVZ (24/4/1985).
- 116 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Verslag Interdepartementale ad hoc Werkgroep Opvang Tamils. Beleid ten aanzien van Tamils (mei 1986).
- 117 Opmerking medewerker Sri Lanka Werkgroep in: Heintze (e.a.), *Tamils in Nederland?*, 48; M. Craenen, *Een Paradijs? Tamil asielzoekers en de Nederlandse overheid in de jaren tachtig van de twintigste eeuw*, Doctoraalscriptie Sociale en Economische Geschiedenis. Universiteit Leiden (niet gepubliceerd) (Leiden 2003) 42; NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615, Petitie Tamils die verbleven in twaalf asielpensions (12/3/1986).
- 118 'Blijf van onze Tamils af', *Trouw* (5/4/1985).
- 119 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief dhr. De V. (Heiningen) aan SvJ (9/11/1986).
- 120 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. H. (Lochem) aan SvJ (25/8/1986).
- 121 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2166, Nota bestuur VNG aan MvBiZa, onderwerp: opvang Tamil asielzoekers kenmerk; MAV/6377 (28/4/1986).
- 122 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Beslispunten notitie betreffende de Tamil problematiek t.b.v. het bestuurlijk overleg met de VNG en opvang gemeente (2/6/1986).
- 123 M. Arnoldus, T. Dukes en S. Musterd, 'Dispersion policies in the Netherlands', in: V. Robinson, R. Anderson en S. Musterd (red.), *Spreading the burden. A review of policies to disperse asylum seekers and refugees* (Bristol 2003) 25-64, 38
- 124 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2163, Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, onderwerp: beslissingen op Tamils verzoeken, nummer: AJZ 5864 / C -1124 (9/7/1985).
- 125 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615, Nota hoofd Asielzaken aan hoofd Toelating en Verblijf, onderwerp: stand van zaken Tamil asiolverzoeken, kenmerk: AJZ 5864/C – 1124, (27/1/1987)
- 126 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Nota medewerker Asielzaken voor SvJ, onderwerp: notitie Tamil problematiek t.b.v. het bestuurlijk overleg met de VNG en opvang gemeente (2/6/1986).
- 127 Doc-Direkt, inv. nr. 8503.18.0186, Beschikking in eerste aanleg (29/4/1986).
- 128 Doc-Direkt, inv. nr. 8411.08.0073, Nota VVN Nederland, onderwerp: enkele opmerkingen n.a.v. steeds terugkerende overwegingen in beschikkingen van Tamils (augustus 1985).
- 129 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Nota hoofd DAZ/VZ aan Tweede Kamer, onderwerp: rapport oriëntatiemissie naar Sri Lanka, kenmerk: DAZ/BZ 137279 (15/5/1985).
- 130 Amnesty International en Tamils Dutch Solidarity Association, *Tamils de dupe*, 11-13.
- 131 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota hoofd DVZ aan DG Procesvertegenwoordiging, onderwerp: Tamil uitspraken van RvS, kenmerk: 88/218 (5/12/1988).
- 132 Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 82 en 148.
- 133 Doc-Direkt, inv. nr. 8606.17.0070, Beschikking in eerste aanleg (16/2/1987); HV (14/12/1987); Nota SvJ aan advocaat (19/4/1988).
- 134 Guiaux, Uiters, Wubs en Beenackers, *Uitgenodigde Vluchtelingen*, 33.
- 135 Guiaux, Uiters, Wubs en Beenackers, *Uitgenodigde Vluchtelingen*, 34-35.
- 136 Doc-Direkt, inv. nr. 9101.16.0074, Brief psychiatrisch ziekenhuis Attica (10/9/1990); Refugee Registration Form (4/9/1990); Evaluatie selectiemissie (4/1/1991).
- 137 Doc-Direkt, inv. nr. 8701.12.0210, RRF (11/7/1987) plus opmerking in de marge van het lid van de selectiemissie.
- 138 Y. Vinckx, 'Asielzoekers. Een debat zonder grijsinten', *NRC Handelsblad* (18/6/1998).
- 139 Paludan, 'Refugees in Europe', 69; J. Hoeksma, 'Vluchtelingen in het Europa van de burger. Asiel zoeken in Europa', *Justitiële Verkenningen* 13: 8 (1987) 98,
- 140 Gallagher, 'The evolution of the international refugee system', 591.
- 141 Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 149 (Tabel 6).
- 142 Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 149 (Tabel 7).
- 143 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Rapport contactambtenaar aan hoofd DVZ, onderwerp: de komst van Tamils naar Nederland, kenmerk: geen (17/1/1985).
- 144 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota hoofd KM aan hoofd DVZ, kenmerk: 23 (8/1/1985).
- 145 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Nota hoofd Toelating en Verblijf aan SvJ, onderwerp: toestroom van Tamils kenmerk: AJZ 5864/C – 1124 (22/1/1985).
- 146 Doc-Direkt, inv. nr. 8411.08.0063, HV (6/12/1985).
- 147 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota hoofd DVZ aan Tweede Kamer, kenmerk: AJZ 5864/C – 1124 (6/2/1985).
- 148 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota hoofd Toelating en Verblijf aan SvJ, onderwerp: Tamils, kenmerk: AJZ 5864 C – 1124 (1/5/1986).
- 149 Doc-Direkt, inv. nr. 8905.10.0145, Rapport medewerker DVZ aan hoofd DVZ (10/5/1989); Nader gehoor (10/5/1989); Interne evaluatie over beschikking in eerste aanleg (22/5/1989); Beschikking in eerste aanleg

- (22/5/1989).
- 150 Alle informatie afkomstig uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1513, Beschikking in eerste aanleg (29/7/1985); HV (2/12/1987); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk 1987/346C (15/12/1987).
- 151 Doc-Direkt, inv. nr. 8601.29.0186, Nader gehoor (26/1/1986); Beschikking in eerste aanleg (26/5/1986); Rapport van gehoor rijkspolitie Nijmegen aan hoofd Asielzaken (20/5/1986).
- 152 T. Hessels, *Iraniers in Nederland*. Uitgave door Centraal Bureau voor de Statistiek (Den Haag 2004).
- 153 D. Madjlessi, *Over Iran en Iraanse vluchtelingen. Zes radiogesprekken van het VARA programma 'Tony van Verre ontmoet ...'* (Middelburg 1991) 3.
- 154 Hessels, *Iraniers in Nederland* (2004); Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 100.
- 155 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1568, Brief Iraanse vriend van I. in Nederland aan I. (zonder datum 1986).
- 156 'VN commissaris zwakte visie over status Tamils af. Waardering voor Nederlands rapport', *De Volkskrant* (1/6/1985).
- 157 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2163, Brief mevr. S. (Ede) aan SvJ (5/11/1986).
- 158 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1773, Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, onderwerp: opvattingen UNHCR over uitzettingen van Tamils, kenmerk: AJZ 5864/C – 1124 (10/6/1986); Nota hoofd Asielzaken aan MvJ: onderwerp: aantekeningen t.b.v. gesprek met UNHCR (3/6/1986).
- 159 IOND, inv. nr. A96/3534 deel 1, Brief Basisgroep Citykerk Maastricht (Hemelvaart 1997).
- 160 Doc-Direkt, inv. nr. 8411.08.0063, HV (6/12/1985).
- 161 Doc-Direkt, inv. nr. 8502.14.0072, Brief Amnesty International aan MvBuZa, onderwerp: recente info. over mensenrechtenschendingen in Sri Lanka, kenmerk: 337/nano/I (7/3/1986).
- 162 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief dhr. V. (Groningen) aan SvJ (20/11/1986).
- 163 Doc-Direkt, inv. nr. 8503.18.0176, HV (20/10/1986); Nota Sri Lanka Werkgroep (30/5/1985).
- 164 Doc-Direkt, inv. nr. 8602.21.0060, HV (19/8/1986).
- 165 Doc-Direkt, inv. nr. 8411.08.0063, HV (6/12/1985).
- 166 Aldus een anonieme ambtenaar, *Het Vrije Volk* (11/1/1985).
- 167 Column F. Bolkestein, 'Asielzoekers Problematiek', *De Volkskrant* (31/8/1993).
- 168 R. D., 'De Tamils: een probleem', *De Volkskrant* (19/2/1985).
- 169 Doc-Direkt, inv. nr. 8612.15.1082, HV (20/5/1987).
- 170 Doc-Direkt, inv. nr. 8411.08.0063, HV (6/12/1985).
- 171 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1663, 'Brochure Tamils of Sri Lanka in Lochem' (onbekende datum 1986).
- 172 Opmerking medewerker WVC: Heintze (e.a.), *Tamils in Nederland?*, 35-36.
- 173 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2314, Nota medewerker Politieke Verdragen (BuZa) aan hoofd DAZ/VZ, onderwerp: UNHCR en vluchteling definitie (10/5/1985).
- 174 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota rijkspolitie Roermond aan hoofd Asielzaken, kenmerk: 12/85 (4/2/1985); idem, kenmerk: 8/85 (21/1/1985); idem, kenmerk: 1/85 (3/1/1985).
- 175 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1402, Beschikking in eerste aanleg, (1/8/1985); HV (30/5/1986); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1986/56 (11/12/1986).
- 176 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1608, Brief moeder (18/1/1986); Beschikking in eerste aanleg (12/6/1986); Uitspraak Verslag KG (22/10/1986); Verzoek Oecumenisch Diaconaal Pastoraal Centrum aan SvJ (23/11/1986); Verslag overleg tussen ambtenaren MvJ en RvK, kenmerk: 8503.04.0154 (30/12/1986).
- 177 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief RvK aan SvJ, kenmerk: Raad/z/579 (3/11/1986).
- 178 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief Gereformeerde Kerk Arnhem aan SvJ (november 1986).
- 179 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. E. (Winsum) aan SvJ (oktober 1986).
- 180 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1663, Telefoonnotitie met Duitse VD (18/11/1986), Brief vader S. (5/2/1986); Brief Kamerlid van der Camp (CDA) aan Virginie (SvJ Korte van Hemel) (23/3/1986); Brief 'Vrienden van S.' aan SvJ (9/2/1987); Brief Tamils Association aan de MvWVC (12/11/1986); Brief Vrienden van S. aan SvJ (21/11/1986).
- 181 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1663, Beschikking in eerste aanleg (28/4/1986); HV (10/6/1986); Pleidooi advocaat S. tijdens Verslag KG Zutphen (10/9/1986); Verslag KG rechtbank Zutphen (29/9/1986); Verslag uitspraak rechtbank Den Haag, kenmerk: 237/86 (17/12/1986); Nota hoofd Asielzaken aan hoofd DVZ, schetsmatig overzicht S., kenmerk: 8503.18.0200 (3/12/1986); 'Lochemse kerkvluchteling. Zonder deze mensen had ik in het ziekenhuis gelegen', *De Stentor* (31/1/1987).
- 182 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1663, Brief dhr. L. (Eibergen) (27/8/1986), Brief dhr. van der M. (Deventer) (27/8/1986), Brief dhr. van der M. (Deventer) (30/8/1986), Brief mevr. F. (Lochem) (2/9/1986), Brief dhr. van der M. (Lochem) (25/8/1986); Brief Ouderling J. aan de koningin (Lochem) (12/3/1987); Brief mevr. E. (Lochem) (4/11/1986); Brief dhr. van der M. (Deventer) (24/12/1986); Brief E. (Lochem) (24/12/1986); Brief van der M. uit Lochem (24/12/1986); Brief mevr. E. (Lochem) (27/12/1986); Brief dhr. de R. (onbekend) (21/12/1986). Nota burgemeester Willink van Lochem aan MvJ (5/9/1986); 'Uitwijzing Tamil leidt tot demonstratie in Lochem', *De Volkskrant* (26/8/1986).
- 183 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1663, Diverse ansichtkaarten komen uit begin 1987.

- 184 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1663, Anonieme brief aan SvJ (11/2/1987).
- 185 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1663, Telefoonnotitie met politie Lochem (25/9/1987); diverse getuigenissen over relatie tussen Marianne en S; Rapport politie Apeldoorn (14/8/1987); Verzoek om informatie advocaat (29/11/1990), Brief VVN aan SvJ (31/5/1991); Nota medewerker Asielzaken P. aan S. (19/6/1991).
- 186 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2679, Nota vertegenwoordiger UNHCR aan hoofd DVZ, kenmerk: HO/83/125 (12/10/1983); 'Amnesty International: Turkije zette 65 Iraniërs over de grens', *Trouw* (9/12/1983); BuZa 1975-1984, inv. nr. 6558, Fax ambassade Ankara aan MvBuZa, kenmerk: 26360 (19/20-12/1983).
- 187 'Iraanse vluchtelingen mogen alsnog blijven', *Trouw* (10/1/1984).
- 188 HTK, zitting 1983-1984, Kamerstuknummer 18389, nr. 4 (1-4).
- 189 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2679, Brief Amnesty International aan VVN (7/5/1985); Brief VVN aan SvJ naar aanleiding interview met de drie Iraniërs die weer terugkeerden naar Nederland (20/5/1985).
- 190 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2679, Verslag KM naar de gebeurtenissen met de 37 Iraniërs op Schiphol, kenmerk: 2020 (24/7/1985); NA, 5.023.5027, inv. nr. 2701, Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, onderwerp: beantwoording Kamervraag van Es, kenmerk: AJZ 4081 / E - 3026 (10/5/1985).
- 191 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2679, Brief Vereniging Iraanse vluchtelingen: geweld tegen Iraanse vluchtelingen op Schiphol op (24/4/1985) en Fax Stichting Turkije Informatie (21/4/1985); Fax VVN Leiden en Oegstgeest (22/4/1985); Fax VVN Breda (25/4/1985); Getypte weergave interview tussen hoofd DVZ en Iraanse man (25/4/1985); Brief Comité Waakzaamheid Oud-West aan SvJ (29/4/1985); Petitie SOS-winkel Nijmegen aan SvJ (28/4/1985); Brief mevr. G. (Amsterdam) aan SvJ (30/4/1985).
- 192 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2679, Brief advocaat B. aan SvJ (15/5/1985), antwoord MvBuZa aan advocaat B. (24/5/1985); Uitspraak RvS, kenmerk: Ro2.85.0905/S8 (30/5/1985).
- 193 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2679, Petitie Steuncomité Iraanse Vluchtelingen aan SvJ (7/2/1986); Nota Mv-BuZa aan MvJ, kenmerk: 270945 (19/12/1985); Petitie Organisatie van Iraanse Politieke vluchtelingen (15/3/1986); Open brief VVN aan SVJ namens 709 organisaties en individuen (13/2/1986).
- 194 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1219, Brief Tweede Kamerlid van den Bergh (PvDA) aan SvJ (4/4/1984); Brief SvJ aan Tweede Kamerlid van den Bergh (7/5/1984); Beschikking in bezwaar (6/11/1985).
- 195 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1935, Nader gehoor (20/8/1985); Nota contactambtenaar aan hoofd DVZ (26/8/1985); Beschikking in eerst aanleg (26/8/1985); HV (4/9/1985); Verslag KG rechtbank Haarlem, uitspraak nummer 296, kenmerk 366/1985 (18/9/1985); Hoger beroep rechtbank Amsterdam, kenmerk: 942/85 (24/4/1986); Middel van Cassatie rechtbank Den Haag (20/6/1986).
- 196 Alle informatie afkomstig uit persoonsdossier: Doc-Direkt, inv. nr. 8607.14.0126, Nader gehoor (7/7/1986); Beschikking in eerste aanleg (14/7/1986); HV (31/7/1986); Aanvullend HV (18/8/1986).
- 197 Doc-Direkt, inv. nr. 8607.14.0126, Pleitnotities landsadvocaat voor KG (11/9/1986); Verslag KG, kenmerk: 410/1986 (18/9/1986).
- 198 Doc-Direkt, inv. nr. 8607.14.0126, Memorie van Grieven (4/11/1986); Pleitnota landsadvocaat voor hoger beroep (19/12/1986).
- 199 Doc-Direkt, inv. nr. 8607.14.0126, Verslag hoger beroep rechtbank Amsterdam, kenmerk: 970/86 (12/2/1987); Nota (klad) medewerker Asielzaken voor hoofd Asielzaken (13/3/1987).
- 200 Doc-Direkt, inv. nr. 8602.21.0060, HV (19/8/1986).
- 201 Doc-Direkt, inv. nr. 8411.08.0063, HV (6/12/1985).
- 202 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief dhr. G. (Berkhout) aan SvJ (20/11/1986).
- 203 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. H. (Oosterbeek) aan SvJ (30/11/1986).
- 204 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, onderwerp: wijziging RVVT, kenmerk: AJZ 5864 C - 1124 (29/5/1986).
- 205 'Nederland stuurt Tamils zoveel mogelijk terug', *De Volkskrant*, (9/3/1985).
- 206 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Nota hoofd Toelating en Verblijf aan SvJ, onderwerp: toestroom van Tamils kenmerk: AJZ 5864/C - 1124 (22/1/1985).
- 207 IOND, inv. nr. A96/3451, I/611016, Brief mevr. van E. (Alkmaar) aan SvJ (april 1997); Brief mevr. R. (Al-melo) aan SvJ (februari 1997).
- 208 IOND, A96/3451, I/611016, Brief anonieme vrouw (Den Haag) aan SvJ (maart 1997).
- 209 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1663, 'Brochure Tamils of Sri Lanka in Lochem' (onbekende datum 1986).
- 210 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, 29. Brief Tamil Comité (Klimmen) aan MvJ (6/8/1986).
- 211 IOND, inv. nr. A96/3334 deel 3, Brief mevr. Z. (Groningen) aan SvJ Cohen (1999).
- 212 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2163, Nota hoofd DAZ/VZ aan MvBuZa, onderwerp: Tamils, kenmerk: 83/85 (13/6/1985).
- 213 'Nederland stuurt Tamils zoveel mogelijk terug', *De Volkskrant* (9/3/1985).
- 214 Redactioneel Commentaar, *Trouw* (21/5/1985).
- 215 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Brief Solidariteitsgroep Tamils Lochem aan KM Schiphol (10/6/1988).
- 216 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota medewerker WVC aan MvWVC, onderwerp: Tamils (16/1/1985).
- 217 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota MvBiZa aan MP, kenmerk: ICM 85/N158 (26/2/1985).

- 218 Alink, *Crisis als kans*, 101-103.
- 219 R.D., 'De Tamils: een probleem', *De Volkskrant* (19/2/1985).
- 220 Doc-Direkt, inv. nr. 8502.06.0162, Intake formulier (16/2/1985); Rapport van gehoor politie Arnhem aan hoofd Asielzaken, kenmerk: 01306 (19/2/1988).
- 221 Alles uit persoonsdossier: Doc-Direkt, inv. nr. 8704.27.0023, Intake VVN Purmerend (15/4/1987); HV (6/10/1987); Aanvullend HV (3/21/1988); Nader gehoor (22/3/1988); Telefoonnotitie VD Purmerend (1/9/1988); Brief advocaat aan SvJ (21/11/1988).
- 222 IOND, inv. nr. A96/3534 deel 2, Brief echtpaar P. (Leiden) aan SvJ (1996).
- 223 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615, Brief dhr. W. (Landgraaf) aan SvJ (7/9/1988).
- 224 IOND, inv. nr. A96/3451, 1/611016, Petitie namens St. Martinus kerkbestuur (Losser) aan SvJ (13/4/1997), bijgesloten enkele honderden handtekeningen.
- 225 Doc-Direkt, inv. nr. 8411.08.0073, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1988/27A (29/1/1988); Beroepschrift voor RvS (18/11/1988).
- 226 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615, Brief SvJ aan MvVROM, onderwerp: werken tijdens HV (20/2/1986).
- 227 Doc-Direkt, inv. nr. 8606.17.0070, Nota medewerker Asielzaken aan ACV (5/3/1991).
- 228 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1330, Beschikking in eerste aanleg (12/12/1984); Brief echtpaar aan UAF (16/1/1986); Brief UAF aan SvJ (3/2/1986).
- 229 Alle informatie afkomstig uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1669, Beschikking eerste aanleg (18/11/1985), Twee getuigschriften van TULF (27/12/1983), Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk 1987 / 112 (13/6/1987); Pleitnotities voor Verslag KG van advocaat (16/3/1989).
- 230 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1669, Verslag KG Den Haag, kenmerk: 89/561 (16/3/1989); brief moeder (15/4/1989), Brief S. aan SvJ (24/4/1989); Verslag uitspraak RvS (9/3/1990); telefoonnotitie VD Zwijndrecht, Brief nieuwe raadsman van U. (4/1/1991); Brief SvJ aan VD Zwijndrecht (7/2/1991).
- 231 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1561, Beschikking in eerste aanleg (25/8/1986); HV (13/10/1986); Bezwaarschrift voor ACV (28/11/1988); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1988/267A (28/11/1988); Beroepschrift voor RvS (4/12/1989); Evaluatie formulier Iraniër Project (16/1/1990).
- 232 IOND, inv. nr. A96/3534 II deel I, Brief mevr. De S. (Eindhoven) aan MP (1997).
- 233 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1816, Beschikking in eerste aanleg (16/12/1987); Brief familie L (november 1987); Brief huisarts S. (Enschede) (2/9/1989); Brief SvJ aan advocaat (28/2/1990).
- 234 Alles uit persoonsdossier: Doc-Direkt, inv. nr. 8801.11.009, Nader gehoor (18/1/1988); Beschikking in eerste aanleg (25/1/1988); HV (11/2/1988); Brief Amnesty International aan advocaat (16/3/1988); Brief dhr. B. aan SvJ (2/4/1990); Brief arts K. aan SvJ (2/4/1990); Brief advocaat K. aan SvJ (20/4/1990); idem (2/11/1990); Nota hoofd DVZ aan politie Amsterdam (7/1/1991); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken (2/9/1992).
- 235 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615, Brief Algemeen Diaconaal Bureau van de Gereformeerde Kerken in Nederland aan SvJ (5/2/1988).
- 236 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. H. (Oostrum) aan SvJ (24/11/1986).
- 237 Bem, *Defining the refugee*, 139.
- 238 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1177, Beschikking in eerste aanleg (2/3/1986).
- 239 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1869, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1986/94D (21/11/1986).
- 240 Zie notitie over kerkasiel voor Iraanse asielzoekers (gezien 17/6/2011): http://www.doorbraak.eu/geblader-te/ka_4.htm#anker1 IOND, A96/3534, deel 2, Brief L. aan MP (29/8/1997).
- 241 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 1, Brief Oecumenisch Diaconaal Centrum (Haarlem) aan SvJ (1996).
- 242 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1447, Beschikking in eerste aanleg (15/2/1985); HV (1/7/1985); Medische rapportage van arts (Leiden) aan SvJ (1986); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken (17/12/1986); Nota medewerker DAZ/BA aan hoofd DAZ/BA (3/2/1987); Evaluatie in het kader van Iraniër Project (november 1987).
- 243 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1808, Beschikking in eerste aanleg (24/1/1986); HV (15/8/1985); Brief GI aan hoofd Asielzaken (10/2/1987); Brief S. (geschreven door zijn verzorger/begeleider) aan SvJ (15/2/1987); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken, onderwerp: interne overwegingen (25/11/1988).
- 244 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1783, Brief pastoor (10/12/1986); Rapport Geneeskundig Inspecteur aan hoofd Asielzaken, kenmerk: 520/FT/GK (19/2/1987); idem, kenmerk: 2381/FT/GK (28/7/1988); Brief advocaat aan ACV (20/7/1988); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk 1988/145b (8/9/1988); Inwilliging verzoek tot vluchtelingenschap aan advocaat (10/3/1989).
- 245 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief mevr. D. (Emmen) aan SvJ (1996).
- 246 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief Iraanse kinderen uit AZC Groesbeek aan SvJ (1996).
- 247 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 3, Brief dhr. H. (Veere) aan MP (1997).
- 248 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2163, Persmap Solidariteitsgroep Tamils Lochem; brochure.
- 249 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief dhr. W. (Maarsse) aan SvJ (1997).
- 250 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. van den H. (Haren) aan SvJ (2/12/1986).

- 251 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief dhr. W. (Maarssen) aan SvJ (1997).
- 252 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief dhr. Fowler van Construction, Forestry, Mining and Energy Union (Canberra) aan Nederlandse ambassade (1996).
- 253 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1663, 'Brochure Tamils of Sri Lanka in Lochem' (onbekende datum 1986).
- 254 Doc-Direkt, inv. nr. 9503.18.0176, HV (20/10/1986); Nota Sri Lanka Werkgroep (30/5/1985); Rapport Movement for Interracial Justice and Equality (24/5/1985); Rapport medewerker VVN (zonder datum 1985).
- 255 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief dhr. L (Amsterdam) aan SvJ (1997).
- 256 IOND, A96/3534, deel 2, Petitie participating refugees in multicultural Europe ('Waarom sluit Ned. De ogen voor de bittere situatie van Iraniërs?) aan SvJ (juli 1997).
- 257 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 4, Brief dhr. H. (Veere) aan SvJ (1996).
- 258 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief anonieme man, namens alle 60 plussers (20/1/1987).
- 259 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief dhr. A. (Hoorn) aan SvJ (23/11/1986).
- 260 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. M. (Dieren) aan SvJ (6/11/1986).
- 261 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief dhr. W. (zonder plaats) aan SvJ (1997).
- 262 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief Evangelische Gemeente (Delft) aan SvJ (16/6/1996); IOND, inv. nr. A96/3534, deel 1, Brief Evangelische Gemeente (Ermelo) aan SvJ (1997).
- 263 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief mevr. R. (IJsselmuiden) en dhr. B (Haarlem) aan SvJ (1997).
- 264 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief 'christenvrouw' van den B. (Nieuwegein) aan SvJ (1997).
- 265 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1710, Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken (26/6/1989); Brief namens Oude Gereformeerde Gemeente Kralingse Veer aan hoofd Asielzaken (12/1/1989); Brief gezin van L. aan hoofd Asielzaken (7/1/1989).
- 266 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1710, Verslag KG rechtbank Den Haag, kenmerk: 89/575 (3/4/1989); telefoonnotitie met VD Ede (19/4/1989); Brief predikant Pronk aan Kamerlid van der Vlies (13/4/1989); Brief SvJ aan Kamerlid van der Vlies (SGP) (1989); antwoord SvJ aan predikant Pronk (12/4/1989); Brief predikant Pronk aan de koningin (12/4/1989); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken (21/4/1989); Brief advocaat nadere verklaringen (17/4/1989) plus reactie contactambtenaar (24/6/1989); Memorie van antwoord van SvJ aan RvS (19/10/1989).
- 267 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215 Nota voorzitter Interdepartementale ad hoc werkgroep Tamils aan Ministeraad, onderwerp: opvangbeleid voor Tamils, kenmerk: ICM 85/U 1091 (5/2/1985).
- 268 NA, 5.023.5027, inv. nr. 1773, Verslag van informele consultaties over asielzoekers en vluchtelingen in Europa (Stockholm 25-26 /11/1985).
- 269 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota hoofd DAZ/VZ, onderwerp: vluchtelingendefinitie, verantwoordelijkheden UNHCR, kenmerk: DAZ/BA 5888o (27/2/1985).
- 270 Fuglerud, 'Ambivalent incorporation', 444-445.
- 271 Fuglerud, 'Ambivalent incorporation', 449-450.
- 272 Zie persoonsdossiers van Tamils: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1266, NA, 5.023.5028, inv. nr. 1470, Doc-Direkt, inv. nr. 8411.15.0027; Bem, *Defining the refugee*, 132; 'Tamils terecht afgewezen', *Haagsche Courant* (2/3/1988).
- 273 Bem, *Defining the refugee*, 134.
- 274 Doc-Direkt, inv. nr. 8411.15.0027 en Doc-Direkt, inv. nr. 8410.31.0117.
- 275 Doc-Direkt, inv. nr. 8410.31.0117, HV (21/11/1984).
- 276 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615, Fax Amnesty International aan SvJ (10/6/1986).
- 277 Doc-Direkt, inv. nr. 8502.06.0162, HV (19/12/1985).
- 278 Doc-Direkt, inv. nr. 8602.21.0060, Getuigschrift districtssecretaris (Grama Sevaka) (4/4/1986).
- 279 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1844, Opmerking advocaat tijdens zitting van ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1986/16B (2/4/1986).
- 280 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1470, HV (29/10/1985).
- 281 Doc-Direkt, inv. nr. 8410.31.0117, Beschikking in bezwaar (2/7/1986).
- 282 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1470, Verslag zitting ACV en beraadslagingen (9/10/1986); Brief UNHCR aan voorzitter ACV (25/2/1987); Advies van SvJ aan RvS (24/4/1988); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken (6/4/1988); Uitspraak RvS vluchtelingenschap (8/4/1988).
- 283 Zie bijvoorbeeld ook: Doc-Direkt, inv. nr. 8411.08.0073, Pleitschrift van SvJ aan RvS, (23/2/1989).
- 284 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. B. (Hengelo) aan SvJ (6/11/1986); Brief mevr. G. (Ettenleur) aan SvJ (8/11/1986).
- 285 Doc-Direkt, inv. nr. 8708.17.0194, Aanvullende gronden advocaat op nader gehoor (18/7/1988).
- 286 IOND, inv. nr. A96/3451, I/611016, Brief dhr. K. (een Sri Lankaan) aan SvJ (1997).
- 287 Doc-Direkt, inv. nr. 8604.07.0221, Getuigschrift Mujaheddin Khalq; Interne overweging medewerker Justitie op Schiphol (9/4/1986); Beschikking in eerste aanleg (30/12/1986); HV (6/4/1987); Evaluatie formulier Iraniër Project (16/11/1987).
- 288 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1425, Beschikking in eerste aanleg (14/11/1984); HV (7/1/1985); Beschikking in be-

- zwaar (30/11/1987).
- 289 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1567, HV (12/1/1987); Evaluatie formulier Iraniër Project (november 1997).
- 290 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief Raad Iraanse Vluchtelingen aan MvJ Sorgdrager (1997).
- 291 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief dhr. F. (Rotterdam) aan SvJ (1997).
- 292 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief actiegroep Vluchtelingen in de Knel aan SvJ (mei 1997).
- 293 Opmerking hoofd Toelating en Verblijf in: *De Limburger* (15/11/1984).
- 294 Opmerking plaatsvervangend hoofd Asielzaken in: *NRC Handelsblad* (26/3/1985).
- 295 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615, Brief SvJ aan dhr. K (2/12/1987).
- 296 IOND, inv. nr. A/96/3451, I/611016, Brief mevr. de V. (onbekend) aan IOND (3/4/1997).
- 297 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. S. (Dordrecht) aan SvJ (7/12/1987).
- 298 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615, Brief dhr. P. (Terneuzen) aan de EO (9/9/1986).
- 299 Doc-Direkt, inv. nr. 8502.18.0166, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1987/347A (16/12/1987).
- 300 P. Scheepers, 'Botsende culturen in Nederland. Longitudinale trends in etnocentrische reacties onder kerkelijke mensen', in: J. van der ven (red.), *Botsende culturen. Een morele en religieuze uitdaging* (Nijmegen 1996) 16-43.
- 301 Citaat ontleend aan een televisiegesprek. Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 73.
- 302 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Nota Rijkspolitie Roermond aan hoofd DVZ, nummer: 1/85, onderwerp: Tamil vluchtelingen (3/1/1985).
- 303 'Asielzoekende Tamils niet gevlucht. Lucratieve handel vermoed in mensen uit Sri Lanka', *De Volkskrant* (17/1/1985).
- 304 IOND, inv. nr. A96/3451, I/611016, Brief dhr. W. (Rotterdam) aan SvJ (11/3/1997).
- 305 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief dhr. J. (Leiden) aan SvJ (9/11/1986).
- 306 Fuglerud, 'Ambivalent incorporation', 454-456.
- 307 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Fax MvBuZa aan ambassade Colombo, onderwerp: onderzoek i.v.m. beroepsprocedure asielzoekers, kenmerk: 6125 (14/3/1986).
- 308 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2163, Rapport van gehoor VD Sittard aan hoofd DVZ, onderwerp: Tamils (16/4/1985); Rapport van gehoor politie Apeldoorn aan hoofd DVZ, onderwerp: fraude (11/6/1985); Nota politie Amsterdam aan hoofd DVZ, onderwerp: Tamils vluchtelingen (5/4/1985); Brief Tamil aan MP (3/9/1984); Doc-Direkt, inv. nr. 8503.18.0180, Nota KM Amsterdam, onderwerp: rapport van bevindingen tijdens verhoor van een Tamil, kenmerk: R/1985 (21/2/1985).
- 309 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2163, Rapport contactambtenaar aan hoofd DVZ, onderwerp: aantreffen 4 Tamils te Enschede (11/3/1985).
- 310 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1838, Beschikking in eerste aanleg (12/9/1985); HV (29/12/1985); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1987/16B (26/1/1987); Uitspraak RvS (10/5/1990); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken (17/2/1992).
- 311 Alles uit persoonsdossier: Doc-Direkt, inv. nr. 8503.18.017, Rapport van gehoor politie Smallerland, kenmerk: 3503/VD/JSST (22/1/1985); Anonieme klikbrief aan politie Smallerland (10/9/1985); Nota politie Smallerland aan hoofd DVZ, kenmerk: 5043/VD/JSST (1/10/1985); Nader gehoor (15/8/1986); Rapport van gehoor politie Smallerland (24/3/1987).
- 312 Doc-Direkt, inv. nr. 8701.16.0015, Beschikking in eerste aanleg (8/5/1987); HV (10/6/1987); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken, onderwerp: schorsende werking (zonder datum); Telefoonnotie ambtenaar van Justitie met politie Schiedam (19/7/1988).
- 313 Doc-Direkt, inv. nr. 8701.19.0007, Nader gehoor (29/10/1987); Nota contactambtenaar voor beslisser in eerste aanleg (18/12/1987); Nota hoofd DVZ aan advocaat (29/7/1988).
- 314 Doc-Direkt, inv. nr. 8411.15.0027, Beroepschrift (21/6/1988); Brief docente Nederlands aan SvJ (8/6/1988); Rapport van gehoor VD Assen, kenmerk: v-4/989 (5/1/1989).
- 315 Doc-Direkt, inv. nr. 8612.15.0186, Nader gehoor (23/12/1986).
- 316 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1153, Beschikking in eerste aanleg (14/10/1983); HV (8/11/1983).
- 317 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1277, Brief advocaat aan SvJ (25/5/1984) en antwoord SvJ (27/2/1985); Rapport GI aan plaatsvervangend hoofd Asielzaken, kenmerk: 704/FT/MZ (13/3/1984).
- 318 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1302, Nader gehoor (6/11/1984), Beschikking in eerste aanleg (6/11/1984); HV (29/1/1985); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken (31/1/1985); Evaluatie formulier Iraniër Project (november 1987).
- 319 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1874, Interne nota voor beschikking (4/9/1986); Brief VVN Utrecht aan SvJ (24/9/1985); Brief Organisation of Iranian People Fedayeen (12/8/1985); Brief voorzitter Independent Iranian Lawyers Association (30/7/1985); Brief twee Iraanse politieke vluchtelingen aan SvJ (1986), Brief hoofddocent Perzisch Rijksuniversiteit Utrecht aan SvJ (1986); HV (3/10/1986); Brief Amnesty International aan SvJ (15/7/1987); Evaluatie formulier Iraniër Project (7/12/1987).
- 320 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1903, Beschikking in eerste aanleg (21/1/1986); HV (25/2/1987).
- 321 Bijvoorbeeld: Doc-Direkt, inv. nr. 8502.18.0166, Beschikking in eerste aanleg (7/11/1986).

- 322 NA, 5.023.5028, inv. nr. 1938, Beschikking in eerste aanleg (6/9/1985).
- 323 Doc-Direkt, inv. nr. 8605.06.0002, Nader gehoor (3/5/1986); Beschikking in eerste aanleg (22/12/1986); HV (6/5/1987).
- 324 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief mevr. N. (Amersfoort) aan SvJ Schmitz (zonder datum 1997).
- 325 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief van A. (Nieuwegein) aan SvJ (17/2/1997).
- 326 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Anonieme briefschrijver (Schiedam) aan SvJ (zonder datum 1997?).
- 327 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 1, Brief dhr. K. (Groningen) aan SvJ (30/1/1997).
- 328 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. S. (Dordrecht) aan SvJ (7/12/1987); IOND, inv. nr. A/96/3451, I/611016, Brief mevr. de V. (onbekend) aan IOND (maart 1997).
- 329 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2296, Brief mevr. K. (Haarlem) aan SvJ Korte van Hemel (19/2/1985).
- 330 IOND, inv. nr. A96/3451, I/611016, Brief dhr. B. (Soest) aan SvJ (februari 1997).
- 331 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615, Brief dhr. P. (Terneuzen) aan SvJ (9/9/1986).
- 332 'Tamils in taxiladingen naar Nederlands asieloord', *NRC Handelsblad* (8/12/1984).
- 333 Doc-Direkt, inv. nr. 8709.07.0114, Brief hoofd Visadienst aan consulaat te Karachi (10/11/1987).
- 334 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, MvJ en SGvJ, kenmerk: AJZ 5864/C - 1124 (16/1/1985).
- 335 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota medewerker Asielzaken P. aan medewerker Asielzaken H. (10/7/1984).
- 336 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota SvJ aan MvBuZa, onderwerp: beantwoording Kamervraag Haas-Berger, van den Toorn en Wiebenga (15/1/1985).
- 337 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota SGvWVC aan MvWVC, onderwerp: Ministerraad van vrijdag, kenmerk: 3796 (16/1/1985).
- 338 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2305, Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, onderwerp: asielcijfers 1985, kenmerk: AJZ 3924 / E 2522, (22/11/1985).
- 339 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief dhr. de V. (Heiningen) aan SvJ (9/11/1986).
- 340 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2679, Brief negenjarig meisje aan MvJ (29/9/1985); antwoord SvJ (30/6/1986).
- 341 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief mevr. IJ. (Amsterdam) aan SvJ (3/2/1997).
- 342 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2305, Nota hoofd Asielzaken aan SvJ, onderwerp: asielcijfers 1985, kenmerk: AJZ 3924 / E 2522 (22/11/1985).
- 343 Doc-Direkt, inv. nr. 8602.21.0060, HV (19/8/1986).
- 344 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Nota voorzitter Interdepartementale ad hoc werkgroep Tamils aan Minister-raad, onderwerp: opvangbeleid voor Tamils, kenmerk: ICM 85/U 1091 (5/2/1985).
- 345 Alink, *Crisis als kans*, 91.
- 346 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2215, Verslag Interdepartementale ad hoc Werkgroep Opvang Tamils. Beleid ten aanzien van Tamils (mei 1986).
- 347 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2163 Fax Colombo aan MvBuZa, kenmerk: 809137, onderwerp: opvang Tamils in Nederland (2/4/1985).
- 348 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief mevr. R. (Zwolle) aan de koningin (1997).
- 349 Dubbelman, 'De filosofie is indammen', 176.
- 350 Dubbelman, 'De filosofie is indammen', 177.
- 351 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615, Brief dhr. P. (Terneuzen) aan SvJ (9/9/1986).
- 352 IOND, inv. nr. A/96/3451, I/611016, Brief mevr. De V. (onbekend) aan IOND (3/4/1997).
- 353 Zie bijvoorbeeld: NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. Q. (Amsterdam) aan SvJ (10/11/1986); NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief Amnesty International werkgroep Hardenberg aan SvJ (13/11/1986).
- 354 Opmerking pastoor in: Heintze (e.a.), *Tamils in Nederland?*, 41.
- 355 Opmerking medewerker Tamil Dutch Solidarity Association in: Heintze (e.a.), *Tamils in Nederland?*, 42.
- 356 Dubbelman, 'De filosofie is indammen', 176.
- 357 Column Stoker, *De Volkskrant* (9/4/1985).
- 358 Doc-Direkt, inv. nr. 8708.17.0194, Nader gehoor (27/10/1987); Aanvullende gronden nader gehoor vrouw (18/7/1988).
- 359 Doc-Direkt, inv. nr. 8602.21.0060, Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: ACV Sc. I-1988/161A (17/6/1988); Beschikking in bezwaar (17/6/1988).
- 360 T. Spijkerboer, 'Sheherazade en haar zusters', *Nemesis* 14 (1994) 95-106; H. Ghorashi, 'Agents of change or passive victims. The impact of welfare states (the case of the Netherlands) on refugees', *JRS* 18: 2 (2005) 181-198.
- 361 IOND, inv. nr. A96/3534 II deel 1, Rapport culturele associatie Nabard, onderwerp: verificatie van de situatie van vrouwen in Iran (3/3/1997).
- 362 IOND, inv. nr. A96/3534 II deel 3, Rapport Iraanse Vrouwenzelforganisatie aan SvJ Cohen (1998).
- 363 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief mevr. ter V. (Delft) aan SvJ (9/9/1997).
- 364 Doc-Direkt, inv. nr. 8801.14.0021, Nader gehoor (22/12/1987).
- 365 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 3769, Intake advocaat S. (25/2/1960); Beschikking in eerste aanleg (7/10/1986); Brief Studiehuis Duindorp (Scheveningen) aan SvJ (3/11/1986); HV (11/11/1986).

- 366 M. Olde Monnikhof en H. van den Tillaart, Alleenstaande *minderjarige asielzoekers in Nederland. Ama-beleid en ama-instroom in Nederland en andere EU-landen, alsmede de deelname van ama's aan het Nederlandse onderwijs* (Nijmegen 2003) 19.
- 367 NA, 5.023.5028, inv. nr. 3649, Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken voor beschikking in eerste aanleg (9/10/1986); HV (26/11/1986); Brief advocaat U. aan RvS (27/10/1987);
- 368 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2296, Brief dhr. B (Zaandam) aan SvJ (1985).
- 369 Dubbelman, 'De filosofie is indammen', 183.
- 370 'Tamils in taxiladingen naar Nederlands asieloord', *NRC Handelsblad* (8/12/1984).
- 371 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielverzoeken, onderwerp: wangedrag Tamils (26/3/1987); idem (4/8/1987).
- 372 Gortworst, *Tamils op je stoep. Noodsprong der geliefden*, 37-39.
- 373 IOND, inv. nr. A96/3451, I/611016, Brief dhr. W. (Rotterdam) aan SvJ (maart 1997).
- 374 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2615, Brief dhr. Z. (Apeldoorn) aan SvJ (1/5/1986).
- 375 Opmerking president van de Haagse rechtbank Mr. Groot, *Trouw* (5/2/1986).
- 376 NA, 5.023.5027, inv. nr. 3137, Nota rijkspolitie Roermond aan hoofd DVZ, kenmerk: 12/85 (4/2/1985).
- 377 Van Dijk, 'Semantics of a press panic. The Tamil 'invasion'', 177.
- 378 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2163, Brief Solidariteitsgroep Tamils Lochem aan SvJ (26/8/1985).
- 379 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief dhr. de V. (Heiningen) aan SvJ (9/11/1986).
- 380 Gortworst, *Tamils op je stoep. Noodsprong der geliefden*, 35.
- 381 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1667, Beschikking in eerste aanleg (7/11/1985); HV (7/1/1986); Verslag KG Den Bosch (15/4/1986); Pleitnotitie Justitie voor beroep bij hof (10/6/1986); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1987/104A (23/4/1987); Nota medewerker Asielzaken aan hoofd Asielzaken, onderwerp: verlenen A-status (10/2/1989).
- 382 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1469, Beschikking in eerste aanleg (28/2/1985); Nota hoofd DAZ/BA aan SvJ (17/12/1986); Nota medewerker DVZ aan hoofd DVZ (3/2/1987); Telefoonnotitie medewerker DVZ met VD Amsterdam (april 1988); Nota VD Amsterdam (20/1/1989); Nota medewerker Asielzaken aan plaatsvervangend hoofd Asielzaken (29/8/1989).
- 383 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 1, Brief mevr. V (Ermelo) aan de koningin (1997).
- 384 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief mevr. Z. (14/10/1996).
- 385 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief Iraanse asielzoekers uit AZC Echt aan SvJ (geen datum 1996).
- 386 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Standaardbrief uit Delft (tientallen identieke brieven) aan SvJ (juni 1996).
- 387 Alles uit persoonsdossier: NA, 5.023.5028, inv. nr. 1310, Beschikking in eerste aanleg (13/11/1985), HV (24/12/1985); Verslag zitting ACV en beraadslagingen, kenmerk: 1988/32 A (27/1/1988).
- 388 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief Democratische Comité van Iraanse Vluchtelingen (gevestigd in AZC Zaandam) aan voorzitter Tweede Kamer Deetman (1996).
- 389 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief familie P. (Stadskanaal) aan SvJ (1996).
- 390 Alles uit persoonsdossier: Doc-Direkt, inv. nr. 8709.07.0114, Formulieren A plus F (1/10/1986); Nader gehoor (21/10/1987); Brief mevr. van S. aan medewerker Asielzaken (3/3/1988); Concept voor beschikking in eerste aanleg (25/3/1988).
- 391 Opmerkingen anonieme ambtenaar Justitie: Heintze (e.a.), *Tamils in Nederland?*, 37.
- 392 IOND, inv. nr. A96/3451, I/611016, Brief anonieme man (Amsterdam) aan SvJ (maart 1997).
- 393 Gortworst, *Tamils op je stoep. Noodsprong der geliefden*, 7 en 15.
- 394 Geuijen, *De asielcontroverses*, 68.
- 395 IOND, inv. nr. A96/3451, I/611016, Brief mevr. de V. (onbekend) aan IOND (maart 1997).
- 396 IOND, inv. nr. A96/3451, I/611016, Brief mevr. R. (Almelo) aan SvJ (februari 1997).
- 397 NA; 5.023.5028.1662, Nader gehoor (24/12/1985).
- 398 Doc-Direkt, inv. nr. 8701.16.0017, Nader gehoor (9/2/1987).
- 399 Doc-Direkt, inv. nr. 8503.18.0186, Intake formulier Tamil M. (4/3/1985).
- 400 Fillet, *Nederland kent zijn grenzen*, 7 en 66.
- 401 Gortworst, *Tamils op je stoep*, 15-21.
- 402 Doc-Direkt, inv. nr. 8706.12.0059, Brief advocaat aan hoofd DVZ (1/11/1988); Nader gehoor (1/11/1988); Evaluatie formulier Iraniër Project (21/11/1988).
- 403 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Foldertje Amnesty International, landenactie Sri Lanka (1986).
- 404 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. B. (Hengelo) aan SvJ (6/11/1986); Brief dhr. S. (Tinte) aan SvJ (8/11/1986).
- 405 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief dhr. A. (Hengelo) aan SvJ (1996).
- 406 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Petitie vanuit Montreal (6/6/1996).
- 407 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief Iranian Human Rights Working Group Stanford (USA) aan SvJ en MP (1997).
- 408 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Bijvoorbeeld brief fam. H. (Texel) aan SvJ (1997); Brief mevr. K. (Arnhem) aan SvJ (1997); Brief dhr. L. (Groningen) aan SvJ (1997).

- 409 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 1, Brief uit Harderwijk (tien keer) namens Missionair Centrum aan SvJ (1997).
- 410 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief docente tweede taal S. (Rotterdam) aan SvJ (1997).
- 411 IOND, inv. nr. A96/3534 II deel 1, Brief Basisgroep Citykerk Maastricht (Hemelvaart 1997); Brief Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking (Scheemda) aan SvJ (1997).
- 412 Zie: IOND, A96/3534, deel 1.
- 413 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. S. (Dordrecht) aan SvJ (9/12/1986).
- 414 IOND, inv. nr. A96/3451, I/611016, Brief mevr. R. (Almelo) aan SvJ (februari 1997).
- 415 IOND, inv. nr. A96/3534 II, deel 2, Brief mevr. T. (Bennekom) aan SvJ (1997).
- 416 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief anonieme bejaarde vrouw (Rotterdam) aan SvJ (1996).
- 417 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2296, Brief mevr. K. (Haarlem) aan SvJ (19/2/1985).
- 418 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2296, Brief mevr. K. (Haarlem) aan SvJ (19/2/1985).
- 419 Dubbelman, 'De filosofie is indammen', 184.
- 420 IOND, inv. nr. A96/3451, I/611016, Brief mevr. T. (Alkmaar) aan SvJ (maart 1997).
- 421 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief mevr. S. (Dordrecht) aan SvJ (7/12/1987).
- 422 NA, 5.023.5027, inv. nr. 2175, Brief anonieme man namens alle 60 plussers aan SvJ (20/1/1987).
- 423 IOND, inv. nr. A96/3451, I/611016, Brief dhr. K. (een Tamil) aan SvJ (1997).
- 424 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 2, Brief dhr. L. (Utrecht) aan MP (29/8/1997).
- 425 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief dhr. R. (Wassenaar) aan SvJ (juni 1996).
- 426 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 3, Brief dhr. H. (Veere) aan SvJ (1997); IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Brief mevr. Z. (Onbekende plaats) aan SvJ (1996).
- 427 IOND, inv. nr. A96/3534, deel 5, Zie standaard antwoord van Justitie aan de brieven-schrijvers.
- 428 Bronkhorst, *Een tijd van komen*, 148-149 (zie tabel 5 en 6).

Noten hoofdstuk 7: Conclusie

- 1 'Nederland zal vluchtelingen blijven beschermen en opvangen waar het, overeenkomstig het Vluchtelingenverdrag, gaat om slachtoffers van vervolging [...]': <http://www.rijksoverheid.nl/regering/het-kabinet/gedoogakkoord/immigratie#anker-asiel>.
- 2 H. Nicolaas, *Bevolkingsprognose 2006-2050: veronderstellingen over de asielmigratie*. Bevolkingstrends vierde kwartaal 2006, 81. Internetpublicatie (gezien 1/11/2011). <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/75B8E428-0518-4B53-B4102BF554D7896A/0/2006k4b15p78art.pdf>
- 3 Partijprogramma CDA, Recht uit het hart!, standpunt: Asielbeleid (2010). http://www.cda.nl/Waar_staan_we_voor/Standpunten/Asielbeleid.aspx
- 4 Schrover, *Om de meisjes, voor de meisjes*, 3.
- 5 Alink, *Crisis als kans?*; Geuijen, *De asielcontroverse*, 40.
- 6 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 152-154.
- 7 Mertus, 'The state and the post-Cold War refugee regime', 59-90.
- 8 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 180-193; Willems en Lucassen, *Ongewenste vreemdelingen*, 167, *Bonjour, Grens en gezin*, 113-116.
- 9 C. Tilly, *Social Movements, 1768-2004* (Boulder Colorado 2004) 53.
- 10 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 201-205; Van der Maar, *Welterusten mijnheer de president*. 143-166.
- 11 Ten Doesschate, *Asielbeleid en belangen*, 220; Keely, 'The international refugee regime(s)', 308; Fassmann en Münz, 'European East-West migration, 1945-1992', 527.
- 12 Bem, *Defining the refugee*, 175.
- 13 T. Hammar, 'Comparing European and North American international migration', *IMR* 34: 3 (1989) 631-637, 634-635.
- 14 Chowdhury, 'A response to the refugee problems' 103.
- 15 Streng maar rechtvaardig noemt Leers zijn beleid bij herhaling. "'Probleem is, Sahar is niet uniek genoeg.'" Minister Leers gaat de rechter vragen of Afghaanse familie mag worden uitgezet', *NRC* (28/1/2011). Meer over de vrees voor aanzuigende werking zie: C. Grütters, 'De hoogste tijd. Over de aantallen asielzoekers en niet bestaande fenomenen als aanzuigende werking', in: A. Terlouw en K. Zwaan (red.), *Tijd en asiel. 60 jaar vluchtelingenverdrag* (Nijmegen 2011) 263-286; H. Nicolaas, *Bevolkingsprognose 2006-2050: veronderstellingen over de asielmigratie*. Bevolkingstrends vierde kwartaal 2006, 81. Internetpublicatie (gezien 1/11/2011).

Gebruikte afkortingen in noten en in de literatuur

AJZ	Algemene Juridische Zaken
BiZA	Ministerie van Binnenlandse Zaken
BuZA	Ministerie van Buitenlandse Zaken
CRM	Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
DAM/MO	Bureau Midden-Oosten van de Directie Afrika en Midden-Oosten van ministerie van Buitenlandse Zaken
DAZ	Directie Algemene zaken van het ministerie van Buitenlandse Zaken
DAZ/BA	Directie Algemene Zaken van het ministerie van Buitenlandse Zaken Bureau Asielzaken (vanaf 1956 tot 1991)
DAZ/VZ	Bureau Vreemdelingenzaken van de Directie Algemene Zaken van het Ministerie van Buitenlandse Zaken
DEU	Directie Europa van het ministerie van Buitenlandse Zaken
DG	Directeur-generaal
DIO/SC	Directie Internationale Organisaties/Bureau Sociale Zaken en Congressen van het ministerie van Buitenlandse Zaken
DNW	Bureau Algemene navo- en West-Europese Unie van het ministerie van Buitenlandse Zaken
DWH	Directie Westelijk Halfrond van het ministerie van Buitenlandse Zaken
DVZ	Directie VZ van het ministerie van Justitie (vanaf 1977)
DVZ en G	Directie Vreemdelingenzaken en Grensbewaking van het ministerie van Justitie (vanaf 1956)
GI	Geneeskundig Inspecteur
HEK	Handelingen Eerste Kamer
HTK	Handelingen Tweede Kamer
HV	Herzieningsverzoek
IJRL	International Journal of Refugee Law
IM	International Migration
IMR	International Migration Review
JEMS	Journal of Ethnic and Migration Studies
JRS	Journal of Refugee Studies
KG	Kort geding
KM	Koninklijke Marechaussee
MP	Minister-president
RSQ	Refugee Survey Quarterly
MvBINNZA	Minister van Binnenlandse Zaken
MvBuZA	Minister van Buitenlandse Zaken
MvCRM	Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
MvJ	Minister van Justitie
NCB	Nederlands Centrum voor Buitenlanders

osv	Onderafdeling Speciale Verblijfsvergunningen van het ministerie van Justitie
pZ	Directe Politieke zaken van het ministerie van Buitenlandse Zaken
rVD	Rijksvreemdelingendienst (vanaf 1939)
RvK	Raad van Kerken
RvS	Raad van State
sg	Secretaris-generaal
SGvBuZA	Secretaris-generaal van het ministerie van Buitenlandse Zaken
SGvJ	Secretaris-generaal van het ministerie van Justitie
SoZA	Ministerie van Sociale Zaken
SvBuZA	Staatssecretaris van het ministerie van Buitenlandse Zaken
SvJ	Staatssecretaris van Justitie
vD	Vreemdelingendienst
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeentes.

Lijst van geraadpleegde archieven

Buitenlandse Zaken (tot 1974 inmiddels overgebracht naar Nationaal Archief):

- Beleidsdossiers en persoonsdossiers: 1945-1954
- Beleidsdossiers en persoonsdossiers: 1955-1964
- Beleidsdossiers en persoonsdossiers: 1965-1974
- Beleidsdossiers: 1975-1984

Archiefbewerkingsorganisatie Doc-Direkt:

- Persoonsdossiers van Tamils en Iraanse asielzoekers

Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis Amsterdam:

- Archief Angola Comité (1960-1997)
- Archief Stichting Vluchteling (1951-1982),
– doos 11 (Stukken betreffende de uurloonactie)
- doos 25 (Notulen van besprekingen met vluchtelingen en andere dagelijkse activiteiten van G.A. de Bosch Kemper, 1961-1966)
- dozen 60-67 (contacten met Stichting Nederlandse Federatie voor Vluchtelingen, Stichting Nederlands Hulpcomité voor Tsjecho-Slowaakse Vluchtelingen, Stichting Mensen in Nood, Stichting Oecumenische Hulp aan Kerken en Vluchtelingen)
- dozen 90-91 (Stukken betreffende samenwerking met het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties)

Ministerie van Justitie:

- Archief ministerie van Justitie, A-dossiers en voorlopers (1923) 1949 – 1987 (2005).

Nationaal Rijksarchief:

- Archief van de Nederlandse Immigratie Dienst en voorgangers. Toelating van vreemdelingen (1906-) 1945-1985 (1999)
- 5.023.5026 (1945-1954) (Beleidsdossiers en persoonsdossiers)
- 5.023.5027 (1955-1984) (Beleidsdossiers)
- 5.023.5028 (1955-1984) (Persoonsdossiers)

Algemeen Rijksarchief. Archief van de Algemene en Juridische Zaken van de hoofdafdeling Vreemdelingenzaken en Grensbewaking

Gelders Archief

- Lijst van Bewoners van De Rozenhof, inv. nr. 0166/01 and 0166/2 (Tehuis voor Vreemdelingen De Rozenhof te Almen)